ALFRED DE MUSSET

OPERE ALESE

T E A T R U

în româneşte de

CLAUDIA MILLIAN-MINULESCU

București —1969
Editura pentru Literatură Universală

LORENZACCIO

PIESĂ ÎN CINCI ACTE

PERSONAJELE:

Alexandru de Medicis, ducele Florenţei

verii lui:
-Lorenzo de Medicis (Lorenzaccio)
-Cosma de Medicis

Cardinalul Cibo
Marchizul Cibo, fratele lui
Seniorui Mauriciu, cancelar al Celor Opt

Cardinalul Baccio Valori, comisar apostolic

fiii săi:
-Iulian Salviati
-Filip Strozzi
-Petru Strozzi
-Toma Strozzi
-Leon Strozzi,
-egumen de Capua

Roberto Corsini, proveditor * al fortăreţii

nobili republicani:
-Palia Ruccelai
-Alamanno Salviati
-Francesco Pazzi

Bindo Altoviti, unchiul lui Lorenzo
Venturi, burghez
Tebaldeo, pictor
Scoronconcolo, spadasin
Cei Opt
Giomo ungurul, scutier al ducelui
Maffio, burghez
Două doamne de la curte şi *un ofiţer german,*
un giuvaergiu, un negustor de mătăsuri,
doi perceptori şi *doi copii,*
paji, soldaţi, călugări, curteni,
sur ghiuniţi, şcolari, servitori, burghezi etc, etc.

Măria Soderini, mama lui Lorenzo
Caterina Ginori, mătuşa lui
Marchiza Cibo
Luiza Strozzi

** Funcţionar în vechile republici italiene.*

ACTUL I

SCENA 1
O grădină. Lumină de lună. În fund, un pavilion,în faţă un altul.
(Intră ducele şi lorenzo înfăşuraţi în mantii; giomo, cu o lanternă în mînă.)

DUCELE
Dacă mă face s-o aştept încă un sfert de oră, eu nu mai tau. E un frig îndrăcit.

LORENZO
Răbdare, alteţă, răbdare.

DUCELE
Trebuia să plece de la maică-sa, la miezul nopţii; e miezul nopţii şi totuşi nu vine.

LORENZO
Dacă n-o veni, să ştiţi că sînt un prost iar bătrîna, maică-sa, o femeie cumsecade.
Mii de draci! inie de ducați!

DUCELE
Şi pe deasupra mai sînt şi furat de vreo

LORENZO
N-am plătit înainte decît jumătate. Cît despre mititica, răspund eu. Are ochi mari, languroşi, care nu înşală. Ce poate stîrni mai mult pofta unui cunoscător decît să depraveze o pruncă? Să întrevezi în fetiţa de cincisprezece ani pe şireata de mîine; s-o studiezi, s-o cultivi, să-i infiltrezi părinteşte misteriosul germene al viciului, fie printr-un sfat prietenesc, fie mîngîindu-i bărbia — să-i spui tot şi să nu-i spui nimic, aşa cum fac părinţii — să-i obişnuieşti încetul cu încetul imaginaţia tot mai puternică, pregătind-o să-şi întrupeze nălucirile, să se apropie de ceea ce se teme, să dispreţuiască tot ce o ocroteşte! Treaba merge mai repede decît crezi, adevăratul merit e să nimereşti la ţintă. Şi ce comoară de fată, cu care alteţa-voastră o să petreacă o noapte fermecătoare! Cîtă pudoare! O pisicuţă care vrea prăjituri, dar care se fereşte să-şi murdărească lăbuţa! Curăţică, precum o flamandă! Mediocritatea burgheză întrupată. De altfel, fată de oameni cumsecade, dar care din lipsă de avere n-au putut să-i dea o educaţie solidă; nici un temei în principii,numai o uşoară spoială; dar ce violent talaz ascunde măreţul fluviu sub pojghiţa şubredă, care plesneşte la orice pas! Niciodată n-am văzut un arbust înflorit să făgăduiască fructe atît de rare; niciodată n-am respirat într-o atmosferă de candoare copilărească, un parfum mai îmbietor de curtezană,

DUCELE
La naiba! Nu văd semnalul. Şi eu trebuie totuşi să mă duc la bal la Nasi; astăzi îşi mărită fata.
GIOMO
Monseniore, să mergem spre pavilion. Fiindcă e vorba să răpim o fată, pentru care am plătit jumătate din suma cuvenită, putem foarte bine să-i batem în geam.

DUCELE
Vino pe-aici; ungurul are dreptate.
(Se îndepărtează. Intră Maffio.)

MAFFIO
Mi s-a părut în vis că o vedeam pe soră-mea trecînd prin grădină, împodobită cu bijuterii şi ţinînd în mînă o lanternă acoperită. M-am deşteptat tresărind. A fost doar o părere, dar o părere prea puternică, pentru ca să nu-mi sperie somnul. Mulţumesc cerului, că ferestrele pavilionului unde doarme fetiţa sînt, ca de obicei, închise. Abia zăresc lumina lămpii ei printre frunzele bătrînului nostru smochin. Spaima nebună mi se risipeşte; simt o linişte dulce, în locul bătăilor grăbite ale inimii. Nebun ce sînt! Mi s-au umplut ochii de lacrimi, ca şi cum biata mea surioară ar fi trecut printr-un pericol adevărat. — Dar ce se-aude? Ce se mişcă între ramuri?
(Sora lui Maffio trece în depărtare.)
Sînt treaz? Văd fantoma surorii mele. în mînă ţine o lanternă. Şi un colan strălucitor îi scînteiază pe piept, sub razele de lună. Gabriela! Gabriela! Unde te duci?
(Intră Giomo şi ducele.)

GIOMO
E nătîngul de frate-su, apucat de somnambulism. Lorenzo o s-o conducă pe

frumoasa noastră în palat, prin uşa tea mică, iar noi de ce să ne temem?

MAFFIO
Care sînteţi acolo? Hei! Opriţi-vă!
(Trage spada)

GIOMO
Mocofanule firoscos, îţi sîntem prieteni!

MAFFIO
Unde e sora mea? Ce căutaţi aici?

GIOMO
Soră-ta a şters-o, bădăranule viteaz. Haide, deschide poarta grădinii.

MAFFIO
Trage spada şi te apără, asasinule!

GIOMO
(sare pe el şi-l dezarmează)
Opreşte-te, meştere nătîng, nu te repezi!

MAFFIO
Ce ruşine! Ce mişelie! Dacă există legi la Florenţa, dacă mai e vreo dreptate pe pămînt, pe ce am mai curat şi mai sfînt în lume, mă voi arunca, la picioarele ducelui şi el va porunci să fiţi amîndoi spînzuraţi.

GIOMO
La picioarele ducelui?

MAFFIO
Da, da, ştiu că nemernici de teapa voastră, nepedepsiţi, ucid oameni cumsecade. Dar chiar dacă ar fi să mor, credeţi-mă, n-am să mor ca atîţia alţii, fără să vorbesc. Dacă ducele nu ştie că oraşul lui eo pădure plină de bandiţi, plină de otrăvitori şi de fete necinstite, eu sînt acela care îi va spune. Ah! moarte! Ah! sabie şi sînge, prin voi am să-mi dobîndesc dreptatea!

GIOMO
(cu spada în mînă)
Să lovesc, alteţă?

DUCELE
Haida,de! Să loveşti un biet om ca el! Du-te la culcare, amice, mîine o să-ţi trimitem cîţiva ducaţi.
(Iese.)

MAFFIO
E Alexandru de Medicis!

GIOMO
Chiar el, bădărane curajos! Vezi, să nu te lauzi cu întîlnirea asta, dacă ţii la urechile tale.
(Iese.)

SCENA 2
O stradă. În zorii zilei.
(Mai mulţi oameni mascaţi ieşind dintr-o casă luminată; un negustor de mătăsuri şi un giuvaergiu deschid prăvăliile.)

NEGUSTORUL DE MĂTĂSURI
He,he, moş Mondella, ia uite ce mai prilej pentru mărfurile mele!
(Îşi întinde bucăţile de mătase.)

GIUVAERGIUL
(căscînd)
Îmi crapă capul. Dracu s-o ia de nuntă! N-am închis ochii toată noaptea.

NEGUSTORUL DE MĂTĂSURI
Nici nevastă-mea,vecine;draga de ea s-a învîrtit şi s-a [sucit ca un peşte pe uscat. Ah! Doamnei Cînd eşti tînăr, poţi să adormi în scîrţîitul viorilor.

GIUVAERGIUL
Tînăr! Tînăr! îţi vine bine să spui vorba asta. Cum să i tînăr cu o barbă ca a mea, si totuşi, martor mi-e Dumnezeu, că îmi vine şi mie să dănţuiesc, cînd aud muzica lor blestemată.
(Trec doi şcolari.)

PRIMUL ŞCOLAR
Ce vesel e! Te strecori pe lîngă uşă, printre soldaţi, şi vezi lumea care se coboară, îmbrăcată în costume de felurite culori. Uite, aici e casa lui Nasi.
(îşi suflă în mîini.)
Mi-au îngheţat mîinile pe ghiozdan.

AL DOILEA ŞCOLAR
Şi o să ne lase să ne apropiem?

PRIMUL ŞCOLAR
Cu ce drept ne-ar împiedica? Sîntem doar cetăţeni ai Florenţei. Ia te uită cîtă lume e strînsă pe lîngă uşă! Şi uită-te cîţi cai, şi paji, şi livrele! într-un du-te vino ca ăsta trebuie sa te pricepi; eu pot să-ţi numesc toate persoanele cu vază. Iei bine seama la costume şi seara în atelier spui: mi-i grozav de somn; azi-noapte am fost la balul prinţului Aldobrandini sau al contelui Salviati; prinţul era îmbrăcat aşa sau altminteri, prinţesa în felul cutare. Şi de fapt, nu minţi. Vino-ncoa', ţine-te de pelerina mea, pe la spate.
(Se reazemă de uşa casei.)

GIUVAERGIUL
Îi auzi pe gură-cască ăştia mici? Aş vrea să-l văd pe vreunul din ucenicii mei făcînd la fel.

NEGUSTORUL DE MĂTĂSURI
Bine, bine, moş Mondella, dar tinereţea nu pierde nimic dacă se alege cu o plăcere care nu o costă. Mie îmi saltă inima de bucurie, cînd îi văd pe ştrengarii ăştia prichindei, cu ochii mari şi miraţi. Aşa eram şi eu, sorbeam aerul şi umblam după noutăţi. Mi se pare că fata lui Nasi e vioaie, frumoaşă, iar Martelli e un băiat fericit. Asta e o familie c adevărat florentină! Ce măreaţă înfăţişare au toţi seniorii ăştia! Mărturisesc, petrecerile astea ale lor îmi fac plăcere Stai liniştit în pat, ridici un colţ de perdea, priveşti din cînd în cînd luminile care umblă de colo-colo în palat; prinzi melodia unui dans fără să plăteşti ceva şi îţi zici: Ehei, stofele mele dănţuiesc, stofele mele frumoase, Doamne-Dumnezeule, pe trupul tuturor acestor aleşi şi cinstiţi seniori.

GIUVAERGIUL
Ei, şi cîte nu dănţuiesc, vecine, fără să fie măcar plătite; pe acelea le stropesc cu vin şi le freacă de ziduri fără cea mai mică părere de rău.E firesc ca marii seniori să petreacă — pentru asta doar sînt născuţi. Dar sînt mai multe feluri de petreceri, înţelegi dumneata?

NEGUSTORUL DE MĂTĂSURI
Da, da, călăria, dansul, jocul cu mingea şi atîtea altele. Dar dumneata ce crezi, moş Mondella?

GIUVAERGIUL
Ajunge. Mă pricep eu! Cu alte cuvinte, niciodată zidurile tuturor acestor palate n-au dovedit mai multă trăinicie. Le trebuia mai puţină forţă ca să-i apere pe strămoşi de apele cerului, decît le trebuie astăzi, ca să-şi sprijine fiii, care s-au Întrecut cu băutura.

NEGUSTORUL DE MĂTĂSURI
Un pahar de vin aduce o povaţă bună, moş Mondella. Poftim la mine în prăvălie, să-ţi arăt o bucată de catifea.

GIUVAERGIUL
Da, o povaţă bună şi un chip rumen, vecine; unui pahar de vin vechi îi sade bine în mina celui ce a asudat ca să-l cîştige; îl ciocneşte uşor şi apoi. înveseleşte inima omului cinstit care trudeşte pentru familia lui. Dar toţi craidonii ăştia de la curte sînt nişte beţivi fără ruşine. Cui poate să-i facă plăcere, cînd îi vede îndobitociţi, ca nişte animale sălbatice? Nimănui, nici chiar lor şi mai puţin încă lui Dumnezeu.

NEGUSTORUL DE MĂTĂSURI

Carnavalul ăsta n-a fost uşor, trebuie să mărturisesc; şi blestematul lor de balon mi-a stricat marfă de vreo cincizeci de florini.Mulţumesc lui Dumnezeu,Strozzi mi-au plătit-o.

GIUVAERGIUL
Strozzi! Să-i bată Dumnezeu pe ăi de-au îndrăznit să ridice mîna asupra nepotului lor! Cel mai cumsecade om din Florenţa e Filip Strozzi.

NEGUSTORUL DE MĂTĂSURI
Dar asta nu l-a împiedicat pe Petru Strozzi să-şi tîrască afurisitul de balon peste prăvălia mea şi să-mi facă trei gogeamite pete pe o bucată de catifea brodată. Tocmai voiam să te întreb, moş Mondella, o să ne vedem la Montolivet?

GIUVAERGIUL
Nu prea am ce căuta pe la bîlciuri; am să mă duc totuşi a Montolivet din credinţă. E un pelerinaj sfînt, vecine, unde ţi se iartă toate păcatele.

NEGUSTORUL DE MĂTĂSURI
Şi care e cu totul vrednic de cinste, vecine. Şi apoi aduce negustorilor mai mult cîştig decît toate celelalte zile ale anului. E o plăcere să le vezi pe doamnele din nobilime, cînd ies de la liturghie, cum pipăie şi cercetează cu băgare de seamă toate stofele expuse. Dumnezeu să-l ţie pe duce! Curtea e un lucru frumos.

GIUVAERGIUL
Curtea! Poporul e cel care o duce în spinare, vezi bine! Nu demult Florenţa mai era încă o casă zdravăn zidită; toate palatele astea mari, care sînt locuinţele familiilor noastre mari, erau ca nişte coloane. Şi nu era una din aceste coloane care s-o fi întrecut pe cealaltă, măcar cu o şchioapă; toate susţineau laolaltă o boltă străveche, bine cimentată, si noi ne plimbam pe sub ea, fără să ne temem că ne-ar putea cădea o piatră în cap. Dar s-au găsit în lume doi arhitecţi nesocotiţi care au stricat treaba; ţi-o spun în taină, este papa şi împăratul Carol Quintul. Printr-o spărtură destul de largă, împăratul a apucat să intre în sus-numita clădire. După aceea, au găsit de cuviinţă să aleagă una din coloanele de care îţi spuneam — află că e vorba de familia Medicis —şi au făcut din ea o clopotniţă, care clopotniţă a crescut ca o ciupercă otrăvită, într-o singură noapte. Şi pe urmă, ştii vecine, pentru că edificiul ăsta se clătina în bătaia vîntului, pasămite că avea capul prea greu şi-i mai lipsea şi un picior, stîlpul devenit clopotniţă a fost înlocuit printr-un aluat gros şi inform, făcut din noroi şi scuipat, şi l-au numit cetate. Nemţii s-au cuibărit în borta asta blestemată ca şoarecii într-un caşcaval. Şi e bine de ştiut că pe cînd ei joacă în zaruri şi îşi beau vinul lor acrişor, ne pîndesc pe noi, ăştialalţi. Degeaba strigă familiile florentine, poporul şi negustorii degeaba vorbesc, familia Medicis guvernează cu ajutorul armelor; ne nimicesc, aşa cum nimiceşte chistul veninos un stomac bolnav. Numai mulţumită halebardelor care mişună pe platformă, un bastard, o jumătate de Medicis, un mojic pe care cerul îl hărăzise să fie băiat de măcelărie sau slugă de cărăuş, se culcă în patul fetelor noastre, ne bea vinul, ne sparge geamurile şi pe deasupra îl mai şi plătim.

NEGUSTORUL DE MĂTĂSURI
Drace! Cum te-ai pornit! Parcă ai fi învăţat toate astea pe dinafară, numai că nu e bine să ajungă vorbele astea şi la urechile altora, vecine Mondella.

GIUVAERGIUL
Ei, şi! Or să mă trimită în surghiun, ca pe atîţia alţii! Poţi trăi la Roma tot atît de bine ca şi aici. Dracul să ia nunta şi pe dansatori, şi pe nuntaşi!
(Intră în casă. Negustorul de mătăsuri se amestecă printre curioşi. Trece un burghez cu nevasta lui.)

NEVASTA
Guglielmo Martelli e un băiat frumos şi bogat. Ferice de Niccolo Nasi că are asemenea ginere. Uite, balul însă mai ţine. Ia priveşte, ce de lumini!

BURGHEZUL
Dar noi, pe fata. noastră cînd o măritäm?

NEVASTA
Ce luminăţie peste tot! Şi dănţuiesc încă, pînă la ora asta! Aşa petrecere înţeleg şi eu. Se spune că e şi ducele acolo.

BURGHEZUL
Să faci din zi noapte şi din noapte zi e un mijloc plăcut ca să nu te mai întîlneşti cu oamenii cumsecade. Pre legea mea, frumoasă născocire să păzeşti uşile la nuntă cu halebardele. Bunul Dumnezeu să ocrotească oraşul! în fiecare zi, se ivesc alţi cîini de nemţi din fortăreaţa lor blestemată.

NEVASTA
Priveşte ce drăguţă mască! Ah, ce frumoasă rochie! Vai ! Ce scumpe lucruri; şi noi cît sîntem de săraci!
(Ies.)

UN SOLDAT
(către negustorul de mătăsuri)
La o parte, mojicule! Fă loc pentru trecerea cailor!

NEGUSTORUL DE MĂTĂSURI
Mojic eşti tu, neamţ afurisit!
(Soldatul îl loveşte cu suliţa.)

NEGUSTORUL DE MĂTĂSURI
(retrăgîndu-se)
Uite ce urmează dacă ne-am predat. Nemernicii ăştia ne batjocoresc pe noi, cetăţenii.
(Intră în dugheana lui.)

ŞCOLARUL
(către prietenul său)
Îl vezi pe cel care-şi ridică masca? E Palla Ruccelai. Straşnic chefliu! Şi cel mic, de lîngă el, e Toma Strozzi, căruia i se spune Masaccio.

UN PAJ
(strigînd)
Calul alteţei-sale.

AL DOILEA ŞCOLAR
S-o ştergem de aici. Iese ducele.

PRIMUL ŞCOLAR
Ce, crezi că o să te mănînce?
(Mulţimea se îngrămădeşte în faţa uşii.)

ŞCOLARUL
Ăsta e Nicolini, celălalt e proveditorul.
(Iese Ducele travestit în călugăriţă,cu Iulian al VI lea,îmbrăcat la fel, amîndoi, mascaţi.)

DUCELE
(încălecînd)
Vii, Iulian?

SALVIATI
Nu, alteţă, încă nu.
(îi vorbeşte la ureche.)

DUCELE
Bine, bine, nu te lăsa!

SALVIATI
E frumoasă ca un demon. Daţi-mi voie! Dacă pot să scap de nevastă-mea...
(Se întoarce la bal)

DUCELE
Eşti ameţit, Salviati, al dracului să fiu dacă nu mergi pe două cărări.
(Pleacă însoţit de suita lui.)

ŞCOLARUL
Acum, dacă a plecat ducele, o să se sfîrşească în curînd.
(Ies din toate părţile persoane mascate.)

AL DOILEA ŞCOLAR
Roşu, verde, albastru, îmi ia ochii. Mi se învîrteşte capul.

UN BURGHEZ
Se vede că a durat mult ospăţul. Uite doi care abia se mai ţin pe picioare.
(*proveditorul încalecă;pe umăr îi cade o sticlă spartă.)*

PROVEDITORUL
Hei, drace! Care e ciomăgaşul ăla?

O MASCĂ
Ce, nu-l vezi, senior Corsini? Uite, priveşte spre fereastră; e Lorenzo, în rasă de călugăriţă.

PROVEDITORUL
Lorenzaccio, fir-ai al dracului! Mi-ai rănit calul. *(Fereastra se închide.* Lovi-l-ar ciuma de beţiv, cu blestemăţiile lui făcute pe furiş! Un păcătos care n-a zîmbit în viaţa lui de trei ori şi se ţine de ghiduşii, ca un şcolar în vacanţă.
(Pleacă. Luiza Strozzi iese din casă urmată de Iulian Salviati care îi ţine scările, să încalece; un călăreţ şi o guvernantă o însoţesc.)

IULIAN
Ce frumos picior ai, fetiţă scumpă! Eşti ca o rază de soare i mi-ai înfierbîntat sîngele în vine.

LUIZA
Seniore, nu aveţi limbajul unui cavaler.

IULIAN
Şi ce ochi ai, inimioară scumpă! Ce umăr frumos, să-l tot ştergi, şi atît de umed şi de fraged! Ce să-ţi dau ca să-ţi fiu cameristă la noapte? Să-ţi descalţ piciorul ăsta frumos?

LUIZA
Lasă-mi piciorul, Salviati.

IULIAN
Nu! Jur pe Bacchus! Pînă ce nu-mi vei spune cînd ne culcăm împreună.
(Luiza cravaşează calul şi pleacă în galop.)

O MASCĂ
(lui Iulian)
Micuţa Strozzi s-a înroşit ca o flacără — ai supărat-o, Salviati.

IULIAN
Lasă! Supărarea unei fete e ca ploaia dimineţii.
(Iese.)

SCENA 3
La marchizul Cibo.
(Marchizul, în haine de călătorie, Marchiza,Ascanio, cardinalul Cibo, stînd jos.)

MARCHIZUL
(sărutîndu-şi fiul)
Aş vrea să te iau şi pe tine, puiule, pe tine şi spada ta mare, de care te împiedici cînd umbli. Ai răbdare; Massa nu e aşa departe şi am să-ţi aduc un dar frumos.

MARCHIZA
Adio, Laurenţiu. Să te întorci, să te întorci!

CARDINALUL
Marchiză, plînsul dumitale e de prisos. Vrei să se creadă că fratele meu pleacă în cruciadă? Cred că nu-l ameninţă nici o primejdie pe moşiile lui.

MARCHIZUL
Dragă frate, nu lua în nume de rău minunatele-i lacrimi.
(îşi sărută soţia.)

CARDINALUL
Aş vrea numai ca onestitatea să nu se înfăţişeze astfel.

MARCHIZA
Oare, cinstea nu cunoaşte lacrimile, domnule cardinal? Oare, ele curg numai pentru ispăşire sau numai de spaimă?

MARCHIZUL
Nu, martor mi-e cerul! Cele mai de preţ sînt născute din dragoste. Nu mi le ştergeţi de pe obraz; mi le va usca încetişor vîntul
pe drum. Ei bine, scumpa mea, nu-mi spui nimic pentru cei care îţi sînt atît de dragi? Să nu duc, ca de obicei, vreo frumoasă cuvîntare sentimentală,adresată stîncilor şi cascadelor de pe vechea moşie părintească?

MARCHIZA
Ah! Sărmanele cascade!

MARCHIZUL
E adevărat, iubita mea; sînt atît de triste fără tine ! *(Mai încet.)* Erau şi ele odată vesele, nu-i aşa, Ricciarda?

MARCHIZA
Ia-mă şi pe mine!

MARCHIZUL
Aş face-o dacă aş fi nebun şi aproape sînt, cu tot aerul meu de soldat. Dar să nu mai discutăm despre asta — e vorba numai de o săptămînă. Vreau ca scumpa mea Ricciarda să-şi vadă grădinile cînd sînt liniştite şi singuratice; tălpile pline de noroi ale fermierilor nu vor lăsa urme pe aleile sale dragi. E de datoria mea să număr trunchiurile bătrîne ale copacilor, care mi-l amintesc pe tatăl tău, Alberic, şi să socotesc toate firele de iarbă din pădurile mele şi pe fermieri cu boii lor. Cînd voi vedea că răsare cea dintîi floare, am să las totul la o parte şi am să te aduc acolo.

MARCHIZA
Prima floare ce răsare pe frumoasa noastră pajişte mi-e Întotdeauna atît de dragă! Şi iarna e aşa de lungă! De fiecare dată mi se pare că mititelele de ele nu se vor mai ivi niciodată.

ASCANIO
Cu ce cal o să pleci, tată?

MARCHIZUL
Vino cu mine afară şi o să vezi.
(Iese. Marchiza rămîne singură cu cardinalul. O clipă de tăcere.)

CARDINALUL
Nu-i aşa, că astăzi mi-ai cerut să te spovedeşti, marchiză?

MARCHIZA
Iartă-mă, cardinale. Să lăsăm pe deseară, dacă eminenţa-voastră e liberă, sau mîine, după cum va voi. Clipa de faţă nu-mi aparţine.
(Se aşază la fereastră şi face un semn de adio soţului ei.)

CARDINALUL
Dacă regretele ar fi îngăduite unui slujitor credincios al lui dumnezeu, aş pizmui soarta fratelui meu. — O călătorie atît de scurtă, atît de simplă, atît de liniştită! — o vizită la una din moşiile sale, care e numai la cîţiva paşi de aici! — O lipsă de o săptămînă — şi atîta tristeţe, o atît de duioasă tristeţe, vreau să zic, la plecarea lui! Ferice de acel care izbuteşte să fie atît de iubit după şapte ani de căsătorie. — Au trecut şapte ani, marchiză, nu-i aşa?

MARCHIZA
Da, cardinale, fiul meu are şase ani.

CARDINALUL
Ai fost ieri la nunta fetei lui Nasi?

MARCHIZA
Da, am fost.

CARDINALUL
Era şi ducele travestit în călugăriţă?

MARCHIZA
De ce travestit în călugăriţă?

CARDINALUL
Mi s-a spus că purta acest costum, poate că am fost înşelat.

MARCHIZA
Într-adevăr, aşa se îmbrăcase. Ah! Malaspina, triste vremuri pentru cele sfinte.

CARDINALUL
Poţi respecta lucrurile sfinte şi, într-o zi de petrecere, să te îmbraci într-o haină mănăstirească, fără nici un gînd potrivnic sfintei biserici catolice.

MARCHIZA
Pilda este primejdioasă, nu intenţia. Eu nu sînt ca dumneata; pe mine m-a revoltat. E adevărat că nu ştiu bine ceea ce se poate şi ceea ce nu se poate, după regulile voastre tăinuite. Dumnezeu ştie unde pot duce. Cei care îşi pun cuvintele pe nicovală şi le răsucesc cu ciocanul şi cu dalta u chibzuiesc întotdeauna asupra acestor cuvinte,care reprezintă gînduri, şi gîndurile acţiune.

CARDINALUL
Bine, bine, dar ducele e tînăr, marchiză, şi pun prinsoare că îi prindea de minune acea rasă cochetă de călugăriţă.

MARCHIZA
Îi şedea cum nu se poate mai bine, îi lipseau doar cîteva picături din sîngele vărului său, Ipolit de Medicis.

CARDINALUL
Şi boneta libertăţii, nu-i aşa, surioară? Ce ură împotriva bietului duce!

MARCHIZA
Şi dumitale, mîna lui dreaptă, nu-ţi pasă că ducele Florenţei e prefectul lui Carol Quintul, comisarul civil al papei, lupă cum Baccio e comisarul lui religios? Nu-ţi pasă, dumitale, fratele lui Laurenţiu al meu, că soarele nostru, al nostru, proiectează asupra cetăţii umbre nemţeşti? Că Cezarul vorbeşte aici, prin toate gurile? Că desfrînarea e mijlocitoarea sclaviei şi îşi scutură zurgălăii peste suspinele poporului? Ah! preoţimea ar trage, la nevoie, toate clopotele ca să înăbuşe zgomotul şi să trezească vulturul imperial, dacă s-ar întîmpla să adoarmă deasupra sărmanelor noastre acoperişuri.
(Iese.)

CARDINALUL
(singur, ridică tapiseria şi cheamă încet)
Agnolo!
(Intră un paj.)
Ce mai e nou astăzi?

AGNOLO
Scrisoarea aceasta, monseniore.

CARDINALUL
Dă-mi-o mie,

AGNOLO
Vai, eminenţă, e păcat.

CARDINALUL
Nimic nu e păcat cînd te supui unui preot al bisericii romane.
(Agnolo îi dă scrisoarea.)

CARDINALUL
E caraghios să auzi furiile bietei marchize şi s-o vezi alergînd la o întîlnire de dragoste cu tiranul, scăldată toată în lacrimi republicane. *(Deschide scrisoarea şi citeşte.)*
Sau vei fi a mea, sau vei face nenorocirea mea, a dumitale şi a celor două case ale noastre.
Stilul ducelui e laconic, dar nu-i lipsit de energie. O fi marchiza convinsă sau nu, e greu de ştiut. Două luni de curte stăruitoare e mult pentru

Alexandru; şi trebuie să fie de ajuns pentru Ricciarda Cibo. *(Restituie pajului scrisoarea.)* Predă-i stăpînei tale scrisoarea; ai să taci ca de obicei, nu-i aşa? Şi-am să-ţi port de grijă.
(îi dă mîna să i-o sărute şi iese.)

SCENA 4

O curte din palatul ducelui.
(ducele Alexandru,pe o terasă;pajii încearcă, în curte, caii. Intră Valori și seniorul Mauriciu.)

DUCELE
(către Valori)
Eminenţa-voastră a primit azi-dimineaţă veşti de la curtea Romei?

VALORI
Paul al III-lea[1] trimite mii de binecuvîntări alteţei-voastre şi face urările cele mai calde pentru prosperitatea sa.

DUCELE
Numai urări, Valori?

VALORI
Sanctitatea-sa se teme ca ducele să nu-şi creeze noi primejdii printr-o prea mare îngăduinţă. Poporul s-a obişnuit rău, vrea stăpînirea absolută. Şi Cezarul[2] , în ultima lui călătorie, a vorbit la fel alteţei-voastre.

DUCELE
Uite, zău, un cal frumos, seniore Mauriciu. Şi ce crupă straşnică!

SENIORUL MAURICIU
Superbă, alteţă.

DUCELE
Aşa că, domnule comisar apostolic, mai sînt încă vrea cîteva ramuri uscate de tăiat. Cezarul şi papa au făcut din line un rege, dar, pe Bacchus, mi-au pus în mînă un sceptru :are de la o leghe miroase a secure. Haide, odată, Valori, despre ce e vorba?

VALORI
Sînt un preot, alteţă; dacă cuvintele pe care datoria mă sileşte să le reproduc întocmai sînt tălmăcite într-un chip atît de aspru, inima îmi interzice să mai adaug vreun cuvînt.

DUCELE
Da, da, te ştiu om cumsecade. Zău, eşti singurul preot linstit pe care l-am văzut în viaţa mea.

VALORI
Monseniore, cinstea nici nu se pierde, nici nu se eîştigi graţie hainei pe care o porţi; iar printre oameni sînt mai mulţi buni decît răi.

DUCELE
Aşadar, fără nici o lămurire?

SENIORUL MAURICIU
Vreţi să vorbesc, monseniore? Totul e uşor de lămurit.

DUCELE
Ei bine?

SENIORUL MAURICIU
Dezordinile de la curte îl supără pe papă.

DUCELE
Ce vorbeşti?

SENIORUL MAURICIU

---

[1]E vorba de papa Paul al III-lea (Alexandru Farnese) (1468—1549).

[2]E vorba de Carol Quintul.

Am spus dezordinile de la curte, alteţă; faptele duceli nu au alt judecător decît pe el însuşi. Papa îl cere pe Loren: Medicis, pentru că a fugit de justiţia sa.

DUCELE
De justiţia sa?Lorenzo nu l-a jignit niciodată pe papă după cîte ştiu,numai pe Clement al VII-lea[3], răposatul mi văr, care în clipa de faţă se află in iad.

SENIORUL MAURICIU
Clement al VII - lea l-a lăsat să iasă din statele sale pe acest desfrînat care într-o zi, fiind beat, a decapitat stătuile la arcul lui Constantin. Paul al III-lea nu poate să-l ierte pe acest exemplar cu blazon al desfrînării florentine.

DUCELE
Ah! pe cinstea mea, Alexandru Farnese e un băiat glumeţ! Dacă îl sperie desfrînarea, ce dracu' face cu bastardul l u i , scumpul Petro Farnese, care se poartă atît de drăguţ cu episcopul din Fano? Se pomeneşte mereu de mutilarea asta, cînd e vorba de bietul Renzo. Găsesc tare caraghios să te apuci să tai capetele unor oameni de piatră. Sprijin artele ca oricare altul şi am pe lîngă mine pe cei mai de seamă artişti ai Italiei, dar nu înţeleg de loc respectul papei pentru cele statui pe care, dacă ar mai exista în carne şi oase, le-ar excomunica.

SENIORUL MAURICIU
Lorenzo e un ateu; îşi bate joc de toate. Dacă guvernul Alteţei-voastre nu e înconjurat de un respect profund, nu va putea fi tare! Poporul îi spune lui Lorenzo, Lorenzaccio. Se ştie că el pune la cale petrecerile voastre şi asta e de ajuns.

DUCELE
Taci! Uiţi că Lorenzo de Medicis e vărul lui Alexandru. *(Intră cardinalul Cibo.)* Cardinale, ascultă-i puţin pe aceşti domni, care spun că papa e scandalizat de desfrînarea sărmanului Renzo şi pretind că asta ar vătăma guvernării mele.

CARDINALUL
Seniorul Francesco Molza a rostit la Academia romană o cuvîntare în latineşte, împotriva mutilării arcului lui Constantin.

DUCELE
Ei, drace, o să-mi ies din sărite! Renzo, un om care inspiră seamă! Cel mai straşnic fricos! O muieruşcă, umbra unui desfrînat moleşit! Un visător care umblă noaptea şi ziua l u ă spadă, de spaimă să nu-i vadă umbra pe lîngă el! De (fel, un filozof, un zgîrie-hîrtie, un poet prost, care nu ştie să facă, măcar, un sonet! Nu, nu mi-e frică de arătări! Ei şi! pe Bacchus, ce-mi pasă de discursurile latineşti şi de flecărelile prostimii! Mie îmi e drag Lorenzo şi mă jur pe dumnezeu că va rămîne lîngă mine.

CARDINALUL
Dacă ar trebui să mă tem de omul acesta, n-ar fi nici pentru curtea voastră, nici pentru Florenţa, ci pentru voi înşivă, duce.

DUCELE
Glumeşti, cardinale. Vrei să-ţi spun adevărul? *(îi vorbeşte încet.)* Tot ce ştiu despre blestemaţii aceia de surghiuniţi, despre toţi acei republicani încăpăţînaţi care uneltesc în jurul meu, ştiu numai de la Lorenzo. Se strecoară ca un tipar, se vîră peste tot şi îmi spune tot. N-a găsit tot el mijlocul să întreţină corespondenţa cu toţi Strozzi din iad? Da, e adevărat, e mijlocitorul meu, dar află că mijlocirea lui dacă-i vatămă cuiva, acela nu sînt eu. Iată-l. *(Lorenzo apare în fundul unei galerii joase.)* Ia priviţi trupul ăsta slăbănog, stors de orgiile de peste noapte. Priviţi ochii secătuiţi de viaţă, mîinile subţiri şi bolnăvicioase, abia de au putere să ţină un evantai, chipul posomorit care zîmbeşte numai cîte-odată, dar fără putere să rîdă. Te poţi teme de acest om? Haide, haide, rîdeţi de el. Hei, Renzo, vino încoace; uite-l pe seniorul Mauriciu, care îţi caută nod în papură.

LORENZO
(se urcă pe scara terasei)
Bună ziua, domnilor, prieteni ai vărului meu.

---

[3]E vorba de papa Clement al VII-lea (Iuliu de Medicis) (1523 la 15341

DUCELE
Lorenzo, ascultă aici. De un ceas vorbim despre tine. Ştii vestea? Prietene, ai fost excomunicat pe latineşte, seniorul Mauriciu spune că eşti un om periculos, şi cardinalul de asemenea; cît despre bunul Valori, el e un om prea cinstit ca să-ţi rostească numele.

LORENZO
Pentru cine periculos, eminenţă? Pentru femeile uşoare, sau pentru sfinţii din rai?

CARDINALUL
Şi cîinii de curte pot să turbeze, ca şi ceilalţi cîini.

LORENZO
Insulta unui preot trebuie rostită în latineşte.

SENIORUL MAURICIU
Poate fi spusă şi în limba toscană pentru cei care pot să răspundă.

LORENZO
Nu te-am văzut, seniore Mauriciu; mă ierţi, aveam soarele în ochi; dar arăţi bine şi mi se pare că ai nişte haine nou-nouţe.

SENIORUL MAURICIU
Ca spiritul dumitale; le-am făcut dintr-o tunică veche a bunicului meu.

LORENZO
Vere, cînd te-oi sătura de vreo cucerire din mahalale trimite-i-o seniorului Mauriciu. E nesănătos să trăiască fără mei un bărbat ca el cu grumazul scurt şi mîinile păroase.

SENIORUL MAURICIU
Cine ştie să glumească trebuie să ştie şi să se apere. În locul dumitale aş pune mîna pe spadă.

LORENZO
E o greşeală dacă ţi s-a spus că sînt soldat, eu sînt un biet amant al ştiinţei.

SENIORUL MAURICIU
Spiritul dumitale este o spadă înţepătoare, dar flexibilă. E o armă prea mîrşavă; fiecare o mînuieşte pe cea care îi stă la îndemînă.
(Trage spada.)

VALORI
În faţa ducelui, o spadă trasă!

DUCELE *(rîzînd)*
Lăsaţi, lăsaţi. Haide, Renzo, îţi servesc eu de martor. Să i se dea o spadă.

LORENZO
Înălţimea-voastră, ce vorbă e asta?

DUCELE
Ei bine, aşa de repede ţi se spulberă veselia? Tremuri, vere! Vai! Faci de ruşine numele de Medicis. Eu, care sînt un bastard, să-l port mai bine decît tine, care eşti legitim? O spadă! O spadă! Un Medicis nu se poate lăsa astfel provocat. Paji, urcaţi-vă aici, să-l vadă toată curtea, ba aş vrea să fie de faţă toată Florenţa.

LORENZO
Alteţa-sa rîde de mine.

DUCELE
Am rîs adineauri, dar acum roşesc de ruşine. O spadă !
(Ia spada unui paj şi i-o întinde lui Lorenzo.)

VALORI
Monseniore, lucrurile merg prea departe. O spadă trasă în prezenţa alteţei-voastre este o crimă vrednică de a fi pedepsită înlăuntrul palatului.

DUCELE

Cine vorbeşte aici, cînd vorbesc eu?

VALORI
Alteţa-voastră n-a putut să aibă altă dorinţă decît să petreacă o clipă şi chiar seniorul Mauriciu a avut acelaşi gînd.

DUCELE
Nu vedeţi că glumesc mereu? Cine dracu se gîndeşte aici la vreo treabă serioasă! Ia, priviţi-l pe Renzo, vă rog; îi tremură genunchii şi dacă s-ar putea, ar păli şi mai tare. Ce fire, Dumnezeule bun! Mi se pare că leşină.
(Lorenzo se clatină; se reazemă de balustradă şi alunecă la pămînt dintr-o dată.)

DUCELE
(rîzînd în hohote)
Cînd vă spuneam! Nimeni nu-l cunoaşte mai bine decît mine; numai să vadă o spadă şi îi vine rău. Haide, scumpă Lorenzetta, să te conducă la maică-ta.
(Pajii îl ridică pe Lorenzo.)

SENIORUL MAURICIU
Un fricos şi jumătate! Ce mai pui de lele!

DUCELE
Ţine-ţi gura, seniore Mauriciu. Acum îţi spun eu, măsoară-ți vorba. Să n-aud asemenea vorbe în faţa mea.

VALORI
Bietul băiat!
(Seniorul Mauriciu şi Valori ies.)

CARDINALUL
(rămas singur cu ducele)
Înălţimea-voastră crede în toată povestea asta?

DUCELE
Aş vrea grozav să nu cred, dar n-am încotro.

CARDINALUL
De! Asta e prea de tot.

DUCELE
Tocmai de aceea cred. îţi închipui că un Medicis se face de ruşine în public, numai de dragul glumei? De altfel, nu e pentru prima oara cînd i se întîmplă aşa ceva; niciodată n-a putut să rabde vederea unei săbii.

CARDINALUL
Asta e prea de tot; e prea de tot!
(Ies.)

SCENA 5
În faţa bisericii San Miniato, la Montolivet.
(Mulţimea iese din biserică.)

O FEMEIE
(către vecina ei)
Te întorci astă-seară la Florenţa?

VECINA
Niciodată nu rămîn aici mai mult de un ceas; şi nu vin decît vinerea; eu nu sînt destul de bogată, să mă opresc la bîlci. în ce mă priveşte, o fac numai din evlavie; şi dacă asta ajunge pentru mîntuirea mea, nu-mi trebuie nimic mai mult.

O DOAMNĂ DE LA CURTE
(către alta)
Ce frumoasă predică a rostit! E duhovnicul fetei mele.
(Se apropie de prăvălie.)
Alb şi aur, şade bine seara, dar ziua mai poţi fi curată cu aşa ceva?
(negustorul şi giuvaergiul în faţa prăvăliei,cu cîţiva cavaleri.)

GIUVAERGIUL

Cetatea! Iată ce n-o să înghită niciodată poporul! Să vezi, din senin, cum se ridică deasupra oraşului acest nou turn al lui Babei, în mijlocul celui mai blestemat amestec de limbi! Nemţii n-or să prindă în veci rădăcini în Florenţa; ca să le poată creşte, le-ar trebui proptele, nu glumă.

NEGUSTORUL DE MĂTĂSURI
Poftiţi, doamnelor; rog înălţimile-voastre să primească un scăunel sub coviltirul meu.

UN CAVALER
Eşti de viţă florentină veche, moş Mondella. Cînd lucrezi în fundul atelierului, la preţioasele tale cizeluri, îţi tremură şi acum degetele de mînie, într-atît urăşti tirania.

GIUVAERGIUL
E adevărat, excelenţă. Dacă aş fi un mare artist, i-aş iubi pe principi, pentru că numai ei pot să întreprindă lucrări de seamă. Pe cînd eu fac numai discuri bisericeşti şi minere de spadă.

UN ALT CAVALER
Fiindcă veni vorba de artişti, vedeţi, acolo, în crîşma aceea mică, un chefliu care dă din mîini în faţa unor gură-cască? Uite, cum bate cu paharul în masă; dacă nu mă înşel, e palavragiul de Cellini.

PRIMUL CAVALER
Hai să plecăm şi să intrăm acolo; cînd i se urcă vinul la cap, ai ce asculta şi se vede că tocmai povesteşte vreuna piperată.
(Ies. doi burghezi se aşază.)

PRIMUL BURGHEZ
Ai auzit despre vreo răscoală la Florenţa?

AL DOILEA BURGHEZ
O nimica toată. Cîţiva tineri au fost omorîţi în vechea piaţă.

PRIMUL BURGHEZ
Ce jale pe familiile lor!

AL DOILEA BURGHEZ
Astea sînt nenorociri de neînlăturat. Ce vrei să facă tineretul sub o guvernare ca a noastră? Se trîmbiţează că Cezarul e la Bolonia şi căscăunii repetă: „Cezarul e la Bolonia", clipind din ochi cu un aer plin de importanţă, fără să cugete la ceea ce fac. A doua zi sînt şi mai fericiţi să afle şi să repete: „Papa e la Bolonia cu Cezarul". Şi după asta ce urmează? O serbare publică. Asta-i tot ce văd ei; şi pe urmă, într-o bună dimineaţă, se trezesc somnoroşi, cu mintea obosită de vinul împărătesc, şi văd o figură sinistră la fereastra cea mare a palatului Pazzi. Atunci întreabă cine este acest personaj şi li se răspunde că e regele lor. Papa şi împăratul au clocit un bastard, care nu ştie nici măcar cum o chema pe maică-sa, dar care are drept de viaţă şi de moarte asupra copiiilor noştri.

GIUVAERGIUL
(apropiindu-se)
Vorbeşti ca un patriot, prietene; dar te sfătuiesc să bagi de seamă la lunganul care se apropie.
(Trece un ofiţer german.)

OFIŢERUL
Ridicaţi-vă de acolo, domnilor, vor să se aşeze doamnele.
(*două doamne de la curte intră şi se aşază.)*

PRIMA DOAMNĂ
Stofa asta e din Veneţia?

NEGUSTORUL DE MĂTĂSURI
Da, mărită doamnă; să vă tai cîţiva coţi?

PRIMA DOAMNĂ
Dacă vrei. Parcă l-am văzut trecînd pe Iulian Salviati.

OFIŢERUL
Se învîrteşte pe la uşa bisericii, e un craidon.

A DOUA DOAMNĂ
Ce obraznic! Arată-mi nişte ciorapi de mătase.

OFIŢERUL
N-o să găsească atît de mici, ca pentru domnia-voastră,

PRIMA DOAMNĂ
Lasă, lasă că nu ştii ce vorbeşti. Fiindcă l-ai zărit pe Iulian, du-te de-i spune că vreau să-i vorbesc.

OFIŢERUL
Mă duc şi vi-l aduc
(Iese.)

PRIMA DOAMNĂ
E prost de dă-n gropi ofiţerul tău; dar ce poţi să faci?

A DOUA DOAMNĂ
Află că este unul din bărbaţii cei mai bine.
(Se depărtează. Intră egumenul de Capua)

EGUMENUL
Dă-mi un pahar de limonada, jupîne.
(Se aşază.)

UNUL DIN BURGHEZI
Iată-l pe egumenul de Capua; un adevărat patriot!
(Cei doi burghezi se aşază iar.)

EGUMENUL
Veniţi de la biserică domnilor? Ce spuneţi despre predică?

BURGHEZUL
A fost frumoasă, sfinţia-ta.

AL DOILEA BURGHEZ
(către giuvaergiu)
Poporul îi iubeşte pe cei din familia Strozzi, fiindcă nu sînt mîndri. Nu-ţi face plăcere să vezi pe un mare senior, adresîndu-se deschis şi atît de blajin vecinilor săi? Asta preţuieşte mai mult ca orice.

EGUMENUL
Dacă e să vorbim sincer, eu găsesc că predica a fost prea frumoasă. Şi eu am predicat uneori, dar laudele zgomotoase nu mi-au măgulit niciodată amorul propriu. Am preţuit, în schimb, întotdeauna, foarte mult o lacrimă discretă care aluneca pe obrazul unui om cumsecade.
(Intră Salviati)

SALVIATI
Mi s-a spus că au fost aici nişte femei, care au trimis adineauri după mine. Dar nu văd nici o altă fustă, în afară de o domniei-tale, egumene. Nu cumva mă înşel?

NEGUSTORUL
Excelenţă, nu vă înşelaţi; au plecat mai departe; dar cred că o să se întoarcă. Uite aici, zece coţi de stofă şi patru perechi de ciorapi, puse deoparte pentru domniile lor.

SALVIATI
(aşezîndu-se)
Ia, priviţi, trece o femeie frumoasă! Unde dracu' am mai văzut-o? A! Zău aşa, în patul meu am văzut-o.

EGUMENUL
(către burghez)
Parcă am văzut semnătura dumitale pe o scrisoare adresată ducelui.

BURGHEZUL
Spun în gura mare. Este jalba trimisă de către surghiuniţi.

EGUMENUL

Au luat şi din familia dumitale?

BURGHEZUL
Doi, excelenţă; pe tatăl şi pe unchiul meu. Am rămas singurul bărbat acasă.

AL DOILEA BURGHEZ
(către giuvaergiu)
Ce gură rea e Salviati ăsta!

GIUVAERGIUL
Nu e de mirare; un om pe jumătate ruinat, care trăieşte din dărnicia Medicişilor. Şi mai este şi însurat cu o femeie nemernică, de rîsul lumii. I-ar plăcea să se spună despre toate femeile ce se spune despre a lui.

SALVIATI
Nu este Luiza Strozzi aceea care trece peste movila de colo?

NEGUSTORUL DE MĂTĂSURI
Chiar ea, înălţimea-voastră. Sînt puţine doamne din nobilimea noastră pe care să nu le cunosc. Dacă nu mă înşel, o ţine de mînă pe sora ei mai mică.

SALVIATI
Am întîlnit-o pe această Luiza, azi-noapte, la balul lui Nasi. Pe legea mea, are un picior frumos, şi cît de curînd trebuie să ne culcăm împreună.

EGUMENUL
(întorcîndu-se)
Ce te face să crezi aşa ceva?

SALVIATI
Fiindcă mi-a spus-o chiar ea. E limpede ca lumina zilei, îi ţineam scările să urce pe cal, fără să am nici un gînd rău; dar, nu ştiu cum, i-am luat piciorul în mînă, şi uite aşa s-a petrecut totul.

EGUMENUL
Iulian, mă întreb dacă ştii că vorbeşti despre sora mea.

SALVIATI
Ştiu foarte bine; toate femeile sînt făcute să se culce cu bărbaţii şi sora ta poate foarte bine să se culce cu mine.

EGUMENUL
(se ridică)
Îţi datoresc ceva, jupîne?
(Aruncă o monedă pe masă şi iese.)

SALVIATI
Îmi place mult egumenul ăsta de treabă, i-a fost de ajuns numai un cuvînt despre soră-sa, ca să uite să-şi ia restul. Nu se spune oare că toată înţelepciunea Florenţei s-a oploşit ila Strozzi ăştia? Uite-l că priveşte înapoi. Holbează-ţi ochii rit pofteşti, că tot n-o să-mi fie frică.

SCENA 6
Ţărmul Arnului.
(Măria Soderini, Caterina)

CATERINA
A început să scapete soarele. Prin frunziş trec fîşii largi de purpură şi pe sub trestii broasca îşi scutură clopoţelul ei de cristal. Ciudată împerechere între toate armoniile serii şi zgomotul îndepărtat al oraşului!

MĂRIA
E vremea să ne întoarcem, strînge-ţi voalul pe lîngă gît.

CATERINA
Nu încă, numai să nu-ţi fie frig! Priveşte, măicuţă dragă, ce frumos este cerul! Cît e de mare şi de liniştit! îl simţi pe Dumnezeu pretutindeni! Dar iţi laşi capul în jos;
este neliniștită de azi-dimineață.

MĂRIA

Neliniştită nu, dar amărîtă. N-ai auzit cum merge din ură în gură întîmplarea aceea îngrozitoare a lui Lorenzo? S-a făcut de poveste în Florenţa.

CATERINA
Vai, măicuţă! dar laşitatea nu este o crimă, după cum curajul nu-i o virtute; de ce ar fi hulită slăbiciunea? E jalnicul drept al fiecăruia să răspundă de bătăile inimii sale. Şi de ce copilul ăsta n-ar avea şi el dreptul, pe care-l avem noi, toate femeile? Am auzit că o femeie care nu se teme de nimic nu place prea mult.

MĂRIA
Tu ai putea să iubeşti un bărbat fricos? Vezi că roşeşti, Caterino; Lorenzo e nepotul tău, dar închipuie-ţi că l-ar chema altfel, ce-ai gîndi despre el atunci? Ce femeie ar vrea să se sprijine de braţul lui, ca să se urce pe cal? Care bărbat i-ar strînge mîna?

CATERINA
Ce trist lucru! Dar nu pentru asta îl plîng. Nu are, poate,inimă de Medicis; dar, vai! ceea ce e mai rău, e că nu are nici inimă de om cinstit.

MĂRIA
Să nu mai vorbim de asta, Caterina — e destul de cumplit pentru o mamă să nu poată vorbi despre fiul ei.

CATERINA
Ah! Florenţa asta. Ea a fost pierzania lui! Nu l-am văzut eu odinioară, cum îi străluceau ochii, înflăcăraţi de o ambiţie înaltă? Şi n-a fost tinereţea lui aurora unui răsărit | de soare? Chiar şi azi, mi se pare de multe ori, că un fulger fugar... Fără să vreau, îmi spun că mai vibrează ceva în el.

MĂRIA
Ah! In el e o prăpastie! Era atît de înzestrat şi avea atîta duioasă dragoste pentru singurătate! N-o să fie niciodată un războinic Renzo al meu, îmi ziceam cînd îl vedeam întorcîndu-se de la colegiu, cu cărţile lui groase, subsuoară, dar îi strălucea pe buze şi în ochii lui negri dragostea pentru adevăr; îl frămîntau toate şi spunea neîncetat: „Acela-i sărac, celălalt e ruinat; ce-i de făcut? cum să facem?" Şi ce admiraţie avea pentru oamenii de seamă din Plutarh! Caerino, Caterino, de cite ori nu l-am sărutat pe frunte, gîndindu-mă la „părintele patriei”[4] !

CATERINA
Nu te mai mihni atîta.

MĂRIA
Spun că nu vreau să vorbesc despre el şi vorbesc mereu. Vezi tu, sînt unele lucruri despre care o mamă nu încetează să vorbească decît după ce a intrat în liniştea veşnică. Să fi fost fiul meu un desfrînat de rînd, să fi fost sîngele Soderinilor subţiat în această firavă picătură ieşită din vinele ele, n-aş deznădăjdui atîta, dar am sperat şi am avut dreptate să sper. Ah! Caterino, şi nu mai este nici frumos; pîngărirea inimii i-a învăluit obrajii, ca un abur vătămător. Zîmbetul, această blîndă înveselire care dă tinereţii farmecul florilor, s-a şters de pe chipul lui, galben cum e şofranul, lăsînd doar o ironie mîrşavă şi dispreţul pentru toate.

CATERINA
În ciudata lui melancolie, e încă frumos, cîteodată.

MĂRIA
Nu era el prin naştere ursit tronului? N-ar fi putut oare într-o zi să ajungă un om de ştiinţă; să aibă cea mai frumoasă tinereţe din lume; să-mi încoroneze cu o diademă de aur toate visele mele scumpe? N-ar fi trebuit să mă aştept la asta? Ah! Cattina, ca să poţi dormi liniştită, să nu-ţi faci niciodată unele vise. E prea cumplit cînd ai trăit într-un palat de zîne, unde ele murmurau cîntări îngereşti, să fi adormit legănată de fiul tău şi să te trezeşti apoi într-o magherniţă însîngerată, plină de urmele orgiei şi de pleava oamenilor, în braţele unui spectru hidos, care te ucide, numai cînd îţi zice mamă.

CATERINA

---

[4]Străbunicul lui Lorenzo, supranumit „părintele patriei".

Umbre tăcute încep să apară pe drum. Să ne întoarcem, Măria, mă sperie toţi surghiuniţii aceştia.

MĂRIA
Sărmanii oameni! Cel mult să-ţi fie milă de ei! Ah! Să nu poţi vedea nimic, fără să simţi un spin în inimă? Să nu-mi pot deschide ochii? Vai! Cattina mea, şi ei sînt tot opera iui Lorenzo. Toţi burghezii aceştia sărmani au avut încredere în el; nu există unul printre aceşti taţi de familie izgoniţi din patria lor, pe care să nu-l fi trădat fiul meu. Scrisorile, cu semnătura lor, sînt arătate ducelui. Astfel foloseşte în chip infam pînă şi glorioasa memorie a strămoşilor lui. Republicanii se adresează lui, ca unui vechi lăstar al ocrotitorului lor; casa lui le este deschisă, şi chiar cei din familia Strozzi vin la el. Sărmane Filip! Jalnic sfîrşit va fi pentru părul tău cărunt! Ah! Să nu pot vedea o fată care a apucat calea pierzaniei, un nenorocit cu familia lui destrămată, fără ca toţi să-mi strige: Tu eşti mama nenorocirilor noastre! Cînd voi intra aici?
(Loveşte pămîntul.)

CATERINA
Biata mea măicuţă, amarnice îţi sînt lacrimile!
(Se depărtează amîndouă. Soarele a apus. în mijlocul unui cîmp se aduni un grup de surghiuniţi.)

UN SURGHIUNIT
Unde te duci?

ALTUL
La Pisa; dar dumneata?

PRIMUL
La Roma.

ALTUL
Şi eu la Veneţia; uite alţi doi care merg la Ferrara. Ce-o să ne facem noi, despărţiţi unii de alţii?

AL PATRULEA
Adio, vecine, să apucăm vremuri mai bune.
(Pleacă.)

UN SURGHIUNIT
Adio! cît despre noi, putem să mergem împreună pînă la crucea fecioarei.
(Iese cu un altul, Soseşte Maffio.)

PRIMUL SURGHIUNIT
Tu eşti, Maffio? Prin ce întîmplare ai ajuns aici?

MAFFIO
Vă împărtăşesc soarta. Aflaţi că ducele mi-a răpit sora. Am tras spada; atunci, un fel de tigru cu braţe de fier m-a apucat de grumaz şi m-a dezarmat. După aceea am primit o pungă plină pe jumătate cu ducaţi şi ordinul să părăsesc oraşul.

AL DOILEA SURGHIUNIT
Şi sora ta unde se află?

MAFFIO
Am văzut-o aseară ieşind de la un spectacol, îmbrăcată într-o rochie cum n-are nici împărăteasa; dumnezeu să-i ierte păcatele! O însoţea o bătrînă, care şi-a pierdut trei dinţi la ieşire. Niciodată în viaţa mea n-am dat un pumn care să-mi facă atîta plăcere.

AL TREILEA SURGHIUNIT
O să murim mulţumiţi cînd i-om vedea pe toţi crăpînd in mocirla lor scîrnavă.

AL PATRULEA
Filip Strozzi ne va scrie la Veneţia; şi mare o să ne fie mirarea, cînd într-o zi ne vom pomeni cu o armată la ordinele noastre.

AL TREILEA
Mulţi ani trăiască Filip! Cît o mai rămîne un fir de păr pe capul lui,

libertatea Italiei nu va pieri.
(O parte din grup se desparte; toţi surghiuniţii se îmbrăţişează.)
O VOCE
Să apucăm vremuri mai bune!

O ALTA
Să apucăm vremuri mai bune!
(Doi surghiuniţi se urcă pe un acoperiş plat, de unde privesc oraşul.)

PRIMUL
Adio, Florenţa, ciuma Italiei; adio mumă stearpă, care nu mai ai lapte pentru copiii tăi.

AL DOILEA
Adio, Florenţa bastardă, spectru hidos al Florenţei antice; adio, mocirlă fără nume!

TOŢI SURGHIUNIŢII
Adio, Florenţa, blestemate să fie ţîţele femeilor tale! Blestemate suspinele tale! Blestemate rugăciunile bisericilor tale, pîinea ogoarelor tale, aerul străzilor! Urgia să cadă pe cea din urmă picătură a sîngelui tău desfrînat.

ACTUL II

SCENA I
La Strozzi

FILIP
(în cabinetul său de lucru)
Zece cetăţeni surghiuniţi numai în această parte a oraşului. Surghiuniţi, bătrînul Galeazzo şi tînărul Maffio; sora lui coruptă; ajunsă femeie de stradă, într-o noapte! Biata fată! Cînd va fi odată educaţia claselor de jos destul de serioasă ca să le împiedice pe fetişcane să rîdă cînd părinţii lor plîng! Corupţia este oare o lege firească? Ceea ce numim virtute să fie numai o haină de duminică, pe care o pui cînd mergi la liturghie? în timpul săptămînii să stai la fereastră şi, împletind, să te uiţi la tinerii care trec. Sărmană omenire! Ce nume porţi? Pe al instinctului sau pe al spiritului? Şi noi, visători bătrîni, ce păcat ancestral am spălat de pe chipul omenesc, de patru sau cinci mii de ani, de cînd ne veştejim deasupra cărţilor noastre? Ce uşor îţi vine, ţie, în liniştea cabinetului de lucru, să tragi cu o mînă sprintenă, o linie curată şi subţire, ca un fir de păr, pe această hîrtie albă? Ce lesne îţi e să clădeşti palate şi oraşe, cu un mic compas şi puţină cerneală! Dar arhitectul, care are în biroul lui mii de planuri minunate, nu poate să scoată din pămînt temelia de piatră a edificiului, cînd se aşază la lucru cu spinarea încovoiată şi cu ideile lui îndîrjite. Este totuşi cumplit, ca fericirea oamenilor să nu fie decît un vis; ca răul să fie de neînlăturat, veşnic, cu neputinţă de schimbat... Nu!
Din ce pricină filozoful care cugetă pentru toţi priveşte în jurul lui? Asta e greşeala. Cea mai neînsemnată gîză dacă-i trece prin faţa ochilor, îi ascunde soarele. Să pornim cu îndrăzneală! Republica e cuvîntul care ne trebuie! Şi dacă n-ar fi decît un cuvînt, tot însemnează ceva, deoarece popoarele se ridică atunci cînd îl aud trecînd prin aer... A! bună ziua, Leon.
(Intră Egumenul de Capua)

EGUMENUL
Vin de la bîlciul din Montolivet.

FILIP
A fost frumos? Ai venit şi tu, Petru? Şezi, am să-ţi vorbesc.
(Intră Petru Strozzi.)

EGUMENUL
A fost foarte frumos şi am petrecut destul de bine. Afară numai de oarecare necaz, puţin cam neobişnuit, pe care nu-l prea pot mistui.

PETRU
Cum aşa! Ce este?

EGUMENUL
Închipuiţi-vă că am intrat într-o prăvălie să iau un pahar de limonada... Dar nu, n-are rost... Sînt un prost că-mi mai aduc aminte.

FILIP
Ce dracu ai pe inimă? Vorbeşti cu un suflet chinuit.

EGUMENUL
Nu-i nimic, o vorbă rea, nimic mai mult. E fără nici o însemnătate.

PETRU
O vorbă? Despre cine? Despre tine?

EGUMENUL
Nu tocmai despre mine. Nu m-ar necăji o vorbă despre mine.

PETRU
Atunci despre cine? Haide, vorbeşte.

EGUMENUL
Fac rău, nu trebuie să-ţi aminteşti asemenea lucruri, cînd ştii să faci deosebirea dintre un om cinstit şi un Salviati.

PETRU
Salviati? Ce-a spus canalia aia?

EGUMENUL
Ai dreptate, e un ticălos. Ce însemnătate are ce poate el să spună! Un om fără ruşine, un slugoi, care după cîte se spune, are cea mai desfrînată soţie! Destul! Ce-a fost a fost, nu vreau să mă mai gîndesc.

PETRU
Ba să te gîndeşti şi să vorbeşti, Leon, fiindcă am poftă să-i retez urechile. Pe cine a bîrfit? Pe noi? Pe tata? Ah! Dumnezeule, nu-l pot suferi pe acest Salviati. Trebuie să ştiu ce a spus, înţelegi tu?

EGUMENUL
Dacă ţii atît de mult, am să-ţi spun. A vorbit faţă de mine, într-o prăvălie, în chip cu adevărat jignitor, pe socoteala surorii noastre.

PETRU
O, Dumnezeule! În ce fel? Haide, vorbeşte odată!

EGUMENUL
Cu cele mai grosolane cuvinte.

PETRU
Popă îndrăcit ce eşti! îmi ies din fire de nerăbdare şi tu tot îţi mai cauţi cuvintele. Zău, spune lucrurilor pe nume! Cuvîntul e cuvînt; nici Dumnezeu, în bunătatea lui, nu poate răbda.

FILIP
Petru! Petru! vorbeşti cu păcat, faţă de fratele tău.

EGUMENUL
A spus că se va culca cu Luiza, acesta e cuvîntul lui, şi că i-a făgăduit chiar ea.

PETRU
I-a făgă... Ah! Drace! Mii de draci! Cît e ceasul?

FILIP
Unde te duci? Ce te-ai aprins aşa? Ce vrei să faci cu spada aceea? Nu vezi că mai porţi una la şold?

PETRU
Nu fac nimic, să mergem la cină, masa e servită.
(Ies.)

SCENA 2
în faţa unei biserici
(Intră Lorenzo și Valori.)

VALORI
Cum se face că ducele nu vine? Ah! Domnule, ce mulţumire e pentru un creştin fastul atît de măreţ al bisericii romane! Ce om ar rămîne nepăsător în faţa lui? Nu-şi găseşte artistul, aici, paradisul inimii? Luptătorul, preotul şi neguţătorul, nu descoperă aici tot ce e pe placul lor? Admirabila armonie a orgilor, tablourile marilor maeştri, tapetele strălucitoare din catifele şi tapiserii, aromele călduţe şi suave răspîndite de cădelniţe şi cîntările minunate ale acelor glasuri argintii, toate laolaltă pot să supere prin aspectul lor lumesc un călugăr sever, neîmpăcat cu aceste plăceri. Dar după mine, nimic nu e mai frumos ca o religie care se face iubită cu asemenea mijloace. De ce doresc preoţii să slujească unui Dumnezeu gelos? Religia nu-i o pasăre de pradă; e porumbelul îndurător care pluteşte uşor deasupra viselor şi deasupra iubirilor.

LORENZO
Fără îndoială, ceea ce spui este perfect adevărat, dar tot atîta de greşit, cum e orice pe lume.

TEBALDEO FRECCIA
(apropiindu-se de Valori)
Ah! Monseniore, cîtă plăcere simţi să vezi un bărbat ca eminenţa-voastră vorbind astfel despre toleranţă şi despre sfînta înflăcărare! îngăduiţi unui cetăţean obscur, în care arde acest foc divin, să vă mulţumească pentru puţinele cuvinte pe care le-am ascultat. Să culegi de pe buzele unui om cinstit, ceea ce tu însuţi ai în inimă, este cea mai mare fericire pe care ţi-o poţi dori.

VALORI
Nu eşti dumneata tînărul Freccia?

TEBALDEO
Eu sînt. Lucrările mele însă n-au cine ştie ce merit. Sînt Îndrăgostit de arte mai mult decît sînt în stare să săvîrşesc ceva. Mi-am petrecut toată tinereţea în biserici. Mi separe că n-aş putea să-i admir în altă parte pe Rafael şi pe divinul nostru Buonarroti; zile întregi rămîn în faţa lucrărilor acestor maeştri, într-un extaz neasemuit. Cîntecele de orgă mă apropie de gîndul lor şi mă învaţă să le pătrund în suflet; privesc personajele acelor tablouri atît de evlavios. îngenuncheate şi ascult, ca şi cum cîntările corului ar ieşi din gurile lor întredeschise. Aburul plin de arome al tămîiei trece între ei şi mine ca un nor diafan. Şi îmi pare că văd in acest abur însăşi slava artistului; şi socot că fumul acesta trist şi domol ar rămîne o mireasmă stearpă dacă n-ar urca la Dumnezeu.

VALORI
Ai o adevărată inimă de artist. Vino la palatul meu şi adu şi ceva pe sub mantie, vreau să lucrezi pentru mine.

TEBALDEO
Eminenţa-voastră îmi face o prea mare cinste. Nu sînt. decît un umil slujitor al artei sacre, care este pictura.

LORENZO
De ce să amîni pe mîine, ce poţi face astăzi? Mi se pare că ai în mînă un tablou.

TEBALDEO
Adevărat; dar nu îndrăznesc să-l arăt unor cunoscători atît de mari. Nu e decît schiţa prea sărăcăcioasă a unui vis măreţ.

LORENZO
Faci portretul viselor tale? Vreau să-ţi pozeze şi cîteva din visele mele.

TEBALDEO
Să-ţi. întrupezi visele, iată viaţa pictorului. Cei mai mari artişti şi-au reprezentat propriile lor vise, cu toată puterea, fără să schimbe nimic. Imaginaţia lor a fost un arbore mustind de sevă; mugurii se preschimbau

fără trudă în flori şi florile in fructe; apoi fructele se coceau curînd sub un soare binefăcător, iar cînd erau coapte, singure se dezlipeau şi cădeau pe pămînt, fără să piardă nici un singur bob din pulberea lor virginală. Vai! visele artiştilor mediocri sînt nişte plante greu de hrănit şi pe care le stropeşti cu lacrimi foarte amare, ca să rodească şi ele puţin.
(Îşi arată tabloul.)

VALORI
Fără laude, tabloul e frumos; că nu e de o măiestrie desăvîrşită, e un adevăr. De ce aş măguli un om, care el singur nu se măguleşte. Dar nici barba nu ţi-a mijit încă, tinere.

LORENZO
Este un peisaj sau un portret? Cum să-l ţin ca să-l privesc, pe lung sau pe lat?

TEBALDEO
înălţimea-voastră rîde de mine. Este o vedere asupra cimitirului.

LORENZO
Cît e de-aici pînă la nemurire?

VALORI
Faci rău că glumeşti cu băieţandrul ăsta. Priveşte ochii lui mari cum se întristează la fiece cuvînt de-al dumitale.

TEBALDEO
Nemurirea este credinţa. Cei cărora le-a dăruit Dumnezeu aripi primesc nemurirea zîmbind.

VALORI
Vorbeşti ca un elev al lui Rafael.

TEBALDEO
Seniore, el a fost maestrul meu. Ceea ce ştiu am învăţat de la el.

LORENZO
Vino la mine, s-o pictezi pe Mazzafirra, goală.

TEBALDEO
Pot să nu-mi respect penelul, dar îmi respect arta. Nu pot să fac portretul unei curtezane.

LORENZO
Totuşi, dumnezeu şi-a dat osteneala s-o facă; poţi să-ţi dai şi tu osteneala s-o pictezi. Vrei să-mi faci o vedere a Florenţei?

TEBALDEO
Da, monseniore.

LORENZO
Din ce parte ai s-o pictezi?

TEBALDEO
O să mă aşez spre răsărit, pe malul stîng al Arnului. Din acel loc, perspectiva e mai largă şi mai plăcută.

LORENZO
O să pictezi Florenţa cu pieţele, cu casele, si cu străzile ei?

TEBALDEO
Da, monseniore.

LORENZO
Atunci de ce nu poţi să pictezi o curtezană, dacă poţi picta un loc blestemat?

TEBALDEO
Nimeni nu-m-a învăţat să vorbesc astfel despre mama mea.

LORENZO
Ce înţelegi tu prin „mama mea"?

TEBALDEO
Florenţa, monseniore.

LORENZO
Atunci eşti un bastard, fiindcă maică-ta nu este decît o tîrfă.

TEBALDEO
O rană sîngeroasă poate să vateme trupul cel mai sănătos. Dar din picăturile preţioase ale sîngelui mamei mele iese o plantă parfumată care vindecă toate durerile. Arta, aceasta floare divină, are cîteodată nevoie de bălegar ca să-şi îngraşe pămîntul şi să-l facă să rodească.

LORENZO
Cum îţi explici tu asta?

TEBALDEO
Naţiunile paşnice şi fericite au strălucit cîteodată, într-o lumină curată, dar slabă. Harpa îngerilor are mai multe coarde; zefirul poate murmura atingîndu-le pe cele mai slabe, scoţînd din acordul lor o armonie suavă şi minunată, dar coarda de argint nu se mişcă decît atunci cînd trece vîntul de la nord. E cea mai frumoasă şi cea mai nobilă; şi totuşi, atingerea unei mîini aspre îi place. Entuziasmul e frate cu suferinţa.

LORENZO
Cu alte cuvinte, vrei să spui că un popor nenorocit creează pe marii artişti. M-aş face bucuros alchimistul alambicului tău; acolo, lacrimile poporului se prefac în mărgăritare. Să fie dracu' al dracului! Să ştii că-mi placi. Pot să plîngă familiile de deznădejde şi naţiunile să moară de mizerie, iată ceva care ar aprinde creierul acestui domn. Admirabile poet! Cum se împacă vorbele acestea cu evlavia ta?

TEBALDEO
Nu rîd de loc de nenorocirea familiilor; spun că poezia e cea mai dulce dintre suferinţe şi că îşi iubeşte surorile. Deplîng popoarele nenorocite, dar în adevăr, cred că ele dau marii artişti. Cîmpurile de bătălie ajută la creşterea cerealelor; în pămînturile putregăite încolţeşte grîul ceresc.

LORENZO
Ai un surtuc roşu, nu vrei să-l schimbi cu o livrea de a mea?

TEBALDEO
Eu nu aparţin nimănui. Cînd gîndirea vrea să fie liberă, şi trupul trebuie să fie la fel.

LORENZO
Am poftă să poruncesc valetului meu să-ţi dea cîteva lovituri de ciomag.

TEBALDEO
Pentru ce, monseniore?

LORENZO
Fiindcă aşa îmi trece prin cap. Eşti şchiop din naştere sau din accident?

TEBALDEO
Nu sînt de loc şchiop; ce vreţi să spuneţi?

LORENZO
Eşti şchiop sau eşti nebun.

TEBALDEO
Pentru ce, monseniore? Vă bateţi joc de mine.

LORENZO
Dacă nu eşti şchiop, atunci eşti nebun. Altfel cum ai rămîne într-un oraş unde, în cinstea ideilor tale de libertate, primul valet al unui Medicis te poate culca la pămînt, cu o lovitură de măciucă, fără împotrivirea nimănui.

TEBALDEO

O iubesc pe muma mea, Florenţa; de aceea rămîn aici.Știu că un cetăţean poate fi asasinat ziua-n amiaza mare, în mijlocul străzii, după capriciul celor care o guvernează; de aceea port acest stilet la cingătoare.

LORENZO
L-ai lovi pe duce, dacă ducele te-ar lovi, aşa cum i s-a tntîmplat de multe ori, să omoare oameni doar dintr-o glumă?

TEBALDEO
L-aş omori, dacă m-ar ataca.

LORENZO
Şi mi-o spui asta mie?

TEBALDEO
De ce să mă urască? Eu nu fac rău nimănui. îmi petrec zilele în atelier. Duminică, mă duc la Anunciata sau la Santa Maria; călugării spun că am voce frumoasă; mă îmbracă într-un veşmînt alb şi îmi pun pe cap o tichie stacojie; apoi intru şi eu în cor; cîteodată cînt un mic solo; sînt singurele împrejurări cînd ies în lume. Seara, mă duc la iubita mea şi cînd noaptea e frumoasă, mi-o petrec sub balconul ei. Nu mă cunoaşte nimeni; nu cunosc pe nimeni: cui poate fi de folos viaţa sau moartea mea?

LORENZO
Eşti republican? Iţi plac prinţii?

TEBALDEO
Sînt artist; îmi sînt dragi mama şi iubita.

LORENZO
Vino mîine la palatul meu, vreau să-ţi comand un tablou de seamă, pentru ziua nunţii mele.
(Ies.)

SCENA 3
La marchiza Cibo

CARDINALUL
(singur)
Da, îţi voi urma poruncile, Farnese! Comisarul tău apostolic n-are decît să se închidă, cu cinstea lui cu tot, în ţarcul strimt al slujbei sale; eu voi clătina cu toată puterea pămîntul alunecos, pe care nu îndrăzneşte să păşească. Asta aştepţi de la mine, am înţeles, şi mă voi pune pe lucru, fără să vorbesc, după cum ai poruncit. Ai ghicit cine sînt eu, cînd m-ai căpătuit pe lîngă Alexandru, fără să mă învesteşti cu vreun titlu care mi-ar fi dat vreun drept asupra lui. Se va teme de un altul, în vreme ce mie mi se va supune fără să-şi dea seama. N-are decît să-şi sleiască puterile împotriva umbrelor acelor oameni umflaţi de năluca puterii, pe cînd eu voi fi veriga invizibilă care-l va priponi, cu picioarele şi mîinile legate, de lanţul de fier ţinut la cele două capete de Roma şi de Cezar. Dacă ochii nu mă înşală, chiar aici, în casă, se află ciocanul de care mă voi servi. Alexandru o iubeşte pe cumnată-mea; fără îndoială că dragostea lui o măguleşte; ce va urma, este nesigur; dar ceea ce vrea ea să facă, pentru mine e neîndoios. Cine ştie pînă unde ar putea să meargă influenţa unei femei exaltate, chiar asupra acestui om grosolan, care nu e decît o armură însufleţită. E ispititor un păcat atît de dulce pentru o cauză atît de frumoasă, nu-i aşa, Ricciarda? Să strîngi această inimă de leu pe inima ta slabă, străpunsă de săgeţi însîngerate, ca a sfîntului Sebastian; să vorbeşti cu ochii în lacrimi de nenorocirile patriei, pe cînd tiranul adorat îşi trece mîinile aprige prin părul tău despletit; să scoţi dintr-o stîncă scînteia divină — toate acestea merită desigur sacrificiul cinstei conjugale şi al altor nimicuri. Florenţa ar cîştiga atît de mult, iar blegii de soţi n-ar pierde nimic! Numai că n-ar fi trebuit samă ia pe mine ca duhovnic.
Iat-o că soseşte, cu cartea de rugăciuni în mînă. Prin urmare, astăzi, totul se va lămuri, numai s-ajungă taina ta m urechile preotului; curteanul va trage foloase, dar conştiinţa nu-l va lăsa să scoată nici un cuvînt.
(Intră marchiza)

CARDINALUL
(stînd jos)
Sînt gata.
(Marchiza îngenunchează lîngă el, sprijinindu-şi mîinile pe pupitrul de rugăciuni.)

MARCHIZA
Binecuvîntează-mă, părinte, fiindcă am păcătuit.

CARDINALUL
V-aţi făcut rugăciunea spovedaniei? Putem să începem, marchiză.

MARCHIZA
Mă învinuiesc de unele porniri mînioase, de îndoieli necucernice şi supărătoare împotriva sfîntului nostru părinte papa.

CARDINALUL
Urmaţi.

MARCHIZA
Ieri am spus într-o adunare, vorbind despre episcopul de Fano, că biserica noastră catolică şi sfîntă a ajuns un loc de desfrînare.

CARDINALUL
Urmaţi.

MARCHIZA
Am ascultat cuvinte potrivnice credinţei pe care am jurat-o soţului meu.

CARDINALUL
Cine v-a spus cuvintele acelea?

MARCHIZA
Am citit unele rînduri scrise cu acest gînd.

CARDINALUL
Cine v-a scris această scrisoare?

MARCHIZA
Mă învinuiesc de ceea ce fac eu şi nu de ceea ce fac alţii.

CARDINALUL
Fiica mea duhovnicească, trebuie să-mi mărturisiţi dacă vreţi să vă dau dezlegarea păcatelor în toată liniştea. înainte de toate, spuneţi-mi dacă aţi răspuns la această scrisoare.

MARCHIZA
Am răspuns cu vorba, nu cu scrisul.

CARDINALUL
Ce aţi răspuns?

MARCHIZA
Am acordat persoanei care mi-a scris îngăduinţa să mă vadă, după cum mi-a cerut.

CARDINALUL
Cum s-a petrecut această întrevedere?

MARCHIZA
M-am învinuit adineauri că am ascultat acele cuvinte potrivnice cinstei mele.

CARDINALUL
Ce i-aţi răspuns?

MARCHIZA
Cum se cuvine unei femei demne.

CARDINALUL
N-aţi lăsat de loc să se înţeleagă că pînă la sfîrşit o să vă înduplece?

MARCHIZA
Nu, părinte.

CARDINALUL
I-aţi spus persoanei despre care e vorba că sînteţi hotărîtă să nu mai ascultaţi pe viitor asemenea cuvinte?

MARCHIZA
Da, părinte.

CARDINALUL
Vă place această persoană?

MARCHIZA
Nădăjduiesc că inima mea nu este în joc

CARDINALUL
L-aţi înştiinţat pe soţul domniei-voastre?

MARCHIZA
Nu, părinte. O femeie cinstită nu trebuie să-şi tulbure căsnicia cu asemenea povestiri.

CARDINALUL
Nu-mi, ascundeţi nimic? Nu s-a petrecut nimic între domnia-voastră şi persoana de care e vorba? Nimic de care sa şovăiţi a-mi încredinţa?

MARCHIZA
Nimic, părinte.

CARDINALUL
Nici o privire gingaşă? Nici un sărut pe furiş?

MARCHIZA
Nu, părinte.

CARDINALUL
Sînteţi sigură de asta, fiica mea?

MARCHIZA
Cumnate, mi se pare că nu obişnuiesc să mint în faţa lui Dumnezeu.

CARDINALUL
V-aţi împotrivit să-mi spuneţi numele care vi l-am cerut adineauri şi eu nu vă pot da iertarea, fără să-l ştiu.

MARCHIZA
Şi de ce oare? E un păcat să citeşti o scrisoare şi nu este păcat să citeşti o semnătură. Ce însemnătate are numele pentru a-mi da iertarea?

CARDINALUL
Are mai mare însemnătate decît credeţi.

MARCHIZA
Malaspina, vrei să ştii prea multe. Nu-mi da iertarea dacă aşa socoti, îmi voi lua de duhovnic pe primul preot ieşit în cale, care mi-o va acorda.
(Se ridică.)

CARDINALUL
Ce vehemenţă, marchiză! Crezi că nu ştiu că vorbeşti despre duce?

MARCHIZA
Despre duce! Ei, bine! Dacă ştii, de ce vrei să-ţi spun eu?

CARDINALUL
De ce te împotriveşti să mi-o spui? Mă miră.

MARCHIZA
Şi la ce ţi-ar servi asta, dumitale, duhovnicul meu? Ţii aşa de mult s-o auzi, ca s-o repeţi soţului meu? Da, asta este neîndoielnic, e o greşeală să-ţi fie duhovnic o rudă. Martor mi-e cerul că, îngenunchind în faţa dumitale, uit că-ţi sînt cumnată; dar dumneata ai destulă grijă ca să mi-o aminteşti. Bagă de seamă, Cibo, bagă de seamă la mîntuirea dumitale cea veşnică, oricît ai fi de cardinal.

CARDINALUL
Reia-ţi locul, marchiză; nu e chiar aşa de rău, după cum crezi.

MARCHIZA
Ce vrei să spui?

CARDINALUL
Că un duhovnic trebuie să ştie tot, fiindcă poate să îndrumeze totul, şi că un cumnat nu trebuie să spună nimic, cu unele condițiuni.

MARCHIZA
Ce condiţiuni?

CARDINALUL
Nu, nu, mă înşel; n-am vrut să întrebuinţez cuvîntul acesta. Am vrut să spun că ducele e tare, că o ruptură cu el poate pricinui rău celor mai bogate familii, dar că o taină de seamă, în mîini iscusite, poate deveni un izvor îmbelşugat de bunuri.

MARCHIZA
Un izvor de bunuri! Mîini iscusite! Sînt, în adevăr, înmărmurită. Ce cloceşti, popă, sub cuvintele astea în doi peri? Sînt unele împerecheri de vorbe care ies din gura dumitale şi despre care nu ştiu ce să gîndesc.

CARDINALUL
Întoarce-te şi te aşază aici, Ricciarda. Nu ţi-am dat încă iertarea păcatelor.

MARCHIZA
Vorbeşte înainte; s-ar putea nici să n-o mai cer.

CARDINALUL
(ridicîndu-se)
Ia seama, dumneata, marchiză! Cînd cineva mă înfruntă făţiş, îi trebuie o armură zdravănă si fără cusur: nu vreau de loc să ameninţ, dar n-am de rostit decît atît: ia-ți alt duhovnic.
(Iese.)

MARCHIZA
(singură)
E nemaiauzit. Să plece strîngînd pumnii, cu ochii aprinşi de mînie! Să vorbească de mîini iscusite de a îndruma anumite lucruri! Ce însemnează asta? Că a vrut să-mi smulgă
taina, ca să o dezvăluie bărbatului meu, înţeleg; dar dacă nu este acesta scopul lui, ce vrea să facă din mine? Amanta ducelui? Să ştie tot şi să aibă totul în mînă! Asta nu e cu putinţă! Trebuie să fie la mijloc cine ştie ce mister, mai întunecat şi mai ciudat. Cibo nu s-ar apuca de asemenea meserie. Nu! Sînt sigură; îl cunosc. Aşa ceva e potrivit pentru Lorenzaccio, dar el! Trebuie să aibă un gînd ascuns, mai vast şi mai adînc. Ah, cum ţi se arată oamenii, dintr-o dată, după zece ani de tăcere ! E îngrozitor. Acum ce e de făcut? 11 iubesc pe Alexandru? Nu, nu-l iubesc, nu, de bună seamă, am spus la spovedanie şi n-am minţit. Dar de ce Laurenţiu se află la Massa? De ce e atît de zorit ducele? De ce am răspuns că nu mai vreau să-l văd? Pentru ce? — Ah! de ce se află un magnet în toate astea, un farmec nelămurit care mă atrage? *(Deschide fereastra.)*
Ce frumoasă eşti tu, Florenţa, dar ce tristă eşti! Sînt atîtea case unde Alexandru a intrat noaptea învăluit în mantie; e un uşuratic, o ştiu. — Şi de ce eşti tu amestecată în toate astea? tu, Florenţa? Pe cine iubesc? Pe tine? Pe el?

AGNOLO
(intrînd)
Doamnă, alteţa-sa a intrat în curte.

MARCHIZA
Ciudat; acest Malaspina m-a făcut să tremur toată.

SCENA 4
În palatul Soderinilor
(Maria Soderini, Caterina, Lorenzo, stînd jos.)

CATERINA
(ţinînd o carte)
Ce poveste să-ţi citesc, măicuţă?

MĂRIA
Cattina mea glumeşte cu biata ei măicuţă. Înţeleg eu ceva din cărţile tale latineşti?

CATERINA
Nu e o carte latinească, e tălmăcită. *Istoria romanilor.*

LORENZO
Eu sînt foarte tare în istoria romanilor. Era odată un tînăr nobil, numit Tarquinius-fiul.

CATERINA
Ah! e o poveste sîngeroasă.

LORENZO
Ba, de loc, e un basm cu zîne. Brutus a fost un nebun, un monoman şi nimic mai mult. Tarquinius era un duce plin de înţelepciune, care umbla în papuci cînd se ducea să vadă dacă fetiţele dorm bine.

CATERINA
O vorbeşti de rău şi pe Lucreţia?

LORENZO
Ea şi-a împerecheat plăcerea păcatului cu slava morţii. S-a lăsat prinsă de vie, ca o ciocîrlie în capcană, şi apoi, frumuşel, şi-a vîrît briceagul în pîntece.

MĂRIA
Dacă dispreţuieşti femeile, de ce-ţi faci o fală să le înjoseşti în fata mamei si surorii tale?

LORENZO
Pe dumneata şi pe ea vă stimez. În afară de voi, mi-e silă de lume.

MĂRIA
Ştii tu ce am visat în noaptea asta, copilul meu?

LORENZO
Ce-ai visat?

MĂRIA
Şi nu era de loc vis, fiindcă nu dormeam. Eram singură, în sala asta mare; lampa era departe de mine, pe masa aceea de lîngă fereastră. Mă gîndeam la zilele cînd eram fericită; la zilele copilăriei tale, Lorenzino al meu. Priveam noaptea aceea întunecată şi îmi ziceam: „N-o să se întoarcă decît în zori, el care altădată îşi petrecea nopţile lucrînd". Mi-erau ochii plini de lacrimi şi îmi scuturam capul cînd le simţeam curgîndu-mi pe obraz. Deodată am auzit pe cineva călcînd uşor prin galerie; m-am întors; un bărbat îmbrăcat în negru venea spre mine, cu o carte sub braţ — erai tu, Renzo: „Ce devreme te întorci Renzo!" m-am pomenit ţipînd. Dar spectrul s-a aşezat lîngă lampă, fără să-mi răspundă; şi-a deschis cartea, şi atunci l-am recunoscut pe Lorenzino al meu, de altădată.

LORENZO
L-ai văzut?

MĂRIA
Aşa cum te văd acum.

LORENZO
Cînd a plecat de acolo?

MĂRIA
Cînd ai tras clopotul azi-dimineaţă, întorcîndu-te acasă

LORENZO
Spectrul meu? Şi a plecat cînd m-am întors?

MĂRIA
S-a ridicat cu un aer melancolic şi a pierit ea aburul dimineţii.

LORENZO

Caterino, Caterino, citeşte-mi istoria lui Brutus.

CATERINA
Ce ai? Tremuri din cap pînă-n picioare.

LORENZO
Mamă, aşază-te şi deseară în acelaşi loc unde ai stat azi-noapte, şi dacă spectrul meu se întoarce, spune-i că în curînd va vedea ceva care-l va uimi.
(Bate cineva.)

CATERINA
E unchiul Bindo şi Baptista Venturi.
(Intră Bindo şi Venturi)

BINDO
(încet, către Măria)
Voi mai face o ultimă încercare.

MĂRIA
Acum vă lăsăm; numai să poţi izbuti.
(Iese cu Caterina.)

BINDO
De ce nu dezminţi, Lorenzo, povestea ruşinoasă care s-a zvonit pe socoteala ta?

LORENZO
Ce poveste?

BINDO
Se vorbeşte că ai leşinat cînd ai văzut o spadă.

LORENZO
Si dumneata crezi, unchiule?

BINDO
Te-am văzut făcînd scrimă la Roma, dar nu m-aş mira să ajungi mai mîrşav decît un cîine, după îndeletnicirile la care te-ai dedat aici.

LORENZO
Povestea e adevărată, am leşinat. Bună ziua, Venturi. Cu cît se mai vînd mărfurile tale? Cum merge negustoria?

VENTURI
Seniore, sînt în fruntea unei fabrici de mătase; dar mă jigneşti dacă îmi spui că sînt negustor.

LORENZO
E adevărat. Voiam numai să spun că ai căpătat la colegiu obiceiul nevinovat de a vinde mătăsuri.

BINDO
Am încredinţat seniorului Venturi proiectele care privesc în clipa de faţă atîtea familii din Florenţa. E un prieten demn al libertăţii şi eu înţeleg, Lorenzo, să te porţi cu el cum merită. Nu mai e timp de glumit. Odată mi-ai spus că încrederea fără margini pe care ţi-o arată ducele, va fi capcana în care va cădea. E adevărat sau nu? Eşti dintre ai noştri sau nu eşti? Iată ceea ce trebuie să ştim. Toate familiile mari văd bine că despotismul Medicişilor nu este nici drept, nici de tolerat. Cu ce drept am lăsa să se ridice nestingherită această dinastie trufaşă pe ruinele privilegiilor noastre? Capitularea trece neobservată. Puterea Germaniei se face simţită din zi în zi, tot mai mult, în chip absolut.
E timpul să-i punem capăt şi să adunăm patrioţii. Răspunzi la această chemare?

LORENZO
Dumneata ce ai de spus, senior Venturi? Vorbeşte, vorbeşte! Uite, unchi-meu răsuflă puţin. Profită de această împrejurare, dacă îţi iubeşti ţara.

VENTURI
Seniore, gîndesc la fel cu el şi n-am nici un cuvînt de adăugat.

LORENZO
Nici un cuvînt? Nici un cuvinţel frumos şi răsunător? Atunci nu te pricepi la adevărata elocinţă. Învîrteşti un ditiramb în jurul unui mic cuvînt frumos, nici prea scurt, nici prea lung, şi rotund ca o sfîrlează. Îţi azvîrli braţul stîng spre spate, în aşa fel ca să potriveşti pelerina să cadă în cute pline de demnitate şi de graţie, dai drumul ditirambului, care se desfăşoară ca o strună sforăitoare, şi mica sfîrlează scapă cu un vuiet minunat. Ai putea, aproape, s-o prinzi în palmă, cum fac copiii pe uliţă.

BINDO
Eşti un obraznic! Răspunde sau ieşi de-aici!

LORENZO
Sînt dintre ai voştri, unchiule. Nu vedeţi după pieptănătură că am suflet de republican? Priviţi cum mi-e tăiată barba. Nu vă îndoiţi o clipă; dragostea pentru patrie respiră din cele mai adînci cute ale hainelor mele.
(Se aude clopotul la intrare. Curtea se umple de paji şi de cai.)

UN PAJ
(intrînd)
Ducele!
(Intră Alexandru.)

LORENZO
Ce cinste neaşteptată, principe! Binevoiţi să veniţi în casa unui biet supus!

DUCELE
Cine sînt bărbaţii aceştia? Am să-ţi vorbesc.

LORENZO
Am onoarea să prezint alteţei-voastre pe unchiul meu, Bindo Altoviti, căruia îi pare rău că o şedere îndelungată la Napoli nu i-a îngăduit să se arunce mai curînd la picioarele voastre. Celălalt senior este ilustrul Baptista Venturi, care adevărat că fabrică mătăsuri, dar nu se ocupă de vînzarea lor. Prezenţa neaşteptată a unui principe atît de mare în umila mea locuinţă să nu te tulbure, unchiule dragă, nici pe dumneata, vrednice Venturi. Tot ce veţi cere vi se va da sau, de nu, atunci veţi avea dreptul să spuneţi că rugăminţile mele nu au nici o trecere pe lîngă darnicul meu suveran.

DUCELE
Ce îmi ceri, Bindo?

BINDO
Alteţă, sînt mîhnit că nepotul meu...

LORENZO
Titlul de ambasador la Roma nu l-a primit încă nimeni, pînă în clipa de faţă. Unchiul meu ar fi măgulit ca bunătatea voastră să i-l dăruiască. Nu există în Florenţa un singur om care să-i semene cînd e vorba de devotamentul şi respectul datorat Medicişilor.

DUCELE
Într-adevăr, Renzino? Ei bine, dragul meu Bindo, am hotărît. Vino mîine dimineaţă la palat.

BINDO
Alteţă, sînt uimit. Cum să mulţumesc...

LORENZO
Seniorul Venturi, deşi nu-şi vinde mătăsurile, cere un privilegiu pentru fabricile lui.

DUCELE
Ce privilegiu?

LORENZO
Stemele alteţei-voastre pe poarta intrării, împreună cu brevetul. Dăruiţi-i-1, monseniore, dacă-i iubiţi pe cei ce vă iubesc.

DUCELE
Iată un lucru drept.Asta-i tot? Mergeţi domnilor şi pace vouă!

VENTURI
Alteţă!... Sînt în culmea bucuriei... Nu pot să-mi exprim...

DUCELE
(către gărzile lui)
Lăsaţi-i să treacă pe aceşti doi oameni.

BINDO
(ieşind, încet către Venturi)
E o festă ruşinoasă.

VENTURI
(la fel)
Şi acum ce-o să faci?

BINDO
(la fel)
Ce dracu' vrei să fac? Sînt uimit.

VENTURI
(la fel)
E îngrozitor.
(Ies.)

DUCELE
Marchiza Cibo este a mea.

LORENZO
Asta mă supără.

DUCELE
De ce?

LORENZO
Fiindcă vor fi nedreptăţite celelalte.

DUCELE
Nu, pe cinstea mea, a şi început să mă plictisească. Ia pune-mi, drăguţule, cine e femeia aceea frumoasă care îşi şază florile la fereastră? De mult timp o văd mereu, ori cîte ori trec pe aici.

LORENZO
Unde?

DUCELE
Acolo, în faţă, în palat.

LORENZO
O! Nimic grozav.

DUCELE
Nimic? Tu numeşti nimic braţele ei? Pe toţi dragii, grozavă Venera.

LORENZO
E o vecină.

DUCELE
Vreau să stau de vorbă cu vecina ta. Hei! la naiba, dacă nu mă înşel e Caterina Ginori.

LORENZO
Nu.

DUCELE
O recunosc foarte bine, e mătuşa ta. Comedie! îi uitasem chipul. S-o aduci la un ospăţ.

LORENZO
O să fie foarte greu. E virtutea întrupată.

DUCELE
Haida, de! Chiar cînd e vorba de mine?

LORENZO
Am să-i spun, dacă vrei. Dar mai întîi află că e o pedantă, vorbeşte latineşte.

DUCELE
Bine! Dar nu face şi dragoste în latineşte. Vino încoace; din galerie o s-o vedem mai bine.

LORENZO
Altă dată, drăguţule; acum nu am timp de pierdut; trebuie să mă duc la Strozzi.

DUCELE
Ce! La nebunul ăla bătrîn?

LORENZO
Da, la bătrînul acela ticălos, la mîrşavul acela. Văd că nu se poate vindeca de obiceiul lui ciudat, de a-şi deschide punga tuturor creaturilor de nimic, care-şi zic surghiuniţi. In fiece zi, toţi nemîncaţii ăştia se întîlnesc la el, înainte de a-şi lua papucii şi toiegele de drum. Mi-am pus în gînd să mă duc numaidecît la masa tîlharului ăstuia, să-l încredinţez din nou de prietenia mea nestrămutată. Deseară, o să-ţi povestesc vreo năzbîtie, o mică şi încîntătoare ştrengărie ;are mîine, în zorii zilei o să trezească vreo cîteva dintre aceste lichele.

DUCELE
Ce fericit mă simt că te am alături de mine, drăguţule! Și-ţi mărturisesc că nu ştiu cum pot ei să te primească.

LORENZO
Ei! Dacă ai şti ce uşor e să minţi cu neobrăzare un mocofan. Asta înseamnă că n-ai încercat niciodată. Dar să nu uit, mi-ai spus odată, mi se pare, că doreşti să-ţi oferi portretul, iu ştiu cui! Am să-ţi aduc eu un pictor. E un protejat al *eu.*

DUCELE
Bine, bine, dar gîndeşte-te la mătuşa ta. Pentru ea am venit să te văd ; dracu să mă ia, ai o mătuşă care nu-mi iese lin minte!

LORENZO
Si marchiza Cibo?

DUCELE
Ţi-am spus să-i vorbeşti mătuşii tale despre mine,
(Ies.)

SCENA 5
O sală în palatul Strozzi.
(Filip Strozzi, egumenul, Luiza,ocupată să lucreze; Lorenzo, culcat pe o sofa.)

FILIP
Să dea Dumnezeu să nu fie nimic! Cîte duşmănii, însă, nepotolite, necruţătoare n-au început astfel! Un cuvînt ca fumul ieşit la beţie, după un ospăţ, din gura butucănoasă a unui flecar desfrînat — iată războaiele de familie, iată cum se înfig cuţitele. încep să se jignească şi să se omoare; cine a ucis, e ucis; şi ura se înrădăcinează; copiii sînt legănaţi în raclele strămoşilor şi generaţii întregi ies din pămînt cu spada în mînă.

EGUMENUL
Am făcut foarte rău că am pomenit cuvîntul acela nesăbuit şi blestemata mea călătorie la Montolivet; dar cum să-i rabzi pe aceşti Salviati?

FILIP
Ah! Leon, Leon, te întreb, ce s-ar fi schimbat pentru Luiza şi pentru noi înşine dacă nu le-ai fi spus nimic copiilor mei? Oare, virtutea unei Strozzi nu poate uita un cuvînt
azvîrlit de Salviati? Gel care locuieşte într-un palat de marmură, ştie el ceva despre murdăriile pe care gloata i le scrie pe pereţi? Ce ne pasă de vorba unui Iulian? Fata mea n-o să-şi mai poată găsi un soţ cinstit? Copiii ei

vor respecta-o mai puţin? O să mă gîndesc eu, tatăl ei, la această bîrfeală,cînd o sărut seara, înainte de culcare? Unde am ajuns dacă obrăznicia primului venit ne poate aduce să scoatem spadele din teacă? Acum totul e pierdut; Petru e furios de tot ce ne-ai povestit. A şi început războiul, s-a dus la Pazzi.
Dumnezeu ştie ce se poate întîmpla! Numai să-l întîlnească pe Salviati, şi iată sîngele vărsat, sîngele meu, pe caldarîmul Florenţei! Ah! De ce sînt tată?

EGUMENUL
Dacă mi s-ar fi povestit un cuvînt despre sora mea, oricare ar fi fost el, aş fi întors spatele şi totul s-ar fi încheiat aici. Dar mi-au fost aruncate în faţă ; era atît de grosolan, Încît mi-aş fi putut închipui că bădăranul nu ştie despre cine vorbeşte — dar el ştia bine.

FILIP

Da, ştiu neruşinaţii ăştia! Ştiu bine unde să lovească! Trunchiul bătrîn de arbore are un lemn prea tare ca să încerce să-l lovească. Cunosc ei însă fibra gingaşă care tresare pînă In măduvă, dacă îi loveşti mugurul cel mai firav. Luiza mea! Ah! la ce serveşte raţiunea? La ideea asta îmi tremură mîinile. Dumnezeule drept, raţiunea înseamnă oare bătrîneţe?

EGUMENUL
Petru e prea pornit.

FILIP
Sărmanul Petru! S-a înroşit pînă în albul ochilor! Cum tremura cînd te-a auzit povestind despre insulta azvîrlită surorii sale! Eu sînt nebun că te-am lăsat să vorbeşti. Şi cum se mai învîrtea Petru prin odaie, cu paşi mari, scos din fire, zăpăcit; mergea în sus, în jos, cum fac eu acuma. îl priveam în tăcere; ce spectacol frumos să vezi cum năvăleşte un sînge curat pe o frunte fără pată. O, patrie! Mă gîndeam, iată un om adevărat şi acela este fiul meu cel mare! Ah! Leon, orice aş face, sînt un Strozzi.

EGUMENUL
Primejdia nu e poate atît de mare cum ţi-o închipui. Ar fi o adevărată întîmplare să-l întîlnească pe Salviati fostă-seară. — Mîine vom vedea toate lucrurile cu mai multă Înţelepciune.

FILIP
Nu încape îndoială; Petru îl va omori sau va fi omorît.
(*Deschide fereastra.)*
Unde or fi acuma? S-a făcut noapte, oraşul e învăluit într-o beznă adîncă. Străzile astea întunecate mă îngrozesc. Sînt sigur că undeva curge sînge.

EGUMENUL
Linişteşte-te.

FILIP
După cum a pornit Petru al meu, sînt sigur că nu-l vom revedea decît răzbunat sau mort. L-am văzut cum şi-a apucat spada, încruntîndu-şi sprîncenele; îşi muşca buzele, iar muşchii braţelor erau încordaţi ca nişte arcuri. Da, da, acuma sau moare, sau e răzbunat; nu încape nici o îndoială.

EGUMENUL
Vino-ţi în fire, închide fereastra.

FILIP
Haide, Florenţa, arată pietrelor de pe drum ce culoare are sîngele meu nobil! Patruzeci din fiii tăi îl poartă în vinele lor. Şi eu, căpetenia acestei familii numeroase, îmi voi pleca albul meu cap, de sus, de la aceste ferestre înalte, de tot atîtea ori, zguduit de spaime părinteşti! Acest sînge, pe care poate-l bei cu nepăsare în ceasul de faţă, se va usca de tot atîtea ori la soare, în pieţele tale. Dar nu rîde astă-seară de bătrînul Strozzi, care tremură pentru copilul său. Fii grijulie cu familia lui, căci va veni o zi cînd îi vei face numărătoarea şi vei şedea cu el la fereastră, şi inima ta va bate cînd vei auzi zăngănitul spadelor noastre.

LUIZA
Tată! tată! mă sperii.

EGUMENUL

(încet către Luiza)
Nu e oare Toma, cel care dă tîrcoale pe sub felinar? Mi s-a părut că-l recunosc după statura lui mică; acum a plecat.

FILIP
Vai de oraşul în care părinţii aşteaptă astfel întoarcerea copiilor. Sărmană patrie! Sărmană patrie! Mai sînt şi alţii re la ora aceasta şi-au luat hainele şi spadele ca să se.înfunde în noaptea întunecată, iar cei care îi aşteaptă nici nu sinchisesc fiindcă ştiu că vor muri mîine de mizerie, dacă au mor în noaptea asta de frig. Şi noi, în palatele noastre falnice, aşteptăm să fim jigniţi, ca să tragem spadele. Vorba unui beţiv ne umple de mînie şi ne scoate din fire, împrăştiindu-ne fiii şi prietenii prin uliţele întunecate! Dar nenorocirile obşteşti nu scutură praful de pe armele noastre. Se spune despre Filip Strozzi că e om cinstit, fiindcă face binele, fără să împiedice răul! Şi acum, eu, tatăl, ce n-aş da să fie pe lume un om în stare să-mi înapoieze fiul şi să pedepsească după lege jignirea adusă fiicei mele! Dar de ce ar împiedica răul ce mi se întîmplă, cînd nici eu n-am împiedicat răul care se întîmplă altora, eu, care aveam putinţa? M-am încovoiat peste cărţi şi am visat pentru patria mea ceea ce admiram în antichitate. In jurul meu, zidurile strigau răzbunare şi eu îmi astupam urechile, ca să mă adîncesc în meditaţie; a trebuit să mă lovească tirania din plin ca să-mi spun: „Să luptăm". Răzbunarea mea însă a îmbătrînit o dată cu mine.
(Intră Petru cu Toma și Francesco Pazzi.)

PETRU
Gata; Salviati e mort.
(Îşi îmbrăţişează sora.)

LUIZA
Îngrozitor! Eşti plin de sînge.

PETRU
L-am aşteptat la colţul străzii Arcaşilor. Francisc i-a oprit calul; Toma l-a lovit în picior, iar eu...

LUIZA
Taci! Taci! Mă faci să mă cutremur. Ţi-au ieşit ochii din orbite. Mîinile-ţi sînt groaznice — tremuri din tot trupul şi eşti palid ca.un mort.

LORENZO
(ridicîndu-se)
Eşti frumos, Petru, eşti măreţ ca răzbunarea.

PETRU
Cine-mi spune asta? Tu, aici, Lorenzaccio!
(Se apropie de tatăl său.)
Cînd o să-i închizi acestui nemernic uşa în nas? Tot nu ştii ce-i poate pielea, fără să mai socoteşti povestea ducelui cu Mauriciu?

FILIP
Bine, ştiu toate astea. Dacă Lorenzo se află aici, înseamnă că am pricini serioase ca să-l primesc. O să vorbim, la locul şi timpul potrivit.

PETRU
(printre dinţi)
Hîm! Ai pricini să-l primeşti pe mîrşavulăsta! Şi eu aş putea să găsesc o pricină, într-o bună dimineaţă, un foarte bun motiv să-l azvîrl pe fereastră. Orice aţi spune, mă înăbuş în odaia asta cînd văd asemenea lepră tîrîndu-se pe jilţurile noastre.

FILIP
Haide, taci odată, eşti un descreierat. Dea domnul ca lovitura din seara asta să n-aibă urmări rele pentru noi. Deocamdată, trebuie să te ascundem.

PETRU
Să mă ascund? în numele tuturor sfinţilor, de ce m-aş ascunde?

LORENZO
(către Toma)
Aşadar, l-ai lovit la umăr? Povesteşte-mi şi mie.
(îl trage în deschizătura ferestrei; amîndoi îşi vorbesc încet.)

PETRU
Nu, tată, nu mă voi ascunde. Am primit ocara în faţa urnii, în mijlocul pieţii. Eu l-am lovit în mijlocul străzii, şi se cuvine ca mîine dimineaţă să destăinuiesc întregului oraş. De cînd trebuie să te ascunzi după ce ţi-ai răzbunat onoarea? M-aş plimba bucuros cu spada trasă şi fără să şterg de pe ea o picătură de sînge.

FILIP
Vino cu mine, trebuie să-ţi vorbesc. Nu cumva eşti rănit, copile? N-ai păţit nimic?

(ies)

SCENA 6
în palatul ducelui
(ducele, cu torsul gol, Tebaldeo, făcîndu-i portretul, Giomo, cîntă din chitară.)

GIOMO
(cîntînd)
Cînd voi muri, iubitei daţi-i
Printr-un trimis, inima mea.
Biserica, dracu s-o ia
Cu popii şi-ale lor oraţii.
Căci plînsul nu e decît apă;
Să bea, spuneţi-i, vinul sfînt,
Un cor să-mi cînte peste groapă
Şi voi răspunde din mormînt.

DUCELE
Mi-am adus aminte că aveam să te întreb ceva. Ia spune-mi, ce dracu' îţi făcuse băiatul ăla pe care te-am văzut ciomăgindu-l adineauri cu atîta plăcere?

GIOMO
Zău dacă aş putea să spun ceva, şi el cu atît mai puţin.

DUCELE
De ce? A murit?

GIOMO
Era un ştrengar de prin vecini. Cînd treceam adineauri, mi se pare că-l înmormîntau.

DUCELE
Cînd loveşte Giomo al meu, ştiu că loveşte cu sete.

GIOMO
Uşor vă e să vorbiţi. Nu v-am văzut eu omorînd un om dintr-o singură lovitură, şi încă în atîtea daţi!

DUCELE
Aşa! Pesemne că eram cherchelit. Cînd încep să mă înveselesc cele mai mici lovituri pe care le dau sînt mortale.
(Lui Tebaldeo.)
Ce te-a găsit, tinere? Îţi tremură mîna? Ai început să priveşti saşiu.

TEBALDEO
Nimic, seniore, cu voia alteţei-voastre.
(Intră Lorenzo.)

LORENZO
Merge bine lucrul? Eşti mulţumit de protejatul meu?
(Ia zaua ducelui de pe sofa.)
Frumoasă zale ai drăguţule, dar trebuie să-ți tină cald.

DUCELE
Adevărul e că dacă m-ar stingheri, n-aş purta aşa ceva. Dar e făcută din fire de oţel; pila cea mai ascuţită n-ar putea i roadă nici măcar un ochi şi totuşi, în acelaşi timp, e uşoară ca mătasea. Nu mai există în toată Europa una la el; de aceea nu mă despart de loc de ea, sau, mai bine zis, niciodată.

LORENZO
E foarte uşoară, dar foarte tare. Crezi că ar rezista la o lovitură de stilet?

DUCELE
De bună seamă.

LORENZO
De altfel, acum îmi dau seama că o porţi întotdeauna sub spenţăr. Deunăzi, la vînătoare, pe cînd călăream pe rupă în spatele domniei-tale şi te ţineam strîns de mijloc, simţeam foarte bine. E un obicei plin de înţelepciune.

DUCELE
Nu că mă feresc de cineva; dar precum spui, este un obicei, un simplu obicei de soldat.

LORENZO
Ai o haină de toată frumuseţea. Şi ce mănuşi parfumate. De ce pozezi cu torsul gol? Zaua aceasta ar fi fost de efect pentru portret. Rău ai făcut.că ai dezbrăcat-o.

DUCELE
Aşa a vrut pictorul. De altfel, e mult mai bine să pozezi cu gîtul gol. Uită-te la antici.

LORENZO
Unde dracu mi-este chitara? Trebuie să-i dau o replică ui Giomo.
(Iese.)

TEBALDEO
Astăzi nu pot să mai lucrez.

GIOMO
(la fereastră)
Ce tot o fi făcînd Lorenzo? A căzut în contemplaţie în faţa puţului din mijlocul grădinii, doar nu acolo o fi vrînd să-şi caute chitara.

DUCELE
Dă-mi hainele. Unde mi-e zaua?

GIOMO
N-o găsesc, degeaba o caut, a dispărut.

DUCELE
Nu sînt nici cinci minute de cînd o ţinea în mînă Renzino; o fi azvîrlit-o în vreun colţ cînd a plecat; sînt vestite apucăturile lui de leneş fără pereche.

GIOMO
E de necrezut, nici urmă de zale.

DUCELE
Haide, visezi! E cu neputinţă.

GIOMO
Uitaţi-vă şi voi, alteţă, doar încăperea nu e aşa de mare.

DUCELE
Renzo o ţinea acolo, pe sofa.
(Lorenzo se întoarce.)
Ce-ai făcut cu zaua mea? Nu-i chip s-o găsim.

LORENZO
Am pus-o la loc, unde era. Staţi puţin — nu; am aşezat-o în jilţul acela — nu, pe pat — nu, nu ştiu, dar mi-am găsit chitara.
(Cîntă acompaniindu-se.)
Bună ziua, doamnă stareţă...

GIOMO
După cît s-ar părea, o fi în puţul din grădină, că te aplecai deasupra lui adineauri cu un aer foarte cufundat.

LORENZO
Cea mai mare fericire a mea e să scuip într-un puţ ca să fac rotocoale. După

băutură şi somn, nu am altă ocupaţie.
(Continuă să cînte.)
Bună ziua, bună ziua, stareţa inimii mele...

DUCELE
E nemaivăzut, să mi se piardă aşa zaua! Cred că n-am dezbrăcat-o de două ori, în viaţa mea, decît numai la culcare.

LORENZO
Lasă, lasă. Doar n-ai vrea să faci un valet din fiul papei. Or s-o găsească slujitorii.

DUCELE
Dracu să te ia! tu ai rătăcit-o.

LORENZO
Dacă aş fi duce de Florenţa, m-aş îngriji de altceva, nu de zalele mele. Tocmai voiam să-ţi spun că ara vorbit cu mătuşă-mea. Merge bine. Vino mai încoace să-ţi spun la ureche.

GIOMO
(încet către duce)
E ceva putred aici; zaua a dispărut.

DUCELE
O să se găsească.
(Se aşază lîngă Lorenzo.)

GIOMO
(aparte)
Să părăseşti încăperea şi pe cei ce se află acolo, ca să te duci să scuipi în puţ, e nefiresc. Aş vrea să regăsesc această za, ca să-mi iasă din cap un gînd vechi, care adoarme din cînd în cînd. La naiba! Nu Lorenzaccio! Zaua trebuie să fie sub vreun jilţ.

SCENA **7**
în faţa palatului
(Intră Salviati, plin de sînge şi şchiopătînd; doi oameni îl susţin.)

SALVIATI
(strigînd)
Alexandre de Medicis! Deschide fereastra şi priveşte ce trebuie să îndure supuşii tăi!

ALEXANDRU
(la fereastră)
Cine e acolo în noroi? Cine se tîrăşte sub zidurile palatului meu şi strigă atît de îngrozitor?

SALVIATI
M-au asasinat Strozzi! Am să mor la uşa ta.

DUCELE
Care dintre Strozzi, şi pentru ce?

SALVIATI
Fiindcă le-am spus că sora lor e îndrăgostită de tine, bilul meu duce. Strozzi au socotit că e o jignire pentru ea, cînd am spus că te place; trei dintre ei m-au asasinat, am recunoscut pe Petru şi pe Toma; nu ştiu care e al treilea.

ALEXANDRU
Să te aducă aici. Pe Hercule! Ucigaşii vor petrece noaptea în închisoare şi mîine dimineaţă vor fi spînzuraţi.
(Salviati intră în palat.)

ACTUL III

SCENA 1
Odaia de dormit a lui Lorenzo
(Lorenzo, Scoronconcolo, făcînd scrimă.)

SCORONCONCOLO
Stăpîne, nu-ţi e de ajuns?

LORENZO
Nu, strigă mai tare. Na, fereşte! Na, mori! Na, ticălosule!

SCORONCONCOLO
Asasinul! Mă omoară! îmi taie beregata!

LORENZO
Mori! Mori! Mori! Loveşte cu piciorul.

SCORONCONCOLO
Să vie arcaşii! Ajutor! Mă omoară Lorenzo, diavolul

LORENZO
Mori, mişelule! Am să te-njunghii, rîmătorule! Am să te-njunghii! În inimă, în inimă l-am spintecat! — Strigă odată, loveşte, odată hai, omoară! Spintecă-1! Să-l tăiem în bucăţi şi să mîncăm, să mîncăm! Am intrat în măruntaie pînă-n coaste. Scoate-i beregata, tăvăleşte-1, tăvăleşte! Să muşcăm, să muşcăm şi să mîncăm!
(Cade sleit.)

SCORONCONCOLO
(ştergîndu-şi fruntea)

Ai născocit un joc grozav, stăpîne, o porneşti ca un aderat tigru ; mii de milioane de trăsnete; răcneşti ca o văgăună plină de pantere şi de lei.

LORENZO
O, ziua sîngelui, ziua nunţii mele! O, soare! soare! de mult eşti secătuit ca plumbul; şi mori de sete, soare! Sîngele lui o să te-mbete. O, răzbunare, de atîta vreme că-ţi cresc colţii! O, dinţi ca ai lui Ugolin! Aşteptaţi craniul, craniul!

SCORONCONCOLO
Aiurezi? Ai febră?

LORENZO
Mişel, mişel — desfrînat —- slăbănogul, părinţii, fetele – despărţiri, despărţiri fără sfîrşit — ţărmurile Arnului gem de despărţiri! Şi ştrengarii o scriu pe ziduri. — Şi tu rîzi, bătrîne, n-ai decît să-ţi rîzi în barbă. — Nu vezi că-mi cresc ghearele? Ah, craniul, craniul!
(Leşină.)

SCORONCONCOLO
Stăpîne, ai un duşman.
(îl stropeşte cu apă pe faţă.)
Haide, stăpîne, nu e nevoie să te zbuciumi atîta. Sau ai sințăminte înalte, sau n-ai; eu, unul, n-am să uit niciodată că prin tine am căpătat cîndva o iertare fără care acum aş fi fost la dracu' în praznic. Stăpîne, dacă ai un duşman, spune-mi-l și te scap eu de el, fără să-i mai dai de urmă.

LORENZO
Nimic din toate astea; ţi-am spus că cea mai mare plăcere a mea este să-mi sperii vecinii.

SCORONCONCOLO
De cînd tot tropăim prin odaia asta şi le întoarcem toate pe dos, s-or fi obişnuit destul cu gălăgia noastră. Cred că ai putea să sugrumi treizeci de oameni în coridorul ăsta şi să-i tăvăleşti pe jos, fără să se bage de seamă în

casă că se întîmplă ceva deosebit. Dacă vrei să-ţi sperii vecinii, n-ai] nimerit-o. E adevărat că le-a fost frică prima dată, dar acum se mulţumesc doar să se înfurie si nici măcar nu-și mai dau osteneala să se ridice din jilţ sau să-şi deschidă ferestrele,

LORENZO
Crezi?

SCORONCONCOLO
Ai un duşman, stăpîne. Nu te-am văzut eu lovind pămîntul cu piciorul şi blestemînd ziua în care te-ai născut? Ce nu am urechi? Şi în culmea mîniei, nu te-am auzit eu rosti ml răspicat cuvîntul răzbunare? Ascultă, stăpîne, crede-mă, iii început să slăbeşti şi nu mai scoţi un cuvînt voios ca înainte. Crede-mă pe mine, nu există nimic mai greu de mis tuit, decît ura înrădăcinată în noi. Sub soare, între doi oameni, există întotdeauna unul pe care-l supără umbra ce luilalt. Ai nevoie de un doctor şi acela se află în teaca Mea ; lasă-mă să te vindec.
(Trage spada.)

LORENZO
Pe tine te-a vindecat vreodată doctorul acela?

SCORONCONCOLO
De patru sau cinci ori. Era odată o domnişorică, Padova, care-mi spunea...

LORENZO
Arată-mi spada ta. Ah! Băiete, are un tăiş straşnic.

SCORONCONCOLO
Încearcă şi ai să vezi.

LORENZO
Mi-ai ghicit boala. Am un duşman. Dar pentru el n-o mă slujesc de o spadă care a slujit şi pentru alţii. Spada care-l va ucide nu va primi, aici, pe pămînt, decît un singur botez și va lua numele lui.

SCORONCONCOLO
Care e numele acestui om?

LORENZO
Ce-ţi pasă? îmi eşti devotat?

SCORONCONCOLO
Pentru tine l-aş răstigni încă o dată pe Christos.

LORENZO
Ţi-o spun în taină — voi da lovitura chiar în încăperea aceasta şi tocmai pentru ca scumpii mei vecini să nu se mire, îi obişnuiesc în toate zilele cu zgomotele. Ascultă bine şi nu te înşela. Dacă îl dobor la prima lovitură, nu cumva să-l atingi. Eu sînt cît un purice şi el cît un mistreţ, că se apără, mă bizui pe tine, ca să-i ţii mîinile; nimic ui mult, înţelegi? îmi aparţine mie. Te vestesc eu, la timpul şi locul potrivit.

SCORONCONCOLO
Amin.

SCENA 2
La palatul Strozzi
(Intră Filip şi Petru)

PETRU
Cînd mă gîndesc la asta, îmi vine să-mi tai mîna dreaptă. Să-mi scape din mînă mîrşavul! O lovitură bine ochită şi totuşi să-l scap! Cine n-ar fi răsuflat uşurat cînd ar fi auzit: „Un Salviati mai puţin pe uliţi". Dar licheaua a făcut ca păianjenii, s-a trîntit jos şi strîngîndu-şi sub el labele strîmbe, a făcut pe mortul de frică să nu fie răpus.

FILIP
Ce-ţi pasă că trăieşte? Răzbunarea ta e cu atît mai desăvîrşită. Se spune că l-ai rănit aşa de bine, că o să-şi amintească toată viaţa.

PETRU
Da, ştiu bine, aşa vezi dumneata lucrurile. Tată, eşti un bun patriot şi un tată de familie şi mai bun, dar nu te mai amesteca în toate astea.

FILIP
Ce ţi-a mai intrat în cap? N-o să mai poţi trăi nici o clipă fără să te gîndeşti la rău?

PETRU
Nu, pot să jur! N-aş mai putea să trăiesc un minut liniştit în aerul ăsta otrăvit. M-apasă cerul pe cap ca bolta unei închisori şi mi se pare că nu respir pe stradă decît flecăriile şi sughiţurile beţivilor. Rămîi cu bine, acum am treabă.

FILIP
Unde te duci?

PETRU
De ce vrei să știi? Mă duc la Pazzi.

FILIP
Atunci aşteaptă-mă, să vin şi eu.

PETRU
Nu acum, tată, nu-i timpul potrivit pentru dumneata.

FILIP
Vorbeste-mi deschis.

PETRU
Dar să rămînă între noi. Sîntem acolo vreo cincizeci, toţi Ruccellaii şi alţii, care nu-l avem la stomac pe bastard.

FILIP
Aşadar?

PETRU
Aşadar, cîteodată lavinele se fac dintr-o pietricică numai cît vîrful degetului.

FILIP
Dar n-aţi luat nici o hotărîre? N-aveţi nici un plan,, nici o măsură în vedere? O, copii, copii! vă jucaţi de-a viaţa ţi de-a moartea. Sînt probleme care au pus lumea în mişcare! Idei care au albit mii de capete şi care au fost rostogolite, ca nişte fire de nisip, la picioarele călăului! Proiecte pe care însăşi providenţa le priveşte în tăcere şi cu groază lăsîndu-le în grija omului, fără a se încumeta să se atingă de ele. Sporovăiţi de toate astea, făcînd scrimă şi bînd un pahar de Madera, ca şi cum ar fi vorba de un cal sau de o mascaradă! Ştiţi voi ce este o republică, ce e meşteşugarul in fundul atelierului său, plugarul pe ogorul lui, cetăţeanul în tîrgul lui, viaţa întreagă a unui regat? Fericirea oamenilor, un Dumnezeu al dreptăţii? O, copii, copii! Ştiţi să număraţi pe degete?

PETRU
O tăietură bună de bisturiu vindecă toate relele.

FILIP
Vindecă! Vindecă! Ştiţi voi că cea mai mică tăieturii de bisturiu trebuie făcută de doctor? Ştiţi că trebuie o experienţă lungă cît o viaţă şi o ştiinţă vastă cît toată lumea, ca să scoţi o picătură de sînge din braţul unui bolnav? Nu fuse sem şi eu jignit noaptea trecută cînd ţi-ai vîrît sub mantio spada fără teacă? Nu sînt eu tatăl Luizei, cum eşti tu fratele ei? Nu era o răzbunare dreaptă? Şi cu toate acestea, ştii tu cît m-a costat? Ah! Numai părinţii îşi dau seama, dar copiii, nu. Cînd vei fi şi tu, într-o zi, tată, atunci vom sta de vorbă.

PETRU
Dumneata care ştii să iubeşti, ar trebui să ştii şi să urăşti.

FILIP
Cu ce au greşit aceşti Păzii în faţa lui Dumnezeu? îşi cheamă prietenii la conspiraţie, cum i-ai pofti să joace in zaruri şi prietenii lor cînd intră în

curte, calcă în sîngele bunicilor lor. Ce sete bîntuie spadele lor; Ce voiţi oare,ce voiţi?

PETRU
De ce te dezminţi singur? Nu te-am auzit de o sută de ori vorbind ca şi noi? Nu ştim noi ce te frămîntă, cînd slujitorii văd, în zorii zilei, ferestrele dumitale luminate încă de candelabrele aprinse în ajun? Cei care nu dorm nopţile, nu mor înainte de a vorbi.

FILIP
Unde vrei s-ajungi, răspunde-mi?

PETRU
Aceşti Medicis sînt o ciumă. Cînd te-a muşcat un şarpe,
n-are ce căuta doctorul; nu-ţi rămîne altceva decît să-ţi arzi rana.

FILIP

Și dacă răsturnaţi starea de azi, ce vreţi să puneţi în loc?

PETRU
Sîntem siguri că mai rău nu poate fi.

FILIP
Vă spun, socotiţi pe degete.

PETRU
E uşor să numeri capetele unei hidre.

FILIP
Şi vă puneţi pe lucru? V-aţi hotărît?

PETRU
Vrem să-i ologim pe aceşti ucigaşi ai Florenţei.

FILIP
Fără amînare? Vă puneţi pe lucru?

PETRU
Adio, tată, lasă-mă să plec singur.

FILIP

De cînd rămîne vulturul în cuib, în vreme ce puii lui merg la vînătoare? Oh, copiii mei! Vitează şi frumoasă tinereţe! Voi, care aveţi puterea, pe care eu am pierdut-o, voi care sînteţi astăzi ce a fost bătrînul Filip odinioară, îngăduiţi-i să fi îmbătrînit pentru voi! Ia-mă şi pe mine,fiule, fiindcă văd că porniţi la treabă. N-o să vă ţin cuvîntări lungi, n-o să vă spun decît puţine cuvinte; poate că mai e ceva bun în capul acesta cărunt — două cuvinte şi va fi de ajuns. Nu aiurez încă şi povară n-o să vă fiu; nu pleca fără mine, copilul meu, aşteaptă să-mi iau mantia.

PETRU
Vino, nobilul meu tată; îţi vom săruta poalele hainei. Eşti patriarhul nostru, vino să vezi întruchipate în lumina soarelui visele vieţii dumitale. Libertatea s-a copt, vino, bătrîne grădinar al Florenţei, să vezi răsărind din pămînt planta pe care o iubeşti.
(Ies.)

SCENA 3
O stradă
(un ofiţer german și soldaţi, Toma Strozzi,în mijlocul lor.)

OFIŢERUL
Dacă nu-l găsim acasă, îl vom găsi la Pazzi.

TOMA
Haide, mişcă-te, şi n-avea grijă; o să vezi ce-ai să păţeşti.

OFIŢERUL
Fără ameninţări; eu execut ordinele ducelui şi nu mă supun nimănui.

TOMA
Neghiobule! Cine arestează un Strozzi, pe cuvîntul unui Medicis!
(în jurul lor se formează un grup.)

UN BURGHEZ
De ce-l arestaţi pe acest senior? îl cunoaştem bine, este fiul lui Filip.

UN ALTUL
Dă-i drumul, răspundem noi de el.

PRIMUL
Da, da, răspundem noi de Strozzi. Lasă-l să plece sau păzeşte-ţi urechile.

OFIŢERUL
La o parte, mojicilor! Să treacă justiţia ducelui, dacă nu vi-i poftă de loviturile de halebardă.
(Sosesc Petru şi Filip)

PETRU
Ce s-a întîmplat? Ce e zgomotul ăsta? Ce e cu tine, orna?

BURGHEZUL
Nu-l lăsa, Filip, nu-l lăsa să-ţi ducă fiul la închisoare.

FILIP
La închisoare? Din ordinul cui?

PETRU
La închisoare? Ştii cu cine ai de-a face?

OFIŢERUL Puneţi mîna pe omul ăsta!
(Soldaţii îl arestează pe Petru.)

PETRU
Daţi-mi drumul, mişeilor, sau vă spintec ca pe mistreţi !

FILIP
Din al cui ordin arestezi, domnule?

OFIŢERUL
(arătînd ordinul ducelui)
Poftiţi mandatul meu. Am ordin să-i arestez pe Toma şi Petru Strozzi.
(Soldaţii împing mulţimea, care azvîrle în ei cu pietre.)

PETRU
De ce sîntem învinuiţi? Ce-am făcut? Ajutaţi-mă, prieteni, să-l snopim pe mojic.
(Trage spada. Soseşte încă un pilc de soldaţi.)

OFIŢERUL
Veniţi încoa; ajutaţi-mă.
(Petru e dezarmat.)
Înainte, porniţi. Şi primului care se apropie prea mult, un vîrf de suliţă în burtă! Să se înveţe minte, să nu se vîre unde nu-i fierbe oala.

PETRU
Nu aveţi dreptul să mă arestaţi fără un ordin al celor Opt. Nu-mi pasă de ordinul lui Alexandru! Unde este ordinul celor Opt?

OFIŢERUL
Vă ducem în faţa lor.

PETRU
Dacă merg în faţa lor, nu mai am nimic de zis. De ce sînt învinuit?

UN OM DIN POPOR
Cum, Filipe, îţi laşi copiii tîrîţi în faţa Tribunalului celor Opt?

PETRU
Răspundeţi, de ce sînt învinuit?

OFIŢERUL Pe mine nu mă priveşte.

(Soldaţii ies cu Petru şi Toma.)

PETRU
(ieşind)
N-avea nici o grijă, tată; cei Opt mă vor trimite să cinez acasă, şi bastardul o să plătească cheltuielile de judecată.

FILIP
(singur, asezîndu-se pe o bancă)
Am copii mulţi, dar n-o să-i am multă vreme, dacă lucrurile merg atît de repede. Unde am ajuns, cînd o răzbunare dreaptă cum e cerul acesta senin, e pedepsită ca o crimă. Doamne! Primii doi născuţi dintr-o veche familie, ca şi oraşul de vechi, să fie întemniţaţi ca nişte hoţi de drumul mare. Cea mai grosolană ocară, un Salviati lovit, numai lovit, şi halebardele intră în joc! Ieşi odată din teacă, spadă! Dacă sfînta unealtă a executărilor judecătoreşti devine platoşa desfrînaţilor şi a beţivilor, atunci securea şi pumnalul, armele ucigaşilor, să-i apere pe oamenii cumsecade. O, Christoase! Dreptatea a ajuns o codoaşă! Onoarea Strozzilor e pălmuită în piaţa publică şi un tribunal apără flecărelile unui mojic! Un Salviati îi azvîrle celei mai nobile familii din Florenţa mănuşa sa pătată de vin şi de sînge, şi cînd îl pedepseşte, el se apără trăgînd hangerul călăului! Soare al dreptăţii! nu e nici un sfert de oră de cînd am vorbit împotriva ideilor de răzvrătire, şi iată ce pîine amară mi se dă să mănînc, în vreme ce încă simt vorbele de pace pe buze! Hai, braţe, mişcaţi-vă! Şi tu, trup bătrîn, încovoiat de vîrstă şi de studii, îndreaptă-te iar pentru luptă!
(Intră Lorenzo.)

LORENZO
Nu cumva, Filip, ceri de pomană, aici, la colţul străzii?

FILIP
Cerşesc pomană de la dreptatea oamenilor; sînt un cerşetor flămînd de dreptate şi onoarea mea este în zdrenţe.

LORENZO
Ce schimbare se va petrece, oare, în lume; ce haină nouă va îmbrăca natura, dacă pe augustul şi liniştitul chip al bătrînului Filip s-a aşezat masca mîniei? O, Dumnezeule, ce însemnează aceste jeluiri? pentru cine risipeşti pe pămînt cel mai de preţ giuvaer de sub soare, lacrimile unui om fără teamă şi fără vină?

FILIP
Trebuie să scăpăm de Medicişi, Lorenzo. Şi tu eşti un Medicis, dar numai după nume. Dacă te-am cunoscut bine, dacă hidoasa comedie pe care o joci m-a lăsat nepăsător, privindu-te mereu, măscăriciul să facă loc omului adevărat. Şi dacă vreodată ai fost cît de cît cinstit, fii şi astăzi. Petru şi Toma sînt la închisoare.

LORENZO
Da, da, ştiu asta.

FILIP
Ăsta îţi este răspunsul? Ăsta îţi este obrazul, om fără spadă?

LORENZO
Ce vrei? Spune-mi şi atunci îţi voi răspunde.

FILIP
Să lupt! Dar cum, nu ştiu nici eu. Ce mijloc să întrebuinţez, ce pîrghie să pun sub această cetate a morţii, ca să o salt şi s-o împing în fluviu; ce să fac, ce să hotărăsc, ce oameni să mă duc să găsesc, nu ştiu încă, dar trebuie să acţionez, să acţionez, să acţionez! O, Lorenzo, a sosit vremea. Nu eşti tu defăimat, nu se spune că eşti cîinos şi fără mimă? Dacă în ciuda tuturor ţi-am deschis uşa casei mele şi te-am primit cu mîini deschise, cu inimă deschisă, vorbeşte, să văd dacă m-am înşelat. Nu mi-ai povestit tu despre un om care se numeşte tot Lorenzo si care se ascunde îndărătul lui Lorenzo, cel din faţa mea? Omul acesta nu-şi iubeşte patria, nu este devotat prietenilor lui? Aşa ai spus ni am crezut. Vorbeşte, vorbeşte, a sosit vremea.

LORENZO
Dacă nu sînt aşa cum doreşti, să se prăbuşească cerul peste mine!

FILIP
Prietene, dacă rîzi de un bătrîn deznădăjduit, asta îţi va purta nenoroc. Dacă vorbeşti adevărat, la luptă! Mi-ai făgăduit atîtea, că şi pe Dumnezeu l-ai fi ispitit, şi pentru aceste făgăduieli te-am primit. Rolul pe care-l joci este un rol atît de mîrşav şi ticălos, încît nu l-ar fi jucat nici fiul risipitor, într-o zi de nebunie. Şi totuşi, te-am primit. Cînd şi pietrele strigau în calea ta, cînd sub fiecare din paşii tăi ţîşneau băltoace de sînge omenesc, te-am chemat cu numele sfînt de prieten, am făcut pe surdul ca să te cred, pe orbul ca să te iubesc; am îngăduit ca umbra relei tale faime să se lase deasupra cinstei mele; şi copiii mei s-au îndoit de mine, cînd au simţit pe mîna mea urma hidoasă a mîinilor tale. Fii cinstit, fiindcă am fost cinstit; luptă, fiindcă eşti
tînăr si eu sînt bătrîn.

LORENZO
Petru şi Toma sînt la închisoare; asta e tot?

FILIP
O, cer! O, pămînt! Da, asta e tot! Aproape nimic, doi popii de-ai mei care vor sta pe banca hoţilor — două capete pe care le-am sărutat de atîtea ori cîte fire de păr cărunt am pe cap — şi pe care îi voi găsi mîine de dimineaţă ţintuiţi pe poarta fortăreţii — da, asta e tot, nimic mai mult, în adevăr.

LORENZO
Nu-mi vorbi astfel. Şi eu sînt ros de o tristeţe alături de care noaptea cea mai întunecată e strălucitor de luminoasă.
(Se aşază lîngă Filip.)

FILIP
Să-mi las copiii să moară, îmi e peste putinţă, vezi tu! Dacă mi-ar tăia braţele şi picioarele, părţile mutilate ale lui Filip s-ar aduna laolaltă, ca ale unui şarpe, şi s-ar ridica pentru răzbunare. Cunosc totul destul de bine! Cei Opt! Tribunalul unor oameni de piatră! O pădure de spectre, deasupra căreia trece, din cînd în cînd, vîntul jalnic al îndoielii şi îi mişcă o clipă, ca să sfîrşească printr-un cuvînt fără apel. Un cuvînt, un cuvînt, un cuvînt, o conştiinţă! Şi oamenii aceia mănîncă, dorm, au soţii şi fete! N-au decît să omoare, să stranguleze, dar nu pe copiii mei, nu pe copiii mei!

LORENZO
Petru e bărbat; o să vorbească şi va fi pus în libertate.

FILIP
O, Petru al meu, primul meu născut!

LORENZO
Întoarce-te acasă. Stai liniştit. Sau, mai bine, părăseşte Florenţa. Răspund de toate, dacă părăseşti Florenţa.

FILIP
Eu, un surghiunit! Eu, în patul unui han, în ceasul morţii! O, dumnezeule! Şi toate astea pentru vorba unui Salviati!

LORENZO
Află că Salviati voia să-ţi seducă fiica, dar nu numai pentru el. Şi Alexandru împarte patul acestui om; practică dreptul de senior asupra prostituţiei.

FILIP
Şi nu vom lupta! O, Lorenzo, Lorenzo! Tu eşti un om hotărît; eu sînt slab şi inima mea e prea legată de toate astea. Puterile îmi sînt sleite, vezi tu, am gîndit prea mult pe pămîntul acesta, prea m-am învîrtit în jurul meu, ea un cal de la arie — nu mai fac doi bani pentru luptă. Spune-mi ce crezi tu şi voi face.

LORENZO
Du-te acasă, bunul meu domn.

FILIP
Altceva voi face sigur. Mă duc la Pazzi. Se află strînşi acolo cincizeci de tineri, toţi hotărîţi. Au jurat să înceapă lupta; le voi vorbi ca un nobil, ca un Strozzi, şi ca un tată. Şi mă vor înţelege. Deseară voi pofti la cină patruzeci de membri ai familiei mele; le voi povesti ce mi se întîmplă.
O să vedem! O să vedem! Nu s-a făcut încă nimic. Medicişii să bage de

seamă! Adio, mă duc la Pazzi, tocmai plecasem spre ei, cu Petru, cînd l-au arestat.

LORENZO
Există mai mulţi demoni, Filip. Cel care te ispiteşte acum nu este cel mai puţin de temut dintre toţi.

FILIP
Ce vrei să spui?

LORENZO
Ia seama, acest demon e mai frumos decît Gabriel. Libertatea, patria, fericirea oamenilor, toate cuvintele acestea vuiesc la apropierea lui asemenea coardelor unei lire; e sunetul solzilor de argint de pe aripile lui învăpăiate. Lacrimile ochilor lui dau roadă pămîntului şi în mînă ţine ramura de palmier a martirilor. Cuvintele lui purifică aerul cînd îi ies din gură. Zborul îi este atît de repede, că nimeni nu vede încotro apucă. Fii atent! în viaţa mea, o singură dată l-am văzut străbătînd cerurile. Eram plecat peste cărţile mele — m-a atins cu mina si am simţit unduindu-mi părul, ca un fulg uşor. Dacă l-am ascultat sau nu, să nu mai vorbim.

FILIP
Te înţeleg cu greu, şi nu ştiu de ce mi-e frică să te înţeleg.

LORENZO
Ai în minte un singur gînd — să-ţi scapi fiii! întreabă-ţi şi conştiinţa. Un alt gînd, mai adînc, mai groaznic, nu te poartă, ca un car asurzitor, în mijlocul acestui tineret?

FILIP
Ei bine, da! Nedreptatea făcută familiei mele, vreau să fie semnalul libertăţii. Pentru mine şi pentru toţi, mă voi duce!

LORENZO
Ai grijă de tine, Filip, cind te gîndeşti la fericirea omenirii.

FILIP
Ce vrei să spui? Ești, pe dinăuntru ca şi pe dinafară, un abur puturos? Tu, care mi-ai vorbit despre o licoare de preţ păstrată înăuntrul fiinţei tale ca-ntr-un flacon, nu cumva păstrezi acolo numai aburul ăsta?

LORENZO
Pentru dumneata sînt de fapt preţios, fiindcă îl voi omorî pe Alexandru.

FILIP
Tu?

LORENZO
Eu, mîine sau poimîine. întoarce-te acasă, încearcă să-ţi scapi fiii — dacă nu vei putea, lasă-i să primească o pedeapsă ușoară. Ştiu, fără urmă de îndoială, că nu sînt in primejdie şi repet că, de azi în cîteva zile, n-o să mai fie Alexandru de Medicis în Florenţa, cum nu există soare în miezul nopţii.

FILIP

Dacă ar fi adevărat ce spui, ce rău săvîrşesc gîndindu-mă la Libertate? Nu va veni, ea, oare, după lovitura pe care o dai?

LORENZO
Filip, Filip, ia seama. Sînt şaizeci de ani de virtute în părul tău cărunt; e o miză prea mare ca s-o joci în zaruri.

FILIP
Dacă în cuvintele tale întunecate se ascunde ceva ce aş putea înţelege, vorbeşte. Mă întăriţi atît de ciudat!

LORENZO
Aşa cum mă vezi, Filip, am fost cinstit. Am crezut în virtute, în măreţia umană, cum crede un martir în Dumnezeul lui. Am vărsat mai multe lacrimi pentru biata Italie decît Niobe[5] pentru fiicele ei.

---

[5]Personaj din mitologia greacă, căreia zeii i-au ucis toţi cei paisprezece copii.

FILIP
Vorbeşte, Lorenzo!

LORENZO
Tinereţea mi-a fost curată, ca aurul. De-a lungul a douăzeci de ani de tăcere, s-au îngrămădit fulgere în pieptul meu; şi se vede că sînt în adevăr o scînteie a tunetului, căci deodată, într-o noapte oarecare, pe cînd stăteam pe ruinele Coliseului antic, nu ştiu de ce m-am ridicat în sus, mi-am întins către cer braţele umede de rouă şi am jurat na moară de mîna mea unul din tiranii patriei mele. Eram un student paşnic şi nu mă ocupam atunci decît de arte şi de ştiinţe. Mi-ar fi peste putinţă să spun ce s-a petrecut în mine, cînd am făcut acest ciudat jurămînt. Poate că simţi aşa ceva cînd eşti îndrăgostit.

FILIP
Întotdeauna am avut încredere în tine, şi cu toate astea mi se pare că visez.

LORENZO
Şi eu. Pe atunci eram fericit; inima şi mîinile îmi erau liniştite; prin numele meu eram sortit să ajung la tron, şi doar între un răsărit şi un apus de soare puteau înflori în jurul meu toate năzuinţele omeneşti. Oamenii nu-mi făcuseră nici bine, nici rău, dar eram bun şi spre nenorocirea mea veşnică, am vrut să fiu mare. Trebuie să mărturisesc, dacă providenţa m-a îndemnat cu hotărîre să omor un tiran, oricare ar fi el, în aceeaşi măsură m-a îndemnat şi trufia. Ce să-ţi spun mai mult? Toţi Cezarii lumii mi-l aminteau pe Brutus.

FILIP
Trufia virtuţii este o trufie nobilă. De ce să te aperi împotriva ei?

LORENZO
N-ai să ştii niciodată, afară numai dacă eşti nebun, ce gînd mă munceşte de atunci. Ca să înţelegi exaltarea înflăcărată care l-a zămislit în mine pe acest Lorenzo din faţa dumitale, ar trebui un scalpel să-mi disece inima şi creierul. O statuie ce s-ar coborî de pe soclu şi ar umbla printre oameni în piaţa publică, aşa păream în ziua cînd am început să trăiesc cu ideea de a deveni un Brutus.

FILIP
Mă uimeşti din ce în ce mai mult.

LORENZO
Am vrut mai întîi să-l ucid pe Clement al VII-lea. N-am vrut s-o fac, fiindcă m-au exilat din Roma, înainte de a izbuti. Apoi am luat-o de la capăt cu Alexandru. Voiam să acţionez singur, fără să-mi ajute cineva. Lucram pentru menire; dar trufia mea rămînea singură în mijlocul viselor iele filantropice. Trebuia deci să încep prin viclenie o luptă ciudată cu duşmanul meu. N-am vrut să asmut mulţimile, ici să cîştig gloria de guraliv a unui paralitic, ca Cicero, m vrut s-ajung chiar la duşmanul meu, să lupt corp la corp cu tirania vie, s-o ucid şi apoi să-mi port spada însîngerată la tribună şi să răspîndesc aburul sîngelui lui Alexandru sub nasul oratorilor, ca să le încălzesc creierul umflat.

FILIP

Ce cap de fier ai, prietene! Ce cap de fier!

LORENZO
Era o povară grea ceea ce voiam să izbutesc cu Alexandru. Florenţa era, ca şi astăzi, înecată în vin şi în sînge. Împăratul şi papa făcuseră un duce dintr-un ucenic de măcelar. Ca să-i plac vărului meu, trebuia să ajung la el,dus de lacrimile familiilor, ca să-i devin prieten şi să-i capăt încrederea, trebuia să sărut pe buzele lui groase toate rămăşiţele orgiilor. Eram curat ca un crin şi totuşi nu m-am dat înapoi de a această faptă. Ce am ajuns din această pricină, să nu mai vorbim. Trebuie să înţelegi că am suferit şi că sînt răni de e care nu ridici oblojeala fără să te doară. Am ajuns vicios, mîrşav, o pricină de ruşine şi de ocară — dar ce-mi pasă? u asta e cel mai de seamă lucru.

FILIP
Îţi pleci capul, ţi s-au umezit ochii.

LORENZO

Nu roşesc de loc; măştile de ghips nu roşesc cînd slujesc neruşinarea. Am făcut ce am făcut. Află însă că ceea ce am avut de gînd, mi-a reuşit. Alexandru va veni, în curînd, într-un loc oarecare, de unde nu va mai ieşi teafăr. Am ajuns la capătul trudei mele şi fii sigur, Filip, că bivolul sălbatic, cînd îl doboară în iarbă bouarul, nu e înconjurat de mai multe lanţuri, de mai multe juvăţuri decît am ţesut eu în jurul bastardului. Inima lui, căreia nu i-ar fi venit de hac o oaste întreagă într-un an, se află acum dezgolită, în mîna mea; nu-mi mai rămîne decît s-o străpung cu stiletul. Acum ai înţeles ce se întîmplă cu mine şi ceea ce am vrut să afli?

FILIP
Eşti Brutus al nostru, dacă spui adevărul.

LORENZO
M-am crezut un Brutus, sărmanul meu Filip, dar mi-am amintit de toiagul de aur, acoperit cu scoarţă. Acum cunosc oamenii şi te sfătuiesc să nu te bagi între ei.

FILIP
De ce?

LORENZO
Ah! ai trăit singur de tot, Filip. Ca un fanai strălucitor, ai rămas nemişcat la ţărmul oceanului omenesc şi ai privit în ape răsfrîngerea propriei tale lumini. Din adîncul singurătăţii dumitale, ţi se părea măreţ oceanul sub splendidul polog al cerurilor. N-ai numărat fiecare val, n-ai aruncat în adîncime sonda; ai fost plin de încredere în lucrarea lui Dumnezeu. Eu însă, în vremea asta, m-am cufundat — am coborît adînc în această mare furtunoasă a vieţii, am cutreierat-o în toate ascunzişurile, vîrît sub clopotul meu de sticlă — în vreme ce dumneata admirai suprafaţa, eu am văzut sfărîmăturile naufragiaţilor, osemintele și leviatanii[6] .

FILIP
Tristeţea ta îmi sfîşie inima.

LORENZO
Îţi vorbesc astfel, fiindcă văd că eşti aşa cum am fost , te văd gata să faci ce am făcut eu. Eu nu-i dispreţuiesc pe oameni; neajunsul cărţilor şi al istoricilor e că ni-i arată nil fel de cum sint. Viaţa e ca o cetate — poţi să trăieşti în |a cincizeci sau şaizeci de ani, fără să vezi altceva decît plimbări şi palate — dar nu cumva să intri în spelunci, nici să nu te opreşti, întorcîndu-te acasă, la ferestrele caselor din mahalalele spurcate. Iată sfatul meu, Filip. Dacă e vorba să-ţi scapi copiii, stai liniştit; e cel mai bun mijloc să ţi-i trimită acasă după un mic perdaf. Iar dacă e vorba să încerci ceva pentru oameni, te sfătuiesc să-ţi tai mîinile, fiindcă n-o să treacă mult şi vei vedea că numai tu le mai ai.

FILIP
E firesc că rolul pe care-l joci să-ţi fi dat asemenea idei. Dacă te înţeleg bine, pentru un scop măreţ, ai apucat pe o cale groaznică şi crezi că totul seamănă cu ce ai văzut tu.

LORENZO
M-am deşteptat din vise, nimic mai mult; îţi arăt primejdia de a visa. Cunosc viaţa, e o treabă urîtă, fii convins de asta, şi nu te amesteca, dacă vrei să cruţi ceva.

FILIP

Opreşte-te! Nu frînge, ca pe o trestie, toiagul bătrîneţii mole. Cred în tot ceea ce tu numeşti vise; cred în virtute, in curăţie şi în libertate.

LORENZO
Te gîndeşti la mine, Lorenzaccio, cînd trec pe stradă? Oare, copiii mă-mproaşcă cu noroi? Aşternuturile fetelor sint calde încă de sudoarea mea; şi pe cînd trec, oare, părinții își iau cuţitele si măturile să mă lovească? înăuntrul acestor zece mii de case pe care le vezi, se va vorbi pînă la a şaptea generaţie despre noaptea în care le-am păşit pragul i din nici una nu se iveşte un argat să mă despice în două, pa pe un ciot putred. Aerul pe care-l respiri, Filip, îl respir şi eu; mantia mea de mătase multicoloră se tîrăşte, trîndavă, pe nisipul fin al parcurilor; nici o picătură de otravă nu cade în ciocolata mea — ce spun, o, Filip! mamele sărace ridică, ruşinate,

[6]Monştrii marini despre care se vorbeşte în *Biblie*.

vălul fiicelor, cînd mă opresc pe pragul casei lor; îmi îngăduie să le văd frumuseţea cu un zîmbet mai mîrşav decît sărutul lui Iuda — în vreme ce eu, mîngîind obrazul micuţei, strîng pumnii de furie şi zornăi în buzunar patru sau cinci blestemate monete de aur.

FILIP
Ispititorul să nu-l dispreţuiască pe cel slab; de ce să ispiteşti cînd te încearcă îndoiala?

LORENZO
Sînt eu Satana? Lumină cerească! Şi-mi amintesc încă, aş fi plîns cu cea dintîi fată pe care am sedus-o dacă n-ar fi început să rîdă. Cînd am început să-mi joc rolul de Brutus modern, mă simţeam, în hainele mele noi îmbrăcate pentru marea înfrăţire a viciului, ca un copil de zece ani în armura unui uriaş din poveste. Credeam că desfrînarea este un stigmat şi că numai monştrii îl purtau în frunte. începusem să spun în gura mare că cei douăzeci de ani ai mei de virtute erau o mască înăbuşitoare. O, Filip! atunci intram în viaţă şi am văzut că, alături de mine, toată lumea făcea la fel; toate măştile căzeau în faţa privirii mele. Omenirea şi-a ridicat rochia şi mi-a arătat, ca unui adept demn de ea, monstruoasa ei goliciune. Am văzut oamenii aşa cum sînt şi mi-am zis: „Pentru cine, oare, mă străduiesc?" Pe cînd cutreieram străzile Florenţei, cu fantoma mea alături, priveam în jurul meu, căutam chipurile omeneşti care mă însufleţeau şi mă întrebam: „Cînd voi da lovitura, o să-i folosească oare, acestuia?" Am văzut pe republicani la masa de lucru, am intrat în prăvălii, am ascultat, am pîndit. Am prins vorbele oamenilor din popor, am văzut urmările tiraniei asupra lor; am băut la banchetele patriotice vinul care dă naştere metaforei şi prosopopeii, am înghiţit, între două săruturi, cele mai cinstite lacrimi; şi aşteptam mereu ca omenirea să-mi arate pe chipul ei ceva cuviincios. Observam — cum îşi observă, un îndrăgostit logodnica, în aşteptarea zilei de nuntă.

FILIP
Dacă n-ai văzut decît răul, te plîng; eu însă nu te pot crede. Răul există, dar nu fără bine, cum există umbra, dar fără lumină.

LORENZO
Nu vrei să vezi în mine decît pe cel ce dispreţuieşte oamenii, asta e o jignire. Ştiu destul de bine că există şi oameni buni, dar la ce servesc? Ce fac? Cum luptă? Ce-mi pasă dacă conştiinţa trăieşte, cînd braţul e mort? Sînt unele unghiuri din care totul e bun; un cîine e un prieten credincios; şi poţi găsi în el pe cel mai bun slujitor, după cum poţi să-l vezi repezindu-se asupra cadavrelor, dar limba cu care îşi linge stăpînul îi miroase a stîrv de la o poştă. Tot ce am eu de văzut, e că sînt pierdut, şi că oamenii nu vor cîştiga nimic, după cum nici nu mă vor înţelege.

FILIP
Biet copil! îmi frîngi inima. Dar dacă eşti cinstit, după ce-ţi vei elibera patria, vei redeveni acelaşi om. Lorenzo, inima mea bătrînă se înviorează ştiindu-te cinstit; alunei vei lepăda masca asta hidoasă care îţi poceşte obrazul şi vei apărea turnat într-un metal tot aşa de curat ca statuile de bronz ale lui Harmodios şi Aristogiton[7] .

LORENZO
Filip, Filip, am fost cinstit. Mîna care a ridicat o dată vălul adevărului nu-l mai poate lăsa iarăşi să cadă ; ea rămîne nemişcată pînă la moarte, ţinînd mereu acest văl îngrozitor şi înălţîndu-l din ce în ce mai sus, deasupra capului, pînă cînd îngerul somnului veşnic îi astupă ochii.

FILIP
Toate bolile se vindecă şi viciul e şi el o boală.

LORENZO
E prea tîrziu, m-am obişnuit cu meşteşugul meu. Pentru mine viciul a fost o haină, acum mi s-a lipit de trup. Sînt în adevăr un desfrînat, şi cînd glumesc pe socoteala semenilor mei, mă simt serios ca moartea în mijlocul veseliei mele. Brutus a făcut pe nebunul ca să-l omoare pe Tarquinius, şi ceea ce mă miră la el, e că n-a spus niciodată pricina. Ascultă-mă pe mine, Filip, iată ce am să-ţi spun: nu lupta pentru patrie.

FILIP

---

[7] Doi atenieni care au vrut să-l ucidă pe tiranul Hippias. Li s-au ridicat la Atena două statui. (Sec. VI l.e.n.)

Dacă te-aş asculta, mi se pare că s-ar întuneca cerul pentru totdeauna si că bătrîneţele mele ar fi osîndite să umble bîjbîind. Se prea poate ca tu să fi apucat pe o cale primejdioasă; eu, de ce să nu iau o altă cale, care să mă ducă în acelaşi punct? Eu am de gînd să mă bizui pe popor şi să lucrez pe faţă.

LORENZO
Ai grijă de tine, Filip; cel care ţi-o spune, ştie pentru ce ţi-o spune. Pe orice drum ai apuca, tot cu oamenii vei avea de-a face.

FILIP
Cred în cinstea republicanilor.

LORENZO
Fac cu tine o prinsoare. Îl voi omorî pe Alexandru. Şi după ce voi da lovitura, dacă republicanii se poartă cum trebuie, le va fi uşor să întemeieze o republică, cea mai frumoasă care a înflorit vreodată pe pămînt. Dacă au poporul de partea lor, totul se va împlini. Eu mă prind că nu vor face nimic. Tot ce-ţi cer, e să nu te amesteci; vorbeşte dacă vrei, dar ia seama la cuvintele tale, şi mai ales la faptele tale. Lasă-mă pe mine să dau lovitura, mîinile tale sînt curate şi eu n-am nimic de pierdut.

FILIP
Dă-o si vei vedea.

LORENZO
Fie, dar numai adu-ţi aminte de ce ţi-am spus. Vezi tu, in căsuţa aceea, familia strînsă în jurul unei mese? Ai spune că sînt oameni? Au un trup şi un suflet în acest trup. Şi, cu toate astea, dacă mi-ar veni chef să intru la ei, singur, cum mă vezi, şi în mijlocul lor să le înjunghii băiatul cel mai mare, unul n-ar ridica cuţitul împotriva mea.

FILIP
Mă îngrozeşti. Cum poţi avea o inimă mărinimoasă cu nişte mîini ca ale tale?

LORENZO
Haide să ne întoarcem în palatul tău şi să încercăm să-ţi Scăpăm copiii.

FILIP
Dar de ce să-l omori pe duce, dacă ai asemenea idei?

LORENZO
De ce? Te întrebi?

FILIP
Dacă crezi că este un omor nefolositor patriei tale, de ce să-l făptuieşti?

LORENZO
Mă întrebi asta în faţă? Priveşte-mă puţin. Am fost frumos, paşnic şi cinstit.

FILIP

Ce prăpastie! Ce prăpastie îmi deschizi?

LORENZO
Mă întrebi pentru ce să-l omor pe Alexandru? Ai vrea mai bine să mă otrăvesc sau să m-arunc în Arno? Ai vrea oare să fiu o arătare şi lovind în scheletul asta... *(se bate în piept)* să nu mai iasă nici un sunet? Dacă am ajuns umbra mea însămi, ai vrea să rup singurul fir care mai leagă inima mea de astăzi cu inima mea de odinioară! Ştii tu că acest omor e tot ce mai rămîne din virtutea mea? Ştii tu că de doi ani alunec pe o stîncă abruptă şi că omorul ăsta e singurul fir de iarbă de care pot să-mi agăţ unghiile? Crezi că nu mai am trufie, fiindcă nu mai am ruşine, si vrei să înăbuş sub tăcere taina vieţii mele? Da, sigur că dacă m-aş putea întoarce la înţelepciune, dacă ucenicia viciului ar putea să înceteze, l-aş cruţa pe acest bouar — dar îmi plac vinul, jocul şi femeile, înţelegi tu? Dacă cinsteşti ceva în mine, tu, care-mi vorbeşti, atunci cinsteşti acest omor, tocmai pentru că tu nu l-ai făptui. E atîta timp, vezi tu, de cînd republicanii mă împroaşcă cu noroi şi infamie; e atîta timp de cînd îmi ţiuie urechile, de cînd afurisenia oamenilor îmi otrăveşte pîinea pe care o mestec! M-am săturat să mă văd huiduit de mişei fără nume, care mă acopăr de ocară, ca să nu fie nevoiţi să mă

omoare, cum ar trebui. M-am săturat să tot aud cum mă bîrfesc în gura mare; trebuie ca lumea să ştie cît de cît cine sînt eu şi cine este ea. Cu ajutorul lui Dumnezeu, se poate ca mîine să-l omor pe Alexandru; în două zile voi sfîrşi. Cei care se învîrtesc în jurul meu, privindu-mă chiorîş, ca pe lîngă o ciudăţenie grozavă adusă din America, vor putea să-şi sature gîtlejul şi să-şi golească desaga de cuvinte. Dacă mă înţeleg sau nu mă înţeleg oamenii, dacă acţionează sau nu acţionează, eu voi fi spus tot ce am de spus; îi voi face cel puţin să-şi ascută penele dacă nu-i fac să-şi cureţe suliţele, omenirea va păstra pe obrazul ei palma spadei mele, însemnată cu urme de sînge. Să mă numească cum or vrea, Brutus sau Erostrat[8] , nu-mi place să mă uite. Viaţa mea întreagă stă în vîrful pumnalului meu, şi fie că providenţa o să-şi întoarcă sau nu capul cînd mă va auzi că lovesc, joc la noroc fiinţa mea pămîntească pe mormîntul lui Alexandru — iar peste două zile oamenii se vor înfăţişa tribunalului voinţei mele.

FILIP

Totul mă uimeşte şi aflu din tot ce mi-ai spus şi lucruri care mă mîhnesc, şi altele care îmi fac plăcere. Dar Petru și Toma sînt la închisoare şi pentru asta n-aş putea să mă încred în nimeni, decît numai în mine. în zadar încerc să pun frîu mîniei; sînt tulburat pînă în străfundul inimii. Se poate să ai dreptate; dar eu trebuie să trec la fapte; mă duc lă-mi adun rudele.

LORENZO
Cum vrei, dar ai grijă de tine. Păstrează-mi taina, chiar !;iţă de prietenii tăi, asta-i tot ce-ţi cer.
(Ies.)

SCENA 4
La palatul Soderini
(Intră Caterina, citind un bilet.)
Lorenzo trebuie să vă fi vorbit despre mine, dar cine v-ar putea vorbi aşa cum se cuvine despre o iubire ca a mea? Din slovele acestea aflaţi ceea ce buzele mele nu pot rosti şi ceea ce inima ar voi să iscălească cu sîngele ei. Alexandru de Medicis

Dacă n-ar fi numele meu pe adresă, aş zice că mesagerul s-a înşelat, căci nu pot să cred ochilor ceea ce citesc.
(Intră Măria.)
Măicuţă scumpă! Citeşte ce mi se scrie, lămureşte-mi şi mie acest mister, dacă poţi.

MĂRIA
Nenorocito! Nenorocito! Te iubeşte. Unde te-a văzut? Unde i-ai vorbit?

CATERINA
Nicăieri; cînd ieşeam din biserică, cineva mi-a înmînat biletul.

MĂRIA
Scrie că Lorenzo ar fi trebuit să-ţi vorbească despre el! Ah! Caterina, să am un asemenea fiu! Da, să facă din sora maică-si ibovnica ducelui, şi nici măcar ibovnică, fata mea! Ce nume să dai unor asemenea creaturi? N-aş şti să spun, numai asta n-a făcut-o pînă acum Lorenzo. Vino, vreau să-i duc această scrisoare deschisă si să aflu, înaintea lui Dumne-zeu, ce va răspunde.

CATERINA
Credeam că ducele o iubeşte pe... iartă-mă, mamă... dar credeam că ducele o iubeşte pe marchiza Cibo, aşa mi s-a spus...

MĂRIA
E adevărat, a iubit-o, dacă poate iubi.

CATERINA
N-o mai iubeşte? Ah! cum poţi să dăruieşti, fără ruşine, o astfel de inimă? Haide, măicuţă, să mergem la Lorenzo.

MĂRIA
Dă-mi braţul. Nu ştiu ce simt de cîteva zile. Noaptea, mă ia cu fierbinţeală — de trei luni, nu mă lasă de loc. Am suferit prea mult, sărmana mea Caterina; de ce mi-ai citit şi scrisoarea aceasta? Nu mai pot îndura nimic.

[8]Erostrat din Efes a dat foc templului zeiţei Artemis din acest oraş, în anul 356 î.e.n.

Nu mai sînt tînără şi, cu toate astea, aş putea să devin iar dacă lucrurile S-ar schimba, dar tot ce văd mă tîrăşte către mormînt. Haide, lasă-mă să mă sprijin de tine, sărmană copilă, n-o să te mai osteneşti multă vreme încă.
(Ies.)

SCENA 5
La marchiză
(marchiza, gătită, în faţa unei oglinzi.)

Cînd mă gîndesc la toate, mi se pare că am primit o te neaşteptată. Ce prăpastie e viaţa! Cum se poate? E nouă şi eu îl aştept pe duce înveşmîntată astfel! Nu-mi pasă, întîmplă-se ce s-o întîmpla, vreau să-mi încerc puterea.
(Intră cardinalul.)

CARDINALUL
Cum v-aţi împodobit, marchiză! Şi ce flori îmbătătoare!

MARCHIZA
Nu pot să te primesc, cardinale — aştept o prietenă — te rog să mă ierţi.

CARDINALUL
Te las, te las. Salonaşul acela cu uşa întredeschisă e un mic paradis. Să te aştept acolo?

MARCHIZA
Sînt grăbită. Iartă-mă — nu în salonaş — în altă parte, unde vei voi.

CARDINALUL
Mă voi întoarce într-o clipă mai prielnică.
(Iese.)

MARCHIZA
De ce îmi iese veşnic înainte faţa acestui preot? Ce rotocoale descrie în jurul meu vulturul ăsta cu capul pleşuv, de-l tot găsesc în spatele meu, cînd mă întorc? Sînt atît de aproape de ceasul morţii?
(Intră un paj care-i vorbeşte la ureche.)
Bine. Mă duc. Ah! Sărmana mea inimă mîndră, nu e făcută pentru meseria de slugă.
(Iese.)

SCENA 6
Salonaşul Marchizei
(marchiza,ducele.)

MARCHIZA
Ăsta-i felul meu de a gîndi — te voi iubi aşa.

DUCELE
Vorbe, vorbe şi nimic mai mult.

MARCHIZA
Pentru voi, bărbaţii, asta înseamnă atît de puţin! Să-ţi jertfeşti liniştea, castitatea sfîntă a cinstei, cîteodată chiar copiii — să nu trăieşti decît pentru o singură fiinţă pe lume — să te dai, în sfîrşit, să te dai, deoarece aşa se spune! Asta nu preţuieşte nimic! De ce oare să asculţi o femeie? O femeie care să vorbească şi despre altceva decît despre cîrpe şi desfrîu. Aşa ceva nu se întîlneşte.

DUCELE
Eşti trează şi visezi.

MARCHIZA
Da, jur pe Dumnezeu! da, am avut un vis — vai! Numai regii nu visează niciodată — toate himerele capriciilor lor se preschimbă în realităţi şi chiar coşmarurile se prefac în marmură. Alexandre! Alexandre! Ce cuvînt straşnic e acela: „Pot dacă vreau!" Ah! Nici Dumnezeu nu-i mai puternic! în faţa acestui cuvînt, mîinile popoarelor se împreună într-o rugăciune sfioasa şi şubreda turmă omenească ascultă, fără să respire.

DUCELE

E obositor, draga mea, să tot vorbim despre asta.

MARCHIZA
Ştii tu ce înseamnă să fii rege? Să ai la capătul braţelor sută de mii de mîini! Să fii raza de soare care usucă lacrimile oamenilor! Să fii tu însuţi fericirea şi nenorocirea! Ah!ce fior de moarte îţi dă! Cum ar tremura bătrînul acela de le Vatican, dacă ţi-ai deschide aripile, tu, puiul meu de vultur! Cezarul e aşa departe! Garnizoana îţi este atît de devotată! Şi de altfel, poţi ucide o oştire, dar nu poţi ucide un popor. În ziua cînd tot poporul va fi alături de tine, cînd vei fi capul unui trup liber, cînd vei spune: „După cum dogele Veneţiei se căsătoreşte cu Adriatica, pun la fel verigheta de aur în degetul frumoasei mele Florenţa şi copiii ei sînt copiii mei..." Ah! Ştii tu ce înseamnă un popor care-şi ţine în braţe binefăcătorul? Ştii tu ce înseamnă ca un tată să te arate cu drag copilului său?

DUCELE
Eu am grijă de dări; dacă se plătesc, ce-mi mai pasă?

MARCHIZA
Dar, în sfîrşit, te vor ucide. Se vor ridica pietrele de pe drum şi te vor zdrobi. Ah! Posteritatea! Nu i-ai văzut niciodată fantoma la căpătîiul patului tău? Nu te-ai întrebat, niciodată, ce vor gîndi despre tine cei care sînt în pîntecul mamelor? Cît eşti în viaţă, mai ai încă timp. Numai un cuvînt ai de spus. îţi aminteşti de Părintele Patriei? Haide, e uşor să fii un rege mare, cînd eşti rege. Vesteşte neatîrnarea Florenţei, cere înfăptuirea tratatului cu imperiul, trage spada şi arată-le-o — ei îţi vor spune să o vîri iar în teacă, fiindcă îi orbeşti cu scăpărările ei. Gîndeşte cît eşti de tînăr. Nu s-a hotărît încă nimic în ce te priveşte. Inima popoarelor e plină de îngăduinţă pentru principi, şi recunoştinţa obştească este un fluviu adînc de uitare, în care se îneacă greşelile trecute. Ai fost rău sfătuit, ai fost înşelat — dar e încă vreme — n-ai decît să vorbeşti cît eşti în viaţă, nu s-a întors încă pagina în cartea lui Dumnezeu.

DUCELE
Destul, draga mea, destul.

MARCHIZA
Ah! cînd ea va fi întoarsă! Gînd, un grădinar nenorocit, plătit cu ziua, va veni, fără tragere de inimă, să stropească cele cîteva margarete firave, din jurul mormîntului lui Alexandru — cînd săracii au să respire bucuroşi aerul cerului şi nu vor mai vedea planînd întunecatul meteor al puterii tale; cînd vor vorbi despre tine, clătinîndu-şi capul — cînd vor număra în jurul mormîntului tău, mormintele rudelor lor — eşti sigur că vei putea dormi liniştit somnul de pe urmă? Tu, care nu te duci la liturghie şi nu ţii decît la dări, eşti sigur că veşnicia e surdă şi că nu există un ecou al vieţii, în temutul lăcaş al morţilor? Ştii oare unde ajung lacrimile poporului, purtate pe aripile vîntului?

DUCELE
Ai un picior frumos.

MARCHIZA
Ascultă-mă. Ştiu că eşti zăpăcit, dar nu eşti rău; nu, pe Dumnezeul meu, nu eşti, nu.poţi să fii rău. Haide, sileşte-te! gîndeşte o clipă la ceea ce-ţi spun. Nu te mişcă de loc? Sînt, într-adevăr, nebună?

DUCELE
îmi trec şi mie prin minte toate astea, dar ce rău atît de mare fac? Preţuiesc tot atît cît şi semenii mei; pe legea mea, că preţuiesc mai mult decît papa. Vorbăria ta îmi aminteşte de Strozzi şi ştii cît îi urăsc. Vrei să mă răzvrătesc împotriva Cezarului — dar Cezarul e tatăl meu vitreg, scumpă prietenă. îţi închipui că florentinii nu mă iubesc, eu unul sînt sigur că mă iubesc. Hei! La naiba, chiar de-ai avea dreptate, de cine vrei să-mi fie frică.

MARCHIZA
Nu ţi-e frică de poporul tău, dar ţi-e frică de împărat. Ai omorît şi necinstit sute de cetăţeni şi crezi că eşti apărat cînd îţi pui zaua sub haină.

DUCELE
Taci! Nu vorbi despre asta.

MARCHIZA

Ah! mă înfurii; spun ceea ce n-aş vrea. Dragul meu, cine nu ştie că eşti viteaz? Eşti viteaz, pe cît eşti de frumos. Că ai făcut rău, de vină e tinereţea ta, capul tău — mai știu eu? Sîngele care curge năvalnic în vinele astea arzătoare, soarele înăbuşitor care ne apasă. Te rog mult, nu vreau să mă pierd, fără nici un mijloc de scăpare; numele meu, biata mea dragoste pentru tine, să nu fie trecute pe o listă ruşinoasă. Sînt o femeie, e adevărat, şi dacă frumuseţea o totul pentru femei, sînt multe care preţuiesc mai mult decît mine. Dar n-ai nimic, spune-mi, n-ai nimic, nimic aici?
(îl loveşte în dreptul inimii.)

DUCELE
Ce demon! Aşază-te lîngă mine, draga mea.

MARCHIZA
Ei bine, da! Vreau să-ţi mărturisesc. Da, sînt ambiţioasă, dar nu pentru mine — ci pentru tine! Pentru tine li pentru scumpa mea Florenţa! O, Dumnezeule! îmi eşti martor cît sufăr!

DUCELE
Suferi? Dar ce ai?

MARCHIZA
Nu, nu sufăr. Ascultă! Ascultă! Văd că te plictiseşti lîngă mine. Socoteşti minutele, întorci capul — nu pleca Încă — e poate ultima oară cînd te văd. Ascultă!Îţi spun că Florenţa te numeşte noua ei ciumă, şi nu există colibă unde portretul tău să nu fie lipit de perete, cu un cuţit înfipt în inimă. Chiar dacă m-ai crede nebună, chiar dacă mîine m-ai urî, ce-mi pasă? Trebuie să afli.

DUCELE
Va fi rău de tine, dacă îmi întăriţi mînia!

MARCHIZA
Da, va fi rău de mine! Va fi rău de min e!

DUCELE
Pe altă dată — mîine dimineaţă, dacă vrei — ne vom putea vedea iar şi vom mai vorbi. Nu te supăra dacă te las acuma; trebuie să plec la vînătoare.

MARCHIZA
Da, va fi rău de mine! Va fi rău de mine!

DUCELE
De ce? Eşti întunecată ca iadul. De ce dracu' te amesteci în politică? Haide, rolul tău drăguţ de femeie, de adevărată femeie, îţi vine atît de bine. Eşti prea evlavioasă; dar ai să te schimbi. Ajută-mă să-mi îmbrac haina; că parcă sînt un dezmăţat.

MARCHIZA
Adio, Alexandre.
(Ducele o sărută. Intră Cardinalul)

CARDINALUL
Ah! Iertaţi-mă, alteţă. Credeam că sora mea e singură. Sînt un neîndemînatic; greşeala mea. Vă rog să mă iertaţi.

DUCELE
Cum îţi închipui? Haide, Malaspina, prea miroşi a popă. Trebuie oare să vezi asemenea lucruri? Vino, vino odată; ce dracu îţi pasă de toate astea?
(Ies împreună.)

MARCHIZA
(singură cu portretul soţului ei în mînă)
Unde eşti acum, Laurenţiu? A trecut de amiază. Parcă c văd plimbîndu-te pe terasă, în faţa castanilor înalţi. Pe lîngă tine pasc juncanele grase; vătafii prînzesc la umbră. În bătaia soarelui, pajiştea îşi ridică mantia sa alburie; arborii crescuţi şi îngrijiţi de tine, murmură cu evlavie deasupra capului alb al bătrînului lor stăpîn, în vreme ce ecoul înaltelor noastre bolţi repetă cu respect zgomotul pasului tău domol. O, dragul meu Laurenţiu! Am prăpădit (omoară cinstei tale, am juruit batjocurii şi bănuielii cei d i n urmă ani ai vieţii tale nobile. Nu vei mai strînge pe platoşă o inimă vrednică de a ta; şi o mînă tremurătoare iţi va aduce cina, cînd te vei întoarce de la vînătoare.

SCENA **7**
La Strozzi.
(Cei patruzeci de Strozzi, la cină.)

FILIP
Copiii mei, să ne aşezăm la masă.

OASPEŢII
De ce sînt două scaune goale?

FILIP

Petru şi Toma se află la închisoare.

OASPEŢII
Din ce pricină?

FILIP
Fiindcă Salviati mi-a jignit fata, iat-o aici, a vorbit în gura mare la bîlciul din Montolivet, înaintea fratelui ei
Leon. Petru şi Tom a l-au omorît pe Salviati, şi Alexandru de Medicis i-a arestat ca să răzbune moartea acelui desfrînat.

OASPEŢII
Moarte Medicisilor!

FILIP
Mi-am adunat familia ca să-i povestesc păsurile mele şi s-o rog să mă ajute. Să cinăm şi apoi dacă aveţi inimă să ieşim cu spada în mînă, spre a-mi cere înapoi cei doi fii.

OASPEŢII
S-a făcut. Sîntem gata.

FILIP
A venit vremea să se sfîrşească odată, altfel, vedeţi, ne ucid copiii şi ne necinstesc fetele. A venit vremea ca Florenţa să arate acestor bastarzi care este dreptul de viaţă şi de moarte. Cei Opt n-au dreptul să-mi condamne copiii; iar eu n-aş supravieţui.

OASPEŢII
Nu-ţi fie frică, Filip, sîntem aici.

FILIP
Sînt capul familiei, cum aş suferi să fiu jignit? Sîntem deopotrivă cu Medicişii, cu Ruccelaii, cu Aldobrandini şi cu alţi douăzeci. De ce toţi aceştia ar putea porunci să fie omorîţi copiii noştri şi n-am porunci noi mai degrabă să fie omorîţi ai lor? Numai să se aprindă un butoi de praf de puşcă în pivniţele cetăţii şi garnizoana nemţească ar lua-o la goană. Ce le mai rămîne atunci acestor Medicişi? Puterea lor e garnizoana; fără ea nu sînt nimic. Sîntem sau nu bărbaţi? E cu putinţă să fie doborîte cu o lovitură de secure familiile nobile ale Florenţei şi să fie smulse din locul de obîrşie rădăcinile bătrîne ca însuşi pămîntul? Vor să înceapă cu noi,noi să le ţinem piept. Primul nostru strigăt de alarmă,fluierata păsărarului, ar năpusti asupra Florenţei o întreagă armată de vulturi, goniţi din cuiburile lor. Şi nu sînt departe de aici; ei dau tîrcoale în jurul oraşului, cu ochii aţintiţi asupra turnurilor lui. Pe ele vom înfige stindardul negru al ciumei; şi vor veni în goană, la acest semnal al morţii, care are culoarea mîniei cereşti. Astă-seară să mergem întîi să ne eliberăm fiii; iar mîine ne vom duce toţi, împreună, cu spada trasă, la uşa tuturor familiilor mari. Sînt în Florenţa optzeci de palate şi din fiecare va ieşi o ceată la fel cu a noastră, cînd va ciocăni la poarta lor libertatea.

OASPEŢII
Trăiască libertatea!

FILIP
Martor mi-e Dumnezeu că numai silnicia mă împinge să trag spada, că timp de şaizeci de ani am fost un cetăţean hun şi paşnic, că n-am făcut rău nimănui pe lume şi că mi-am cheltuit jumătate din avere să-i ajut pe nenorociţi.

OASPEŢII
Asta aşa-i

FILIP
Numai o dreaptă răzbunare mă îndeamnă la răscoală şi i-am răzvrătit fiindcă sînt tată. Nu mă îndeamnă nici ambiţia, nici interesul, nici trufia. Cauza mea-i dreaptă, cinstită şi sfîntă. Umpleţi-vă cupele şi ridicaţi-vă. Răzbunarea noastră e sfînta anafura pe care o putem frînge fără frică, şi să ne-o împărţim în faţa lui Dumnezeu. Beau pentru pieirea Medicişilor.

OASPEŢII
(se ridică şi beau)
Pentru pieirea Medicişilor!

LUIZA
(punînd paharul jos)
Ah! Simt că mor.

FILIP
Ce ai, fata mea? Copila mea adorată? Ce ai, Dumnezeule! Ce ţi se întîmplă? Doamne, Doamne, eşti albă ca varul! Vorbeşte, ce ai? Spune-i tatălui tău! Ajutor! Ajutor! Un medic! Repede, repede, nu mai e timp.

LUIZA
Mor, mor.
(Moare.)

FILIP
Se duce, dragii mei, se prăpădeşte! Un medic, fata mea a fost otrăvită.
(Cade în genunchi lîngă Luiza.)

UN OASPETE
Tăiaţi-i corsetul! Daţi-i să bea apă călduţă; dacă e otravă, trebuie apă călduţă.
(Slujitorii vin în fugă.)

ALT OASPETE
Frecaţi-i mîinile; deschideţi ferestrele şi frecaţi-i mîinile.

UN ALTUL
O fi numai ameţită; o fi băut prea repede.

UN ALTUL
Biata copilă! Ce chip liniştit are! Nu se poate să fi murit aşa, deodată.
FILIP
Copila meal Ai murit, ai murit, Luiza, fata mea adorată?

PRIMUL OASPETE
Iată, vine medicul în fugă.
(Intră un Medici)

AL DOILEA OASPETE
Grăbiţi-vă, domnule, spuneţi-ne dacă e otrăvită.

FILIP
E doar un leşin, nu-i aşa?

MEDICUL
Sărmana fata! A murit.
(O tăcere adîncă domneşte în încăpere. Filip stă tot în genunchi, lîngă Luiza, şi îi ţine mîinile.)

UNUL DIN OASPEŢI
Asta-i otrava Medicişilor. Să nu-l lăsăm pe Filip în starea în care se află. împietrirea lui e îngrozitoare.

UN ALTUL
Sînt sigur că nu mă înşel. In jurul mesei se învîrtea un servitor care a fost în slujba nevestei lui Salviati.

UN ALTUL

Asta-i lovitura lui, fără nici o îndoială. Să ieşim şi să-l arestăm,
(Ies.)

PRIMUL OASPETE
Filip nu răspunde la ce i se spune; e ca lovit de trăsnet.

UN ALTUL
E îngrozitor! E un omor nemaiauzit!

UN ALTUL
Asta trebuie răzbunat. Să ieşim şi să-l omorîm pe Alexandru.

UN ALTUL
Da, să ne ducem; moarte lui Alexandru! El a pus totul la cale! Nebuni ce sîntem; nu durează de azi, de ieri, ura împotriva noastră. Ne-am deşteptat prea tîrziu.

UN ALTUL
Nu pentru el o voia Salviati pe Luiza; trăgea sforile pentru duce. Hai, să plecăm, de-ar fi să ne ucidă pînă la unul.

FILIP
(se ridică)
Prieteni, o s-o îngropaţi pe biata mea Luiza, nu-i aşa?
(Îşi pune mantia.)
La mine în grădină, îndărătul smochinilor. Adio, prieteni buni; adio, rămîneţi sănătoşi.

UN OASPETE
Unde te duci, Filip?

FILIP
M-am săturat, înţelegeţi, s-au strîns prea multe ca să le pot îndura. Am doi fii în închisoare şi acum, iată, fiica mea-i moartă. M-am săturat, plec de aici.

UN OASPETE
Pleci? Pleci fără să te răzbuni?

FILIP
Da, da. Infăşuraţi-o în linţoliu numai pe biata mea fetiţă, dar nu o înmormîntaţi; am s-o îngrop eu. O voi face
felul meu, la nişte călugări săraci, pe care îi cunosc şi care vor veni mîine s-o ridice. La ce bun s-o mai privesc?
moartă; totu-i zadarnic. Adio, prieteni, întoarceţi-vă acasă. Rămîneţi cu bine.

UN OASPETE
Nu-l lăsaţi să iasă, şi-a pierdut minţile.

UN ALTUL
Ce grozăvie! Simt că leşin în încăperea asta!
(Iese.)

FILIP
Nu mă opriţi cu de-a sila, nu mă închideţi în odaia unde e cadavrul fiicei mele — lăsaţi-mă să plec de aici.

UN OASPETE
Răzbună-te, Filip, lasă-ne să te răzbunăm noi. Luizata să fie Lucreţia[9] noastră! Îi vom da lui Alexandru săbea restul paharului de otravă.

UN ALTUL
O nouă Lucreţie! Vom jura deasupra leşului ei să murim pentru libertate; vino-ţi în fire, gîndeşte-te la ţara ta, Filip, nu-ţi lua înapoi cuvîntul.

FILIP
Libertate, răzbunare, vedeţi voi, toate sînt frumoase. Am doi fii la închisoare şi acum, iată, fiicamea-i moartă. Dacă rămîn aici, totul va muri în jurul meu; lucrul cel mai de seamă este ca eu să plec, iar voi să staţi

[9]Lucreţia, soţia lui Tarquinius Collatinus. Moartea ei tragică, a dat semnalul revoltei Împotriva lui Tarquinius Superbus (510 l.e.n.).

liniştiţi. Cînd uşa şi ferestrele mele vor fi închise,nimeni nu se va mai gîndi la Strozzi; dacă rămîn deschise, am să vă văd pe toţi
căzînd unii după alţii. Sînt bătrîn, vedeţi voi, a venit vremea să trag obloanele. Adio, prieteni, staţi liniştiţi; dacă eu nu voi mai fi, nu vi se va întîmpla nimic. Plec numaidecît la Veneţia.

UN OASPETE
E o furtună groaznică; rămîi aici peste noapte.

FILIP
Să n-o îngropaţi pe sărmana mea copilă; bătrînii mei călugări vor veni mîine s-o ridice. Dumnezeule drept! Dumnezeule drept! Cu ce ţi-am greşit?
(Iese în fugă.)

ACTUL IV

SCENA 1
La palatul ducelui
(Intră ducele şi Lorenzo)

DUCELE
Aş fi vrut să fiu şi eu acolo; trebuie să fi fost cîteva feţe mînioase. Nu-mi închipui cine a putut s-o otrăvească pe Luiza.

LORENZO
Nici eu nu-mi închipui; afară numai dacă nu eşti dumneata acela.

DUCELE
Filip trebuie să fie furios! Am auzit că a plecat la Veneţia. Mulţumesc lui Dumnezeu că am scăpat de un bătrîn nesuferit. Cît despre scumpa lui familie, să facă bine să stea liniştită. Ştiu să se răzvrătească în mahalaua lor. Mi-au omorît doi nemţi.

LORENZO
Ce mă supără pe mine mai mult e că Salviati, un om atît de cumsecade, a rămas fără un picior. Ţi-ai găsit zaua?

DUCELE
Nu, n-am găsit-o. Nu pot să-ţi spun cît sînt de necăjit.

LORENZO
Să nu te încrezi în Giomo; el a furat-o. Şi ce porţi în loc de za?

DUCELE
Nimic. Nu pot să port alta; de altfel, nici nu mai există una atît de uşoară.

LORENZO
Nu faci bine.

DUCELE
Văd că nu-mi mai vorbeşti despre mătuşa ta.

LORENZO
Ah, uitasem! Te iubeşte nespus de mult; nu mai are somn, de cînd astrul iubirii îi luminează inima. Binevoieşte, seniore, a te îndura de ea şi spune cînd voieşti s-o primeşti, şi la ce oră îi va fi îngăduit să-ţi sacrifice puţina virtute cîtă are?

DUCELE
Vorbeşti serios?

LORENZO
Atît de serios, cum e moartea de serioasă. Nu pot să-mi închipui că o

mătuşă de-a mea nu s-ar culca cu dumneata.

DUCELE
Unde aş putea s-o văd?

LORENZO
In odaia mea, seniore. Voi rîndui să se aşeze perdele albe la patul meu şi o glastră cu o rozetă pe masă; şi apoi, voi aşterne pe o filă a carnetului vostru că mătuşa mea va veni în cămaşă, la miezul nopţii, ca nu cumva s-o uitaţi, după sfîrşitul cinei.

DUCELE
N-am să uit, ce dracu! Caterina e o femeie aleasă. Ia spune-mi, băiatule dibaci, eşti sigur că o să vie? Cum i-ai vorbit?

LORENZO
Am să-ţi povestesc.

DUCELE

Mă duc să văd un cal, pe care l-am cumpărat; adio şi pe deseară. Vino să mă iei după cină; mergem împreună la tine acasă. Cît despre marchiza Cibo, m-am săturat pînă peste cap; şi ieri mi-a stat pe cap, tot timpul cît a ţinut vînătoarea. Bună seara, drăguţule.
(Iese.)

LORENZO *(singur)*
Aşadar, s-a hotărît. In seara asta o aduc la mine, iar mîine republicanii vor vedea ce au de făcut, căci ducele Florenţei va fi mort. Trebuie să-i dau de veste lui Scoronconcolo. Grăbeşte-te, soare, dacă eşti dornic să afli veştile pe care noaptea aceasta ţi le va da mîine.
(Iese.)

SCENA 2
O stradă
(Petru şi Toma Strozzi, ieşind de la închisoare.)

PETRU
Nu mă îndoiam că sfatul celor Opt mă vor elibera, şi pe tine la fel. Hai să batem în poartă şi să-l îmbrăţişăm pe tata. Ciudat, sînt închise obloanele!

PORTARUL
(deschizînd)
Vai! Seniore, aţi aflat?

PETRU
Ce să aflăm? Parcă eşti o fantomă ieşită din mormînt, aşa cum stai în faţa porţii palatului ăsta pustiu.

PORTARUL E cu putinţă să nu ştiţi nimic?
(Sosesc doi călugări)

TOMA
Şi ce am putea să ştim? Am ieşit din închisoare. Vorbeşte, ce s-a întîmplat?

PORTARUL
Vai! Sărmanii mei seniori! E îngrozitor de spus.

CĂLUGĂRII
(apropiindu-se)
Aici e palatul Strozzi?

PORTARUL
Da, ce doriţi?

CĂLUGĂRII
Am venit să luăm trupul Luizei Strozzi. Iată încuviinţarea lui Filip, ca să ne lăsaţi să o ridicăm.

PETRU
Ce spui? Ce trup cereţi?

CĂLUGĂRII
Fugi, tinere; chipul tău este aidoma cu al lui Filip; vei afla veşti rele aici.

TOMA
Cum? Luiza e moartă? E moartă? O, Dumnezeule din cer!
(Se aşază la o parte.)

PETRU
Sînt mai tare decît vă închipuiţi. Cine mi-a omorît sora? Fiindcă la vîrsta ei nu se poate muri într-o singură noapte, fără o întîmplare năprasnică. Cine a omorît-o, ca să-l răpun? Răspunde-mi, sau de nu, vei pieri şi tu.

PORTARUL
Vai! Vai! Cine poate spune? Nimeni nu ştie nimic

PETRU
Unde-i tata? Toma, lasă lacrimile şi vino cu mine. Jur pe Dumnezeu! Mi se strînge inima de parcă s-ar împietri în piept şi s-ar preface în stîncă, pentru veşnicie.

CĂLUGĂRII
Dacă eşti fiul lui Filip, vino cu noi. Te vom duce la el; de ieri e la noi, la mănăstire.

PETRU
Şi n-am să aflu cine mi-a omorît sora? Ascultaţi-mă, preoţilor! Dacă sînteţi chipul lui Dumnezeu, puteţi să primiţi jurămîntul meu. Pe toate uneltele de tortură, pe toate caznele iadului... Nu, nu, n-am să mai rostesc nici un cuvînt. Să ne grăbim, să-l vedem pe tata. O, Dumnezeule! O, Dumnezeule! Fă să fie adevărat ceea ce bănuiesc eu, ca să-l sfărîm sub tălpile mele, ca pe nişte grăunţe de nisip. Veniţi, veniţi, cît mai sînt puternic. Nu-mi spuneţi nici un cuvînt, veţi vedea că e vorba de o răzbunare, cum nici urgia cerească n-a visat vreodată.
(Ies.)

SCENA 3
O stradă
(Lorenzo, Scoronconcolo.)

LORENZO
întoarce-te acasă şi nu uita să vii la miezul nopţii. Te vei închide în odaia mea de lucru pînă vei fi chemat.

SCORONCONCOLO
Da, înălţimea-voastră.
(Iese.)

LORENZO
(singur)
Ce tigru o fi visat mama cînd era însărcinată cu mine? Cînd mă gîndesc că am iubit florile, cîmpiile şi sonetele lui Petrarca, în faţa mea se ridică, tremurînd, fantoma tinereţii mele. O, Doamne! de ce doar cuvîntul acesta: „pe deseară", îmi împrăştie pînă-n oase o bucurie arzătoare ca un fier roşu? Din ce pîntec de fiară, din ce îmbrăţişări de animal am ieşit oare? Ce mi-a făcut acest om? îmi pun mîna pe inimă şi chibzuiesc. Cine m-ar auzi mîine că spun: „L-am omorît", şi nu m-ar întreba: „De ce l-ai omorît?" Ciudat lucru! A făcut altora rău, dar mie mi-a făcut bine, aşa cum se pricepe el. Dacă aş fi rămas liniştit în singurătatea mea din Cafaggiolo, el n-ar fi venit acolo să mă caute, dar eu am venit să-l caut la Florenţa. De ce oare? Spectrul tatălui meu mă conducea ca pe Oreste, către un nou Egist[10] ? M-a jignit cu ceva atunci? Şi totuşi, pentru acest act, am părăsit totul. Numai gîndul acestui omor a năruit în pulbere visele vieţii mele; n-am mai fost decît o ruină, din clipa cînd acest omor, ca un corb prevestitor de rău, mi-a ieşit în cale şi m-a chemat la el. Ce înseamnă asta? Adineauri, cînd treceam prin piaţă, am auzit doi oameni vorbind despre o cometă. Sînt oare bătăile unei inimi omeneşti, ce simt eu, aici, sub coşul pieptului? Ah! de ce îmi trece prin cap adeseori de la o vreme acest gînd — sînt eu braţul lui Dumnezeu? Pluteşte un nimb deasupra capului meu? Gînd voi intra în acea

[10]Egist a sedus-o pe Clitemnestra, soţia lui Agamemnon. împreună l-au ucis pe Agamemnon cînd acesta s-a Întors de la asediul Troiei. Egist a fost ucis, la rîndul său, de Oreste, fiul lui Agamemnon.

încăpere şi voi căuta să scot spada din teacă, mă tem să nu trag spada de foc a arhanghelului şi să mă prefac în cenuşă peste prada mea.
(Iese.)

SCENA 4
La marchizul Cibo.
(Intră cardinalul şi marchiza.)

MARCHIZA
Cum crezi, Malaspina.

CARDINALUL
Da, cum voi crede. Gîndeşte-te de două ori, marchiză, înainte de a mă înşela. Eşti oare o femeie ca toate celelalte şi e nevoie să aibă cineva atîrnat la gît un lanţ de aur şi în mînă un firman ca să înţelegi cu cine ai de-a face? Aştepţi să strige un servitor cît îl ţine gura, cînd îmi deschide uşa să intru, ca să-ţi dai seama ce putere am? Află că nu titlurile îţi dau puterea — eu nu sînt nici trimisul papei, nici căpitanul lui Carol Quintul — sînt mai mult decît atîta.

MARCHIZA
Da, o ştiu. Cezarul şi-a vîndut satanei umbra; umbra asta a împăratului se plimbă înzorzonată într-o rochie roşie, sub numele de Cibo.

CARDINALUL
Eşti amanta lui Alexandru, gîndeşte-te la asta; iar taina dumitale se află în mîinile mele.

MARCHIZA
Fă cu ea ce-ţi place; să vedem ce întrebuinţare dă un duhovnic conştiinţei lui.

CARDINALUL
Te înşeli, n-am aflat asta la spovedanie. Am văzut-o cu ochii mei; te-am surprins sărutîndu-l pe duce. Chiar dacă mi-ai fi mărturisit-o la spovedanie, tot aş putea s-o dau în vileag fără păcat, deoarece am văzut în afară de spovedanie.

MARCHIZA
Ei, şi mai departe?

CARDINALUL
De ce te părăsea ducele, mergînd aşa de molatic şi oftînd ca un şcolar, cînd sună clopotul de intrare? S-a săturat de patriotismul dumitale, ca de o băutură sălcie, pe care o serveşti la toate mîncările. Ce fel de cărţi ai citit şi ce fel de guvernantă neroadă ai avut, ca să nu ştii că amanta unui rege vorbeşte de obicei despre altele, nu despre patriotism.

MARCHIZA
Mărturisesc că nimeni nu m-a învăţat vreodată despre ce anume ar trebui să vorbească amanta unui rege; am neglijat să mă instruiesc în această privinţă, după cum nici nu m-am hrănit cu orez din belşug, ca să mă îngraş, cum fac bunăoară turcoaicele.

CARDINALUL
Nu e nevoie de o ştiinţă înaltă ca să poţi ţine un amant ceva mai mult de trei zile.

MARCHIZA
Ar fi fost foarte simplu, ca preot, să predai această ştiinţă unei femei. De ce nu mi-ai dat sfaturi?

CARDINALUL
Vrei să te sfătuiesc? Ia-ţi mantila şi du-te de te strecoară în iatacul ducelui. Dacă se aşteaptă să-i ţii discursuri, cînd te-o vedea, dovedeşte-i că nu faci asta toată ziua, bună ziua; poartă-te ca o somnambulă şi fă-l să adoarmă pe această inimă republicană — dar nu de plictiseală. Nu cumva eşti fecioară? S-a sfîrşit oare vinul de Cipru? Nu-ţi aminteşti de vreun cîntec vesel? Nu l-ai citit pe Aretino, italianul satiric?

MARCHIZA

O, Doamne! Am mai auzit asemenea vorbe la nişte babe hîde, care dîrdîie de frig în Piaţa Nouă. Dacă nu eşti preot, eşti măcar om? Crezi că cerul e pustiu, de faci ca însăşi purpura ce porţi să se înroşească de ruşine?

CARDINALUL
Nu există pe lume ceva mai cinstit, ca auzul unei femei desfrînate. Fie că mă înţelegi sau nu mă înţelegi, nu uita că fratele meu e soţul dumitale.

MARCHIZA
Din ce pricină mă chinuieşti astfel, nu pot să înţeleg decît cu greu. Mă îngrozeşti — ce vrei de la mine?

CARDINALUL
Sînt taine pe care o femeie nu trebuie să le ştie, dar pe care le poate ajuta să înflorească, ştiind doar cîte ceva despre ele.

MARCHIZA
Ce fir misterios al gîndurilor dumitale întunecate ai dori să-l păstrez? Dacă dorinţele îţi sînt la fel de îngrozitoare ca ameninţările, vorbeşte; arată-mi cel puţin firul de păr de care atîrnă sabia deasupra capului meu.

CARDINALUL
Nu pot vorbi decît prin cuvinte ocolite, deoarece nu sînt sigur de dumneata. Mulţumeşte-te să afli că, dacă ai fi fost o altfel de femeie, ai fi regină în clipa de faţă. Fiindcă mă numeşti umbra Cezarului, ar fi trebuit să vezi că umbra este destul de mare ca să oprească în loc soarele Florenţei. Dumneata ştii unde poate să ducă zîmbetul unei femei? Ştii dumneata pînă unde ajung succesele ale căror rădăcini cresc în iatacuri? Află că Alexandru e fiul papei; şi cînd acest papă era la Bolonia... Dar mă las tîrît prea departe.

MARCHIZA
Bagă de seamă, să nu te spovedeşti şi dumneata. Dacă eşti fratele soţului meu, eu sint iubita lui Alexandru.

CARDINALUL
Ai fost marchiză, şi au mai fost şi altele.

MARCHIZA
Am fost — da, mulţumesc lui Dumnezeu, am fost!

CARDINALUL
Eram sigur că vei începe cu visele dumitale; va trebui totuşi ca într-o zi să te întorci la ale mele. Ascultă-mă pe mine, ne certăm amîndoi degeaba; adevărul e că iei totul în serios. împacă-te cu Alexandru şi, deoarece adineauri te-am jignit, fiindcă te-am învăţat arătîndu-ţi cum s-o faci, nu vreau s-o iau de la început. Lasă-te îndrumată; într-un an sau doi îmi vei mulţumi. M-am trudit mult casă fiu ce sînt şi ştiu unde poţi ajunge. Dacă aş fi sigur de dumneata, ţi-aş spune lucruri pe care nici Dumnezeu nu le va afla vreodată.

MARCHIZA
Nu nădăjdui nimic, şi fii sigur de dispreţul meu.
(Vrea să iasă.)

CARDINALUL
O clipă. Nu aşa de repede! N-auzi un tropot de cal? Nu cumva fratele meu trebuie să sosească azi sau mîine? Crezi că sînt un om care nu se ţine de cuvînt? Du-te deseară la palat, sau eşti pierdută.

MARCHIZA
Înţeleg că eşti ambiţios, că toate mijloacele le găseşti bune, dar vorbeşte odată mai limpede! Haide, Malaspina, nu vreau să-mi pierd nădejdea că am să scap de patima mea. Dacă poţi să mă convingi, fă-o; vorbeşte-mi pe faţă. Ce urmăreşti?

CARDINALUL
Te temi că te vei lăsa convinsă, nu-i aşa? Mă iei drept un copil şi crezi că ajunge să-mi ungi buzele cu miere, ca să mă faci să vorbesc? Intîi acţionează dumneata şi pe urmă vorbesc eu. In ziua cînd, ca femeie, vei pune stăpînire nu pe spiritul lui Alexandru, duce de Florenţa, ci pe inima lui Alexandru, amantul dumitale, îţi voi spune şi restul şi vei şti ce aştept.

MARCHIZA
Aşadar, după ce-l voi citi pe satiricul Aretin, ca să capăt o primă învăţătură, va trebui să citesc, ca să capăt a doua învăţătură, cartea tăinuită a gîndurilor dumitale. Vrei să-ţi spun eu ceea ce dumneata nu îndrăzneşti să-mi spui? îl slujeşti pe papă pînă cînd împăratul va găsi că eşti un valet mai bun decît însuşi papa. Nădăjduieşti că într-o zi Cezarul îţi va datora, în fapt şi pe de-a-ntregul, robia Italiei şi în ziua aceea — oh! în ziua aceea, nu-i aşa? acela care-i rege pe o jumătate a lumii, va putea să-ţi dăruiască, sigur, ca răsplată, firava moştenire a cerurilor. Ca să cîrmuieşti Florenţa, cîrmuindu-l pe duce, te-ai face într-o clipă femeie, dacă s-ar putea. După ce sărmana Ricciarda Cibo l-ar fi împins pe Alexandru să dea două sau trei lovituri de stat, s-ar fi spus neîntîrziat că Ricciarda Cibo îl cîrmuieşte pe duce; dar că ea însăşi e cîrmuită de cumnatul ei; şi după cum spui, cine ştie pînă unde lacrimile poporului, devenite un ocean, ar putea să ducă barca dumitale. Nu-i aşa? Imaginaţia mea nu poate merge aşa departe ca a dumitale; dar cred că aşa stau lucrurile.

CARDINALUL
Du-te astă-seară la duce, sau eşti pierdută.

MARCHIZA
Pierdută? Cum anume?

CARDINALUL
Soţul dumitale va afla tot.

MARCHIZA
Spune-i, spune-i; am să mă omor.

CARDINALUL
Ameninţare de femeie! Ascultă-mă. Fie că m-ai înţeles bine sau rău, du-te astă-seară la duce.

MARCHIZA
Nu.

CARDINALUL
Uite, soţul dumitale intră în curte. Pe tot ce am mai sfînt pe lume, îi povestesc, dacă mai spui „nu" încă o dată.

MARCHIZA
Nu, nu, nu!
(Intră Marchizul)

MARCHIZA
Laurenţiu, în vreme ce te găseai la Massa, eu m-am dat lui Alexandru, m-am dat ştiind cine e şi ce rol ticălos trebuia să joc. Dar iată un preot care mă împinge să joc un rol i mai mîrşav; îmi propune nişte grozăvii ca să-mi asigur titlul de amantă a ducelui, pe care să-l întoarcă spre folosul lui.
(Se aruncă în genunchi.)

MARCHIZUL
Eşti nebună? Malaspina, ce vrea să spună? Ei, ce este? Ai rămas ca o stană de piatră. Jucaţi o comedie, cardinale? Haide, odată, ce trebuie să cred?

CARDINALUL
Ah! Christoase!
(Iese.)

MARCHIZUL
A leșinat.Hei, aduceți oțet!

SCENA 5
Odaia lui Lorenzo
(Lorenzo, doi servitori.)

LORENZO
După ce veţi aşeza aceste flori pe masă şi pe celelalte la picioarele patului, faceţi un foc zdravăn, dar potriviţi aşa, ca în timpul nopţii să nu ardă cu flăcări, ci doar cărbunii aprinşi să încălzească fără să lumineze. îmi daţi

cheia şi vă duceţi la culcare.
(Intră Caterina)

CATERINA
Măicuţa e bolnavă, nu vii s-o vezi, Renzo?

LORENZO
Mama e bolnavă?

CATERINA
Vai! Nu-ţi pot ascunde adevărul. Am primit ieri un bilet din partea ducelui, în care îmi spune că tu ar fi trebuit să-mi vorbeşti despre dragostea lui; scrisoarea asta i-a făcut rău mamei.

LORENZO
Totuşi, eu nu ţi-am vorbit nimic. N-ai putut să spui că eu n-am nici un amestec?

CATERINA
I-am spus. De ce e aşa de frumoasă astăzi odaia ta şi atît de bine dereticată? N-aş fi crezut că spiritul de ordine e majordomul tău.

LORENZO
Aşadar, ducele ţi-a scris? E ciudat că n-am aflat-o. Ia spune-mi, ce crezi despre scrisoarea lui?

CATERINA
Ce cred?

LORENZO
Da, ce crezi despre scrisoarea lui Alexandru? Ce crede inimioara ta nevinovată?

CATERINA
Ce vrei tu să cred?

LORENZO
N-ai fost măgulită? O dragoste care stîrneşte invidia atîtor femei! Să cucereşti un titlu aşa de frumos, amanta lui... Du-te, Caterino, du-te şi spune-i mamei că vin şi eu. Pleacă de-aici. Lasă-mă!
(Caterina iese.)
Dumnezeule! De e sînt un om de ceară? Oare viciul, ca tunica Dejanirei[11] , să-mi fi otrăvit sufletul într-atîta încît nici limba să nu mi-o pot stăpîni şi chiar răsuflarea să-mi fie desfrînată, fără voia mea? Eram gata s-o corup pe Caterina. Cred că aş corupe-o şi pe mama, dacă creierul meu şi-ar da osteneală; căci numai Dumnezeu ştie ce arc mi-au întins ursitoarele sub ţeastă, şi ce putere au săgeţile pe care le slobozesc! Dacă toţi oamenii sînt părticele dintr-un focar nemărginit, fără îndoială că fiinţa nevăzută care m-a frămîntat a aruncat în trupul ăsta firav şi şovăitor jăratic aprins în locul unei simple scîntei. Pot să cumpănesc şi să aleg, dar nu să ă întorc din drum cînd am pornit. O, Doamne! Oare tinerii la modă nu-şi fac o glorie din viciu, iar copiii cînd ies din şcoală nu se reped să se pervertească? Ce mocirlă trebuie să fie specia umană, care se năpusteşte aşa prin taverne, cu buzele înfometate de desfrîu, dacă eu, care n-am vrut să port decît o mască, la fel cu chipul lor, şi care am intrat în locurile de perdiţie cu hotărîrea de neclintit să rămîn curat sub hainele mele pîngărite, nu pot nici să mă regăsesc, nici să mă spăl pe mîini, fie chiar cu sînge! Biata Caterina! Sau ai fi murit şi tu ca Luiza Strozzi, sau ai fi căzut ca atîtea altele în prăpastia fără fund, dacă eu n-aş fi fost aici. O, Alexandre! Nu sînt evlavios, dar aş dori, în adevăr, să-ţi faci rugăciunea, înainte de a veni deseară în odaia asta. Nu iste Caterina cinstită şi virtuoasă? Şi totuşi, cîte cuvinte vor trebui ca această porumbiţă neştiutoare să ajungă prada acestui gladiator cu părul roşu? Cînd mă gîndesc că era cît pe ce să-i spun! Cîte fete blestemate de părinţii lor dau tîrcoale pe la răspîntiile mărginaşe, sau îşi privesc capul ras, în ciobul de oglindă dintr-o celulă, cîte fete preţuiau tot atît cît Caterina, şi care au dat crezare unui desfrînat, mai neîndemînatic decît mine? Ei da! Am săvîrşit multe crime, ii dacă viaţa mea ar fi pusă vreodată în balanţa unui judecător oarecare, pe o terezie va fi munte de suspine, dar pe cealaltă va fi o picătură de lapte curat, căzut din sînul Caterinei, cu care-şi va fi nutrit copiii ei născuţi dintr-o căsătorie cinstită.
(Iese.)

---

[11]Dejanira, personaj din mitologia greacă, soţia lui Hercule.

SCENA 6
O vale, o mănăstire în fund
(intră Filip Strozzi și doi călugări, care aduc racla Luizei și o așază într-un mormînt.)

FILIP
Înainte de a o aşeza în ultimul ei pat, lăsaţi-mă să o sărut. Cînd se culca seara, tot aşa mă aplecam asupra ei ca s-o sărut. Ochii ei melancolici erau pe jumătate închişi,, dar se deschideau la cea dintîi rază a soarelui, ca două flori de azur; se ridica uşor cu surîsul pe buze şi venea să-i întoarcă bătrînului ei părinte sărutarea din ajun. Chipu-i ceresc preschimba în desfătare clipa posomorită a deşteptării unui om obosit de viaţă. încă o zi —- mă gîndeam privind aurora — o brazdă mai mult pe ogorul meu! Dar atunci, zărindu-mi fața, viaţa îmi apărea sub forma frumuseţii ei, şi lumina zilei era binevenită.
(Se închide mormîntul.)

PETRU STROZZI
(îndărătul scenei)
Pe aici, veniţi pe aici.

FILIP
N-o să te mai ridici din culcuşul tău, n-o să mai păşeşti pe această iarbă, în picioarele goale, ca să-ţi regăseşti tatăl. Luiza mea, numai Dumnezeu ştie cine ai fost tu, şi eu, eu, eu!

PETRU
(intrînd)
Sînt o sută de oameni la Sestino, care sosesc din Piemont. Vino, Filip, a trecut timpul lacrimilor.

FILIP
Copile, ştii tu ce înseamnă timpul lacrimilor?

PETRU
Surghiuniţii s-au adunat la Sestino; trebuie să ne ginim la răzbunare. Să pornim hotarît asupra Florenţei, cu mica noastră oştire. Dacă putem ajunge la vreme în timpul nopţii, ca să luăm pe neaşteptate santinelele cetăţii, înseamnă ă am izbutit. Pe Dumnezeu! Voi ridica surorii mele un astfel de mausoleu, nu ca acesta.

FILIP
Nu merg; duceţi-vă fără mine, dragii mei.

PETRU
Nu putem renunţa la dumneata. Confederaţii se bizuie e numele dumitale. Chiar Francisc I aşteaptă ca dumneata ă porneşti mişcarea pentru cucerirea libertăţii. Îţi scrie, socotindu-te căpetenia republicanilor florentini; iată scrisoarea.

FILIP
(deschide scrisoarea)
Spune celui care ţi-a adus această scrisoare să răspundă astfel regelui Franţei: *în ziua cînd Filip îşi va îndrepta armele împotriva ţării sale, va fi înnebunit.*

PETRU
Ce înseamnă maxima, asta nouă?

FILIP
Înseamnă că aşa socotesc eu de cuviinţă.

PETRU
De dragul unei fraze, vrei să pierzi cauza surghiuniţilor? Bagă de seamă, tată, aici nu e vorba de un pasaj din Pliniu; gîndeşte-te bine înainte de a spune nu.

FILIP
Cei şaizeci de ani ai mei ştiu ce trebuie să răspundă la scrisoarea regelui Franţei.

PETRU
Asta întrece orice, mă vei sili să-ţi amintesc unele lucruri. Vino cu noi, tată, te rog. Nu mi-ai spus tu, cînd plecam la Pazzi: „Ia-mă şi pe mine?" Ce s-a schimbat de atunci?

FILIP
S-a schimbat mult. Un tată jignit care iese din casă cu spada în mînă alături de prietenii săi, mergînd să-şi ceară dreptate, este cu totul altceva decît un răzvrătit, care ridică armele împotriva ţării sale, în cîmp deschis şi în dispreţul legilor.

PETRU
Era vorba să cerem dreptate! Era vorba să-l omorîm pe Alexandru. Ce s-a schimbat astăzi? Nu-ţi iubeşti ţara, dar şi chiar aşa ai putea folosi asemenea prilej.

FILIP
Prilej, Dumnezeul meu! Ăsta-i un prilej!
(Loveşte mormîntul.)

PETRU
Hai, înduplecă-te.

FILIP
Durerea mea nu-i ambiţioasă; lasă-mă singur, am vorbit destul.

PETRU
Bătrîn încăpăţînat! Meşter neînduplecat de sentinţe! Vei fi cauza pieirii noastre.

FILIP
Obraznicule, destul! Pleacă de aici!

PETRU
Nu pot să spun ce se petrece în mine. Du-te unde ai poftă, de acum înainte vom făptui fără dumneata. Hai, la dracu'! Doar nu s-o pierde lumea fără un tălmaci de latină.
(Iese.)

FILIP
Ţi-a sosit ziua, Filipe, tot ce se întîmplă înseamnă că ţi-a sosit ziua.

SCENA **7**
Ţărmul Arnului; un chei. Se vede un şir lung de palate.

LORENZO
(intră)
Uite, apune soarele şi n-am timp de pierdut, deşi pe aici parcă toţi îşi pierd timpul. *(Bate într-o poartă.)* Hei, senior Alamanno! Hei, ascultă!

ALAMANNO
(pe terasă)
Cine e acolo? ce doreşti?

LORENZO
Vin să vă dau de veste că ducele va fi omorît la noapte. Luaţi-vă cu prietenii voştri măsurile de trebuinţă pentru mîine, dacă vă place libertatea.

ALAMANNO
Şi cine o să-l omoare pe Alexandru?

LORENZO
Lorenzo de Medicis.

ALAMANNO
Tu eşti, Renzinaccio? Hei, mai bine vino să petreci cu chefliii, care sînt în salonul meu.

LORENZO
N-am timp; pregătiţi-vă şi voi să faceţi mîine ce trebuie.

ALAMANNO
Tu vrei să-l omori pe duce, tu? Haida, de! Ţi s-a urcat vinul la cap.
(Se întoarce în casă.)

LORENZO
(singur)
Poate că fac rău spunîndu-le că voi omorî eu pe Alexandru, fiindcă nu mă crede nimeni.
(Bate la altă poartă.)
Hei, senior Pazzi! Hei!

PAZZI
(pe terasă)
Cine mă strigă?

LORENZO
Am venit să vă spun că ducele va fi omorît la noapte. Căutaţi să treceţi la fapte mîine, pentru libertatea Florenţei.

PAZZI
Şi cine o să-l omoare pe duce?

LORENZO
Asta-i fără însemnătate, totul e să nu staţi cu mîinile-n sîn, dumneata şi prietenii dumitale. Nu pot să vă spun numele făptaşului.

PAZZI
Eşti nebun, caraghiosule, du-te la dracu'!
(Se întoarce.)

LORENZO
(singur)
E limpede: dacă nu le spun că eu îl omor, o să mă creadă şi mai puţin.
(Bate într-o poartă.)
Hei! senior Corsini!

PROVEDI TORUL
(pe terasa casei)
Ce este?

LORENZO
Ducele Alexandru va fi omorît la noapte.

PROVEDITORUL
Zău, Lorenzo! dacă eşti cherchelit, păcăleşte-i pe alţii. La balul lui Nazi, mi-ai rănit calul, din senin, dracul să te pieptene!

LORENZO Biată Florenţa! Biată Florenţa!
(Iese.)

SCENA 8
O cîmpie.
(Intră Petru Strozzi și doi surghiuniţi.)

PETRU
Tata nu vrea să vină. Mi-a fost peste putinţă să-l fac să înţeleagă de cuvînt.

PRIMUL SURGHIUNIT
Nu duc o veste ca asta tovarăşilor mei. Le-aş strica toate planurile.

PETRU
De ce? încălecaţi deseară şi mergeţi întins la Sestino; voi veni şi eu mîine dimineaţă. Spuneţi-le că Filip se împotriveşte, dar că eu sînt gata.

PRIMUL SURGHIUNIT
Confederaţii vor numele lui Filip; n-o să facem nimic fără el.

PETRU
Port acelaşi nume de familie ca şi Filip. Spune că Strozzi va veni, e destul.

PRIMUL SURGHIUNIT
O să mă întrebe care dintre Strozzi şi dacă nu le răspund „Filip", nu se va face nimic.

PETRU
Neghiobule! Fă ce-ţi spun eu şi nu răspunde decît pentru tine. De unde ştii mai dinainte că nu se va face nimic?

PRIMUL SURGHIUNIT
Seniore, nu trebuie să jigniţi oamenii.

PETRU
Haide, încalecă şi du-te la Sestino.

PRIMUL SURGHIUNIT
Vă jur, domnule, calul e obosit; azi-noapte am făcut cu el două leghe. Nu am poftă să-l înşeuez la ora asta.

PETRU
Eşti un prost.
(Către celălalt surghiunit.)
Du-te dumneata; dumneata o să izbuteşti mai bine.

AL DOILEA SURGHIUNIT
Omul are dreptate în ceea ce-l priveşte pe Filip ; nu încape îndoială că numele lui ar face bine pentru cauză.

PETRU
Mişeilor! Ţopîrlani fără inimă! Lucru de seamă pentru cauză sînt nevestele voastre şi copiii voştri, care mor de foame, înţelegeţi? Numele lui Filip o să le umple gura, dar n-o să le umple burta. Porci ce sînteţi!

AL DOILEA SURGHIUNIT
E peste putinţă să te înţelegi cu un om atît de grosolan! Hai să plecăm, prietene.

PETRU
Du-te dracului, mojicule! Şi spune-le confederaţilor tăi, că dacă ei nu mă vor, regele Franţei mă vrea! Şi să ia seama să nu mi se dea mînă liberă asupra voastră.

AL DOILEA SURGHIUNIT
(către celălalt)
Haide, prietene, să mergem la cină; sînt zdrobit de oboseală, ca şi tine.
(Ies.)

SCENA 9
O piaţă, noaptea

LORENZO
(intră)
O să-i spun că-i e ruşine şi de aceea voi scoate candelabrul din odaie — aşa ceva se întîmplă oricînd — o mireasă tînără, de pildă, cere acelaşi lucru de la soţul ei, ca să intre în camera nupţială, iar Caterina trece drept foarte virtuoasă.
—Sărmana fată! Cine mai e sub soare asemenea ei? S-ar putea întîmpla însă ca mama să moară din pricina scrisorii. Aşadar, totul e gata. Răbdare! O oră e totuşi o oră şi orologiul a bătut. — Dacă totuşi vrei — ba nu, de ce? Scoate candelabrul afară, dacă vrei; cînd o femeie se dă pentru întîia oară, aşa se întîmpla. — Intră, încălzeşte-te puţin. O, Dumnezeule, ce nazuri de fecioară. Şi de ce şi-ar închipui că e vorba de omor? — E ceva uimitor, chiar pentru Filip.
Iată, apari şi tu, chip livid!
(Răsare luna.)
Dacă republicanii ar fi oameni, ce mai revoluţie mîine în oraş! Dar Petru e un ambiţios; doar Rucelaii sînt mai de soi. — Ah! vorbele, vorbele, veşnicele vorbe! Dacă o fi existînd cineva acolo sus, ce o mai fi rîzînd de noi; tot ce se întîmpla e aşa de caraghios, caraghios în adevăr. — O, limbuţie omenească! O, cogeamite asasin de trupuri moarte! O, spărgător de uşi deschise! O, bărbaţi fără braţe! Nu! Nu! Nu voi scoate lumina afară — voi ţinti drept în inimă; să vadă că e omorît... Christoase! Şi mîine să vezi ce-o să mai fie la

ferestre. Numai să nu fi născocit vreo platoşă nouă, vreo altă za! Blestemată născocire! Să lupţi cu Dumnezeu sau cu diavolul, încă nu e nimic; dar să lupţi cu frînturi de fier vechi, încrucişate unele peste altele, de mîna nespălată a unui armurier! — Eu am să intru al doilea; o să-şi aşeze spada, colo —- sau dincolo — da, pe canapea. — Cît despre înfăşuratul curelei în jurul spadei, e lucru uşor. Dacă i-ar trăsni prin cap să se culce, ar fi cel mai bun mijloc. Culcat, şezînd pe scaun, sau în picioare? Şezînd pe scaun mai bine. Întîi voi ieşi din odaie; Scoronconcolo stă ascuns în camera de lucru. Apoi vom veni, vom veni — totuşi n-aş vrea să întoarcă spatele. Mă voi duce de-a dreptul la el. Acum, tăcere! Tăcere! Se apropie ora. — Trebuie să intru într-o cîrciumă; acolo am să uit de frig şi am să golesc o sticlă. — Nu, nu vreau să beau. Unde dracu să mă duc? Cîrciumile sînt închise. — E fată bună? — Da, în adevăr. — In cămaşă?
—O, nu, nu-mi închipui aşa ceva. Biata Caterina! -— Ar fi trist ca mama să moară din pricina asta. Şi, dacă i-aş fi destăinuit ceea ce am pus la cale, cu ce i-aş fi schimbat soarta? In loc să o liniştesc, ar fi rostit: „Crimă, crimă!" pînă la ultima ei suflare. Nu ştiu de ce tot oi fi umblînd, pic de oboseală.
(Se aşază pe o bancă.)
Sărmanul Filip! Şi fata lui, frumoasă ca un înger. O singură dată m-am aşezat lîngă ea, sub un castan; mîinile ei mici şi albe, cum ştiau să lucreze! Cîte zile mi-am petrecut eu, aşezat sub copacii Ah! Ce linişte! Ce nemărginire la Cafaggiolo!Ce frumoasă era fata portarului, cînd punea rufele la uscat. Cum gonea caprele care călcau peste rufele ei, întinse pe iarbă! Şi era o capră albă, care se întorcea mereu, cu paşii ei mărunţi.
(Bate un orologiu.)
Ah! Ah! Trebuie să mă duc acolo! — bună seara, drăguţule; hei, ciocneşte-ţi paharul cu Giomo. — Straşnic vin! Ar fi nostim să-i treacă prin gînd să-mi pună: odaia ta e ferită? Să nu audă vecinii ceva? Zău, ar fi oştim. Ah! Am prevăzut totul. Da, ar fi nostim să-i vie ideea asta. Mă înşel; a trecut numai o jumătate de oră. e ce o fi lumină, colo, sub porticul bisericii? Sînt oameni are cioplesc pietrele şi le mişcă. Sînt curajoşi cu pietrele,, după cît par. Cum le taie! Cum le străpung! Fac un crucifix; u ce curaj îl pironesc pe Christos! Aş vrea să văd cadavrul cela de marmură, strîngîndu-i de beregată. Hei, dar ce-i cu mine; ce e, că am o poftă nebună să dănţuiesc? Cred că dacă mi-aş da drumul, aş sări ca o vrabie peste tot molozul ăsta înalt şi peste toate grinzile. Ehei, drăguţule, ehei,, drăguţule! Pune-ţi mănuşi noi şi îmbracă-te cu o haină mai frumoasă; Tralala! Fă-te frumos, că mireasa este frumoasă. Dar, îţi şoptesc la ureche, păzeşte-te de stiletul ei!
(Iese alergînd.)

SCENA 10
La duce.
(ducele, la cină, Giomo. Intră cardinalul Cibo)

CARDINALUL
Alteţă, păziţi-vă de Lorenzo.

DUCELE
Ai sosit, cardinale! Aşază-te şi bea un pahar cu vin.

CARDINALUL
Păziţi-vă de Lorenzo, duce. Astă-seară a fost la episcopul din Marzi şi a cerut voie să i se dea un poştalion pentru la noapte.

DUCELE
Nu-i cu putinţă.

CARDINALUL
Am aflat-o chiar de la episcop.

DUCELE
Haida, de! Îţi spun că am pricini serioase ca să ştiu că asta nu se poate.

CARDINALUL
E aproape peste putinţă să mă convingeţi; eu îmi fac datoria să vă înştiinţez.

DUCELE
Şi chiar dacă ar fi adevărat, ce vezi în asta atît de îngrozitor? Poate că se duce la Cafaggiulo.

CARDINALUL
îngrozitor e, înălţimea-voastră, că, pe cînd treceam prin piaţă ca să vin aici, l-am văzut cu ochii mei, sărind peste grinzi şi peste pietre, ca un nebun. L-am strigat şi sînt nevoit să recunosc că privirea lui m-a speriat. Fiţi sigur că în capul lui coace el ceva pentru noaptea asta.

DUCELE
Şi de ce ceea ce plănuieşte ar fi primejdios pentru mine?

CARDINALUL
Pot să dezvălui tot, chiar cînd e vorba de un favorit? Aflaţi că a spus astă-seară, în gura mare, la două cunoştinţe de ale mele, că la noapte o să vă omoare.

DUCELE
Bea un pahar de vin, cardinale. Nu ştii că Renzo umblă de obicei beat, pe la apusul soarelui?
(Intră seniorul Mauriciu.)

SENIORUL MAURICIU
Alteţă, păziţi-vă de Lorenzo. în seara asta a spus la trei dintre prietenii mei, că umblă să vă omoare la noapte.

DUCELE
Şi dumneata, viteazule Mauriciu, crezi în poveşti? Nădăjduiam că eşti mult mai bărbat.

SENIORUL MAURICIU
Alteţa-voastră ştie că eu nu mă sperii fără pricină. Ce vă spun, vă pot dovedi.

DUCELE
Ia loc şi ciocneşte cu cardinalul. — Nu-mi luaţi în nume de rău, dacă mă duc la treburile mele.
(Intră Lorenzo.)
Ei bine, drăguţule, e timpul să plecăm?

LORENZO
Ne apropiem de miezul nopţii.

DUCELE
Să mi se dea haina de samur.

LORENZO
Să ne grăbim, frumoasa dumitale o fi ajuns la întîlnire..

DUCELE
Ce mănuşi să-mi iau? Pe cele de război sau pe cele de dragoste?

LORENZO
Pe cele de dragoste, alteţă.

DUCELE
Fie, vreau să fiu un cuceritor.
(Ies.)

SENIORUL MAURICIU
Ce spui de asta, cardinale?

CARDINALUL
Că voia lui Dumnezeu se împlineşte în ciuda oamenilor,
(Ies.)

SCENA 11
Odaia lui Lorenzo
(Intră ducele şi Lorenzo.)

DUCELE
Am îngheţat. E un frig straşnic.
(îşi scoate spada.)
Ei, bine, drăguţul meu, ce faci acolo?

LORENZO
înfăşor centura pe spadă şi o aşez la căpătîiul dumitale. E bine să ai totdeauna o armă la îndemînă.
(încolăceşte centura în aşa fel, ca să împiedice spada să iasă din teacă.)

DUCELE
Ştii că nu-mi plac guralivii, şi mi-am adus aminte de Caterina că e tare vorbăreaţă. Casă mă feresc de trăncăneli, am să mă urc în pat. — A, stai, vreau să te-ntreb de ce ai cerut episcopului din Marzi un poştalion?

LORENZO
Ca să mă duc să-mi văd fratele care îmi scrie că e foarte bolnav.

DUCELE
Du-te de vezi ce e cu mătuşa ta.

LORENZO
Îndată.
(Iese.)

DUCELE
(singur)
Să alergi după o femeie care-ţi răspunde „da" cînd o întrebi „da sau nu", mi s-a părut întotdeauna fără noimă şi vrednic numai de un francez. Azi, mai ales, cînd am cinat cît trei popi, n-aş fi în stare să spun nici infantei Spaniei „scumpa mea" sau „inima mea". Am să mă fac că dorm; i se va părea cam din topor, dar va fi mai uşor aşa.
(Se culcă, Lorenzo intră cu spada în mînă.)

LORENZO
Dormi, stăpîne?
(îl loveşte cu spada.)

DUCELE
Tu esti Renzo?

LORENZO
Fără îndoială, stăpîne.
(îl loveşte din nou. Intră Scoronconcolo.)

SCORONCONCOLO
Ai isprăvit?

LORENZO
Uite, m-a muşcat de deget. Voi păstra pînă la moarte inelul ăsta însîngerat, diamant fără preţ.

SCORONCONCOLO
O, Dumnezeule! E ducele Florenţei!

LORENZO
(şezînd pe marginea ferestrei)
Ce frumoasă e noaptea! Ce curat e aerul! Respiră, respiră, inimă îndurerată în bucurie!

SCORONCONCOLO
Haide, stăpîne; am făcut-o boacănă, să fugim.

LORENZO
Ce dulce şi parfumată e adierea serii! Şi florile livezilor îşi deschid corolele! O, natură minunată, o, veşnică pace!

SCORONCONCOLO
O să vă îngheţe vîntul sudoarea de pe obraz. Să mergem, stăpîne.

LORENZO
Oh! Dumnezeule mare, ce clipă!

SCORONCONCOLO
(aparte)
Ciudat, cum se bucură din tot sufletul. Cît despre mine, o iau din loc.

(Vrea să iasă.)

LORENZO
Aşteaptă. Trage perdelele. Acum dă-mi cheia odăii.

SCORONCONCOLO
Numai să nu fi auzit vecinii!

LORENZO
Ai uitat că sînt obişnuiţi cu gălăgia noastră? Hai, plecăm!
(Ies.)

ACTUL V

SCENA 1
La palatul ducelui
(Intră Valori, seniorul Mauriciu si Guicciardini; o mulţime de curteni umblă de colo-colo prin încăpere şi pe afară.)

SENIORUL MAURICIU
Giomo nu s-a întors încă din solie; starea e din ce în ce mai îngrijorătoare.

GUICCIARDINI
Iată-l că intră în sală.
(Intră Giomo)

SENIORUL MAURICIU
Ei bine! Ce ai aflat?

GIOMO
Nimic, cu desăvîrşire nimic.
(Iese.)

GUICCIARDINI
Nu vrea să răspundă. Cardinalul Cibo s-a închis in cabinetul ducelui şi veştile i se aduc numai lui.
(Intră un alt sol).
Ia spune a fost găsit ducele?Ați aflat ce s-a întîmplat cu el?

SOLUL
Nu știu.

VALORI
Ce întîmplare îngrozitoare, domnilor, dispariţia aceasta! Nici o veste despre duce! Nu spuneai dumneata, seniore Mauriciu, că l-ai văzut aseară? Părea bolnav?
(Se întoarce Giomo)

GIOMO
(către seniorul Mauriciu)
Pot să vă spun la ureche — ducele a fost asasinat.

SENIORUL MAURICIU
Asasinat! De cine? Unde l-aţi găsit?

GIOMO
Unde aţi spus — în odaia lui Lorenzo.

SENIORUL MAURICIU
Ah! Drace afurisit! Cardinalul a aflat?

GIOMO
Da, excelenţă.

SENIORUL MAURICIU
Ce hotărăşte? Ce trebuie să facem? Poporul s-a pornit ca spuza, spre palat.

A început să umble zvonul despre toată întîmplarea asta grozavă. Dacă se adevereşte, sîntem morţi, ne măcelăresc.
(Feciori de casă trec prin fund, ducînd butoaie pline cu vin şi de-ale mîncării.)

GUICCIARDINI
Ce înseamnă asta? Nu cumva se împart poporului?
(Intră un nobil de la curte.)

NOBILUL
Pot să-l văd pe duce, domnilor? Aş dori să prezint alteţei-sale pe un văr al meu, sosit de curînd din Germania; binevoiţi a-l primi cum se cuvine.

GUICCIARDINI
Răspundeţi-i, nobile Valori; eu nu ştiu ce să-i spun.

VALORI
Sala se umple văzînd cu ochii de linguşitorii ăştia care vin în fiecare dimineaţă. Aşteaptă în linişte să fie primiţi.

SENIORUL MAURICIU
(către Giomo)
L-au îngropat aici?

GIOMO
Da, în altar. Ce vreţi! Dacă poporul ar afla de moartea ducelui, multe alte morţi ar urma după ea. La timpul potrivit, i se vor face funeralii obşteşti. Pînă atunci, l-am dus. într-un covor.

VALORI
Ce o să ne facem?

MAI MULŢI SENIORI
(se apropie)
Ni se va îngădui oare în curînd să prezentăm respectele noastre alteţei-sale? Ce credeţi, domnilor?
(Intră cardinalul Cibo.)

CARDINALUL
Da, domnilor, o veţi putea face peste o oră sau două. Ducele a fost azi-noapte la un bal mascat şi acuma se odihneşte.
(Feciorii atirnă dominouri pe la ferestre.)

CURTENII
Să ne retragem; ducele a fost azi-noapte la un bal mascat şi acum se odihneşte.
(Curtenii se retrag. Intră cei opt.)

NICCOLINI
Ei, bine, cardinale, ce s-a hotărît?

CARDINALUL
Primo avulso, non deficit alter Aureus, et simili frondescit virga metallo[12] .
(Iese.)

NICCOLINI
Asta e minunat, dar ce s-a făcut? Ducele e mort, trebuie să alegem un altul, şi cît mai repede cu putinţă. Dacă nu avem un duce astă-seară sau mîine, s-a isprăvit cu noi. In clipa asta, poporul e ca apa care dă în clocot.

VETTORI
Eu îl propun pe Octavian de Medicis.

CAPPONI
De ce? Nu el e prima rudă cu drepturi de moştenire

[12] La cea dintîi lovitura se iveşte şi celălalt bănuţ de aur, iar vărguţei îi răsar frunze din acelaşi metal. (în limba latină în original.)

ACCIAIUOLI
Dacă l-am alege pe cardinal?

SENIORUL MAURICIU
Glumeşti.

RUCCELLAI
De ce, de fapt, nu l-ai alege pe cardinal, cînd îl laşi, în pofida tuturor legilor, ca numai el să fie singurul judecător în această treabă?

VETTORI
E un om destoinic şi o va duce la bun sfîrşit.

RUCCELLAI
Să aibă mai întîi ordinul papei.

VETTORI
Asta a şi făcut; papa şi-a dat încuviinţarea printr-un sol, trimis de cardinal în timpul nopţii.

RUCCELLAI
Vrei să spui, printr-o pasăre, fără îndoială; fiindcă un sol trebuie mai întîi să aibă timpul să ajungă, înainte de a avea cînd să se şi întoarcă. Vă purtaţi cu noi parcă am fi nişte copii?

CANIGIANI
(apropiindu-se)
Domnilor, dacă aveţi încredere în mine, iată ce trebuie să facem: să alegem duce al Florenţei pe fiul său natural, Iulian.

RUCCELLAI
Bravo! Un copil de cinci ani! Spune, Canigiani, nu e în vîrstă de cinci ani?

GUICCIARDINI
(încet)
Nu înţelegeţi cine e la mijloc? Cardinalul i-a vîrît în cap neghiobia asta. Cibo ar fi regent şi copilul ar mînca prăjituri.

RUCCELLAI
E o ruşine; eu ies din sală, dacă se mai spun asemenea lucruri.

CORSI
(intră)
Domnilor, cardinalul i-a scris lui Cosma de Medicis.

CEI OPT
Fără a se sfătui cu noi?

CORSI
Cardinalul a scris, de asemeni, căpeteniilor militare la Pizza, la Arezzo şi la Pistoia. Iacob de Medicis va fi aici mîine, cu cîţi oameni va putea aduce; Alexandru Vitelli a şi sosit în fortăreaţă, cu o garnizoană întreagă. Cît despre Lorenzo, au plecat trei soli să-l prindă.

RUCCELLAI

Să se facă numaidecît duce, cardinalul vostru; aşa o să se sfîrsească mai curînd.

CORSI
Mi s-a poruncit să vă rog să puneţi la vot alegerea lui Cosma de Medicis, cu titlul provizoriu de guvernator al Republicii Florentine.

GIOMO
(către feciorii care trec prin sală)
Presăraţi nisip prin faţa porţii şi nu economisiţi vinul, nici celelalte.

RUGGELLAI
Sărman popor! Ce gură-cască au făcut din tine!

SENIORUL MAURICIU
Poftiţi, domnilor, să votăm. Iată biletele.

VETTORI
Cosma are cel dintîi dreptul după Alexandru; e ruda lui cea mai apropiată.

ACCIAIUOLI
Ce fel de om e? Îl cunosc foarte puţin.

CORSI
E cel mai inimos principe din lume.

GUICCIARDINI
Stai, stai, că nu e tocmai aşa. Dacă ai spune cel mai împrăştiat şi cel mai politicos dintre principi, ar fi mai adevărat.

SENIORUL MAURICIU
Voturile voastre, seniori.

RUCCELLAI
Mă opun acestui vot cu hotărîre şi în numele tuturor cetăţenilor.

VETTORI
Din ce pricină?

RUCCELLAI
Fiindcă republicii nu-i mai trebuiesc nici principi, nici duci, nici seniori — iată votul meu.
(îşi arată biletul în alb.)

VETTORI
Votul dumitale nu-i decît unul singur. Ne lipsim de dumneata.

RUCCELLAI
Atunci, adio; eu mă spăl pe mîini.

GUICCIARDINI
(alergînd după el)
Vai, Dumnezeule, eşti prea iute, Palia.

RUCCELLAI
Lăsaţi-mă! Am trecut de şaizeci şi doi de ani; aşa că, le aci înainte, nu-mi puteţi face un mare rău.
(Iese.)

NICCOLINI
Voturile voastre, domnilor!
(Desface biletele aruncate într-o scufie.)
Unanimitate. A plecat curierul la Trebbio?

CORSI

Da, excelenţă, Cosma va fi aici mîine dimineaţă, afară numai dacă se împotriveşte să primească.

VETTORI
De ce n-ar primi?

NICCOLINI
Ah! Doamne! dacă nu va primi, ce ne vom face? Cincisprezece leghe de aici pînă la Trebbio ca să-l găseşti pe Cosma îi tot atîtea ca să te întorci; înseamnă că s-a pierdut o zi fi trebuit să alegem pe cineva din apropierea noastră.

VETTORI
Ce vrei? Noi ne-am dat votul şi e greu de bănuit că nu a primi. Te apucă ameţeala, nu altceva.
(Ies.)

SCENA 2
La Veneţia
(Filip Strozzi, în odaia sa de lucru)

FILIP
De asta eram sigur. Petru întreţine corespondenţă cu regele Franţei — îl

văd în capul unui soi de oaste, gata să pustiască cetatea. Aşa ispravă trebuia să aducă bietul nume de Strozzi, îndelungată vreme cinstit! — să nască un răzvrătit şi două sau trei omoruri. — O, Luiza mea, tu dormi liniştită sub iarbă — în jurul tău ca şi în tine, domneşte uitarea, acolo, în sălaşul tău din adîncul acelei văi a plîngerii. *(Bătaie în uşă.)* Intră. *(Intră Lorenzo.)*

LORENZO
Filip, îţi aduc cea mai frumoasă nestemată din coroana ta.

FILIP
Ce ai aruncat acolo? O cheie?

LORENZO
Cheia aceasta deschide odaia mea şi în odaia mea este Alexandru de Medicis, ucis de mîna pe care o vezi.

FILIP
Adevărat! Adevărat! — E de necrezut.

LORENZO
Crezi, dacă vrei. Vei afla şi de la alţii, nu numai de la mine.

FILIP
(luînd cheia)
Alexandru e mort? E oare cu putinţă?

LORENZO
Ce-ai zice dacă republicanii ţi-ar cere să fii duce în locul lui?

FILIP
N-aş primi, dragă prietene.

LORENZO
Adevărat! Adevărat! E de necrezut.

FILIP
De ce? Mie nu mi se pare de necrezut.

LORENZO
Cum a fost pentru mine ca să-l omor pe Alexandru. De ce nu vrei să mă crezi?

FILIP
O, noul nostru Brutus! Te cred şi te îmbrăţişez. Aşadar, libertatea este salvată! Da, te cred, eşti aşa după cum mi-ai spus. Dă-mi mina. Ducele e mort! Ah! Bucuria mea nu mai cunoaşte ură — nu simt decît dragostea cea mai curată, cea mai sfîntă pentru patria mea, martor mi-e Dumnezeu.

LORENZO
Acum linişteşte-te. În afară de mine, nimic nu e salvat, iar eu îmi simt şalele frînte de pe urma călătoriei cu poştalionul episcopului de Marzi.

FILIP
Nu i-ai înştiinţat pe prietenii noştri? În clipa de faţă nu sînt cu spada în mînă?

LORENZO
I-am înştiinţat; am bătut la toate porţile republicanilor, stăruitor ca un călugăr care umblă cu talerul — le-am spus să-şi ascută spadele, fiindcă Alexandru va fi mort cînd se vor trezi din somn. Cred că pînă la ora asta s-au trezit de mai multe ori şi au adormit din nou. În adevăr, sînt convins de asta.

FILIP
I-ai dat de veste lui Pazzi? Lui Corsini?

LORENZO
Le-am spus tuturora; parcă vorbeam de-a surda, aşa eram de sigur că n-or să mă asculte.

FILIP

Ce vrei să spui?

LORENZO
Că au ridicat din umeri; şi că s-au întors la ospăţ, la zaruri şi la nevestele lor.

FILIP
Tu nu le-ai explicat despre ce-i vorba?

LORENZO
Ce naiba vreai să le lămuresc? Crezi că aveam cîte un ceas de pierdut cu fiecare din ei? Le-am spus — pregătiţi-vă — şi mi-am văzut de drum.

FILIP
Şi tu crezi că Pazzi n-or să se urnească? De unde ştii? N-ai aflat nimic de la plecarea ta, şi de cîteva zile eşti pe drum.

LORENZO
Cred că Pazzi fac ceva, cred că fac scrimă la ei acasă, că beau vin din sud, cînd, între timp, li se usucă gîtlejul.

FILIP
Pui rămăşag; vrei să te prinzi pentru ce îmi spui? Fii liniştit, eu sînt mai încrezător.

LORENZO
Sînt mai liniştit decît pot spune.

FILIP
De ce n-ai ieşit cu capul ducelui în mînă? Poporul te-ar fi urmat, ca pe salvatorul şi căpetenia lui.

LORENZO
Am lăsat vînatul la cîini — să-şi împartă singuri ce li cuvine.

FILIP
I-ai fi divinizat pe oameni, dacă nu i-ai dispreţui.

LORENZO
Nu-i dispreţuiesc de loc, îi cunosc. Sînt convins că nu există mulţi oameni foarte răi, că sînt mulţi mîrşavi şi un mare număr de nepăsători. Printre ei se află şi mulţi cruzi, cum sînt locuitorii din Pistoia, care au găsit un mic prilej în această împrejurare, ca să-şi gîtuie pe toţi dregătorii, ziua-n amiaza mare, în mijlocul străzilor. Am aflat vestea acum un ceas.

FILIP
Sînt plin de bucurie şi de nădejde şi îmi bate inima fără să vreau.

LORENZO
Cu atît mai bine pentru dumneata.

FILIP
De ce vorbeşti astfel, cînd nu ştii nimic? De bună seamă că nu toţi oamenii sînt în stare de lucruri mari, dar toţi sînt mişcaţi în faţa lucrurilor mari; poţi nega istoria lumii întregi? Neapărat că-ţi trebuie o scînteie ca să aprinzi pădurea, dar scînteia poate ieşi dintr-o pietricică şi pădurea ia foc. Tot aşa, scăpărarea unei singure spade poate lumina un veac.

LORENZO
Nu neg istoria, dar nu eram pe atunci.

FILIP
Dă-mi voie să te numesc Brutus! Dacă sint un visător, nu-mi spulbera visul. O, prietenilor, compatrioţii mei! Puteţi să pregătiţi o năsălie frumoasă pentru moartea bătrî-nului Strozzi, dacă vreţi.

LORENZO
De ce deschizi fereastra?

FILIP
Nu vezi colo, în drum, sosind un curier, în goana calului? Brutus al meu! Marele meu Lorenzo! Libertatea e în cer! O simt, o respir.

LORENZO
Filip! Filip! Nu vorbi aşa — închide fereastra — vorbele dumitale îmi fac rău.

FILIP
Mi se pare că văd o grămadă de lume, în drum; un crainic citeşte o proclamaţie. Hei, Giovani, du-te şi cumpără hîrtia crainicului acela.

LORENZO
O, Doamne! O, Doamne!

FILIP
Eşti galben ca un mort. Ce ai?

LORENZO
N-ai auzit nimic?
(Intră un slujitor aducînd proclamaţia.)

FILIP
Nu; spune ce scrie în proclamaţia pe care o citea în gura mare, pe stradă.

LORENZO *(citind)*
Orice om, nobil sau de rînd, care va omori pe Lorenzo de Medicis, trădător de patrie şi asasin al suveranului său, în orice loc şi în orice chip ar ţi, pe toată suprafaţa Italiei, va primi din partea consiliului celor Opt din Florenţa:
1. *Patru mii florini de aur, fără nici o reţinere,*
2. O rentă de o sută de florini de aur pe an, pe tot timpul vieţii, şi moştenitorilor în linie dreaptă, după moartea lui,
3. îngăduinţa să ocupe toate magistraturile, să primească toate beneficiile şi privilegiile din partea statului, oricare i-ar fi originea, dacă este om de rînd;
4. *Graţierea pe viaţă pentru toate greşelile trecute şi viitoare, obişnuite şi extraordinare.*

Semnat de mîna celor Opt.

Ei bine, Filip, nu voiai adineauri să crezi că l-am omorît pe Alexandru? Acum eşti convins că l-am omorît.

FILIP
Tăcere! Urcă cineva pe scară. Ascunde-te în odaia de alături.
(Ies.)

SCENA 3
Florenţa. O stradă.
(Intră doi gentiloml)

PRIMUL GENTILOM
Nu trece, acolo, pe stradă, marchizul Cibo? Parcă-şi ia soţia de braţ.
(Marchiza şi marchizul trec.)

AL DOILEA GENTILOM
Se vede că prostul de marchiz nu e răzbunător din fire. Cine nu ştie în Florenţa că nevastă-sa a fost amanta răposatului duce?

PRIMUL GENTILOM
Par împăcaţi pe deplin. Mi se pare că i-am văzut strîngîndu-şi mîna.

AL DOILEA GENTILOM
O perlă de soţ, în adevăr! Să primeşti o asemenea palmă, înseamnă că ai pielea groasă.

PRIMUL GENTILOM
Ştiu că aşa se vorbeşte — totuşi, nu te-aş sfătui să i-o spui în faţă; e unul din cei mai tari la scrimă şi cei care fac haz se cam tem de tîfna lui.

AL DOILEA GENTILOM
Dacă e croit aşa, să-i fie de bine.
(Ies.)

SCENA 4
Un han
(Intră Petru Strozzi şi un sol.)

PETRU
Sînt chiar cuvintele lui?

SOLUL
Da, excelenţă, chiar cuvintele regelui.

PETRU
Bine.
(Solul iese.)
Regele Franţei ocroteşte libertatea Italiei, cum ar ocroti un hoţ o femeie frumoasă în călătorie, împotriva altui hoţ. O apără pînă cînd o siluieşte. Orice ar fi, mi se deschide în faţă un drum, pe care se află mai multă sămînţă bună decît pulbere. Blestemat să fie Lorenzaccio, care a făcut ce-a făcut să ajungă ceva! Mi-a scăpat printre degete răzbunarea, ca o pasăre speriată; nu mai văd ce-ar mai putea fi demn de mine. Să punem Iacale un atac viguros asupra cetăţii şi apoi să o lăsăm pe mina unor papă-lapte, care nu se gîndesc decît la numele tatii, şi pe mine mă măsoară de sus pînă jos, să vadă dacă seamăn cu tata! M-am născut pentru altceva, decît s-ajung căpetenie de bandiţi.
(Iese.)

SCENA 5
O piaţă în Florenţa
(giuvaergiul şi negustorul de mătăsuri,stînd jos.)

NEGUSTORUL DE MĂTĂSURI
Bagă bine de seamă ce-ţi spun, ascultă vorbele mele. Răposatul duce Alexandru a fost ucis în anul 1536, tocmai anul în care sîntem noi. Urmăreşte-mă mereu. A fost deci ucis în anul 1536; asta e. Avea douăzeci şi şase de ani; ce zici de asta? Dar stai, nu e încă nimic; prin urmare, avea douăzeci şi şase de ani, bine. A murit în 6 ale lunii. Ah! Ah! Ştiai asta? Nu este aşa că a murit tocmai în 6? Ascultă acum. A murit la şase dimineaţa. Ce crezi, moş Mondella? E ceva nemaipomenit, sau nu mă pricep eu. A murit deci la şase dimineaţa. Taci. Nu spune încă nimic. Avea şase răni. Ei bine, nu te miră nici asta? Avea şase răni, la şase dimineaţa, în 6 ale lunii, la vîrsta de douăzeci şi şase de ani, în anul 1536. Şi acum, un ultim cuvînt — a domnit şase ani.

GIUVAERGIUL
Ce moşi pe groşi îmi toci acolo, vecine?

NEGUSTORUL DE MĂTĂSURI
Cum! Cum! Aşadar eşti cu desăvîrşire nepriceput în socoteli? Dumneata nu vezi ce iese din împrejurările astea suprafireşti, pe care am cinstea să ţi le explic?

GIUVAERGIUL
Nu, în adevăr, nu văd ce iese.

NEGUSTORUL DE MĂTĂSURI
Nu vezi? E cu putinţă, vecine, să nu vezi?

GIUVAERGIUL
Eu văd că nu iese absolut nimic. La ce ne poate folosi asta?

NEGUSTORUL DE MĂTĂSURI
Iată ce iese: de şase ori cîte şase sasuri au conlucrat la moartea lui Alexandru. Sst! Să nu spui că ai aflat-o de la mine. Ştii că trec drept un om înţelept şi prevăzător; să nu-mi faci vreun rău, te conjur! Lucrul e mai grav decît îţi închipui, ţi-o mărturisesc ca unui prieten.

GIUVAERGIUL
Umblă sănătos! Oi fi eu om bătrîn, dar n-am ajuns încă babă. Cosma soseşte astăzi, iată ce reiese mai limpede din treaba asta; s-a ivit un straşnic

palavragiu, în noaptea întîm-plărilor cu şase. Ah, pe viaţa mea! E mai mare ruşinea! Cei din urmă dintre lucrătorii mei loveau cu uneltele în mese, cînd ii vedeau trecînd pe cei Opt, şi strigau către ei: „Dacă nu ştiţi şi nici nu puteţi s-o scoateţi la capăt, chemaţi-ne pe noi, că noi o să izbutim".

NEGUSTORUL DE MĂTĂSURI
N-au strigat numai ai dumitale; e o larmă de glasuri in oraş, cum n-am mai auzit vreodată, nici din povestite.

GIUVAERGIUL
Unii aleargă după soldaţi, alţii după vinul care se împarte şi îşi umplu gura şi creierul, pînă îşi pierd mintea şi puţinul bun simţ care le-o fi rămas.

NEGUSTORUL DE MĂTĂSURI
Au fost unii care voiau să aşeze din nou Consiliul şi să aleagă liber un gonfalonier[13] , ca odinioară.

GIUVAERGIUL
Or fi vrut unii, după cum zici, dar nu s-a găsit nimeni s-o facă. Aşa bătrîn cum sînt, am fost şi eu în Piaţa Nouă şi m-am pomenit în picior cu o lovitură zdravănă de halebardă. Nici un suflet nu mi-a venit în ajutor. S-au arătat numai studenţii.

NEGUSTORUL DE MĂTĂSURI
Te cred. Ştii ce se spune, vecine? Se zice că proveditorul, Roberto Corsini, a fost aseară la adunarea republicanilor, la palatul Salviati.

GIUVAERGIUL
Nimic mai adevărat. A propus să predea fortăreaţa în mîinile prietenilor libertăţii, cu provizii, cu chei şi cu tot restul.

NEGUSTORUL DE MĂTĂSURI
Şi a făcut-o, vecine? A făcut-o oare? Ar fi o acţiune pe deplin îndreptăţită.

GIUVAERGIUL
Ei bine, da! S-a zbierat, s-a băut vin dres, s-au spart geamurile; dar propunerea acestui om cumsecade n-a fost nici măcar ascultată. Şi cum n-au avut îndrăzneala să facă ce voia proveditorul, au zis că n-au încredere în el şi că îi bănuiesc propunerea, ca făţarnică. Pe toţi dracii din iad! îmi vine să turbez! Poftim, uite că sosesc solii din Trebbio; Cosma nu e departe de aici. Bună seara, vecine, fierbe sîngele în mine! Trebuie să mă duc la palat. *(Iese.)*

NEGUSTORUL DE MĂTĂSURI
Aşteaptă-mă, vecine, viu cu dumneata.
*(Iese. Intră un preceptor, cu micuţul Salviati,şi un altul, cu micuţul Strozzi.***)**

PRIMUL PRECEPTOR
Sapientissime doctor[14] *,* ce mai face înălţimea-voastră? Comoara preţioasei voastre sănătăţi este, ca de obicei, bine, şi echilibrul vostru se păstrează netulburat pe aceste furtuni în care trăim?

AL DOILEA PRECEPTOR
E un lucru serios, seniore doctor, o întîlnire atît de erudită şi înflorită, cu dumneavoastră, pe acest pămînt îngrijorat şi rănit. îngăduiţi să strîng această mină uriaşă, din care au ieşit capodoperele limbii noastre. Recunoaşteţi că nu demult aţi făcut un sonet.

MICUŢUL SALVIATI
Mişel de Strozzi ce eşti!

MICUŢUL STROZZI
Taică-tu a fost ciomăgit, Salviati.

PRIMUL PRECEPTOR
Neînsemnata zbatere a muzei noastre să fi ajuns pină la voi, care sînteţi un om de artă atît de conştiincios, atît de generos şi de aspru? Ochii voştri, care mişcă orizonturi atît de dantelate, atît de fosforescente, au consimţit

---

[13]Magistratură în unele republici italiene.

[14]Preaînţelept doctor (î n limba latină, în original.)

să se intereseze de fumurile bizare şi îndrăzneţe ale unei imaginaţii sclipitoare?

AL DOILEA PRECEPTOR
Ah! Dacă iubiţi arta şi dacă ne iubiţi, vă implorăm, spuneţi-ne sonetul. Oraşul nu se ocupă decît de sonetul vostru.

PRIMUL PRECEPTOR
Vă veţi mira poate, ca şi mine că eu, care am început prin a cînta monarhia, am aerul, de data aceasta, a cînta republica.

MICUŢUL SALVIATI
Nu mă lovi cu picioarele, Strozzi.

MICUŢUL STROZZI
Na, cîine de Salviati, încă două lovituri.

PRIMUL PRECEPTOR
Iată versurile:
Să cîntăm libertatea, care mai aprig reînfloreste...

MICUŢUL SALVIATI
Spune-i să sfîrşească odată, piciul ăsta, domnule; e un tîlhar. Toţi Strozzi sînt nişte tîlhari.

AL DOILEA PRECEPTOR
Hai, micuţule, stai liniştit.

MICUŢUL SALVIATI
începi iar, pe ascuns? Na, mişelule, du lovitura asta lui taică-tu şi spune-i s-o aşeze lîngă tăietura de spadă pe care a primit-o de la Petru Strozzi, otrăvitorule ce eşti! Toţi sînteţi nişte otrăvitori de oameni.

PRIMUL PRECEPTOR
Taci o dată, ştrengarule.
(îl loveşte.)

MICUŢUL STROZZI
Ai! Ai! M-a lovit.

PRIMUL PRECEPTOR
Să cîntăm libertatea, care mai aprig reînfloreşte
Sub soarele mai copt şi-un cer mai rumenit.

MICUŢUL STROZZI
Ai! Ai! Mi-a jupuit urechea.

AL DOILEA PRECEPTOR
L-ai lovit prea tare, prietene.
(Micuţul Strozzi îl bate pe micuţul Salviati.)

PRIMUL PRECEPTOR
Ei bine, ce ai de spus?

AL DOILEA PRECEPTOR
Vă rog din inimă, urmaţi.

PRIMUL PRECEPTOR
Cu plăcere, dar copiii aceştia nu mai sfîrşesc bătaia.
(Copiii ies, bătîndu-se. Ei îi urmează.)

SCENA 6
Veneţia. Cabinetul lui Strozzi.
(Filip, Lorenzo, ţinînd în mînă o scrisoare.)

LORENZO
Uite o scrisoare care îmi vesteşte că a murit mama. Vino să ne plimbăm puţin, Filip.

FILIP
Te rog din inimă, dragul meu, nu-ţi înfrunta destinul. Te duci şi te-ntorci

fără încetare, ca şi cum n-ar exista acea condamnare la moarte a ta.

LORENZO
În clipa cînd eram gata să-l omor pe Clement al VII-lea, mi-a fost pus capul la mezat, la Roma. Acum, cînd l-am omorît pe Alexandru, e firesc să-mi fie pus în toată Italia. Dacă aş ieşi din Italia, numaidecît m-ar trîmbiţa în toată Europa, şi cînd voi muri, bunul Dumnezeu nu va uita să facă publică la toate răscrucile nemărginirii osînda mea veşnică.

FILIP
Ai o veselie tristă ca noaptea! Nu te-ai schimbat, Lorenzo.

LORENZO.
Nu, în adevăr, port aceleaşi haine, merg tot pe picioarele mele şi casc cu propria mea gură; în mine s-a schimbat o nimica toată — sînt mai găunos şi mai gol decît o statuie de tinichea.

FILIP
Să plecăm împreună; fii iarăşi bărbat. Ai făcut mult, dar esti tînăr.

LORENZO
Sînt mai bătrîn decît stră-străbunicul lui Saturn. Te rog, haide să ne plimbăm puţin.

FILIP
Îţi chinuieşti spiritul în inactivitate, de aceea eşti nenorocit. Vina e numai a ta, dragul meu.

LORENZO
Sînt de aceeaşi părere; că republicanii n-au făcut nimic la Florenţa, e din vina mea, că o sută de tineri studenţi, viteji şi hotărîţi, au fost omorîţi degeaba; că acest Cosma, un palavragiu, a fost ales în unanimitate — ah! recunosc — toate sînt din vina mea, de neiertat, vină care îmi aduce neajunsurile cele mai mari.

FILIP
Să nu cîntărim un fapt care încă nu s-a sfîrşit. Lucrul de căpetenie este să ieşim din Italia. Nu ţi-ai sfîrşit încă rostul pe pămînt.

LORENZO
Am fost o maşină pentru omor, dar numai pentru un singur omor.

FILIP
Şi n-ai fost fericit decît prin acest omor? Devenind de aici înainte un om cinstit, de ce mai doreşti să meri?

LORENZO
Nu pot decît să-ţi repet propriile mele cuvinte: Filip, am fost cinstit. Poate că aş deveni din nou, dacă nu m-ar mai prinde plictiseala. Îmi mai plac vinul şi femeile; atîta ajunge ca să facă din mine un desfrînat, totuşi nu e destul ca să am poftă să fiu desfrînat. Să ieşim, te rog.

FILIP
O să se găsească unul să te omoare, tot plimbîndu-te mereu.

LORENZO
Mă distrează să-i văd. Răsplata făgăduită este aşa de mare, că le dă aproape curaj. Ieri, un cogeamite voinic, cu picioarele goale, m-a urmărit mai bine de un sfert de oră de-a lungul lagunei, fără să se poată hotărî să mă omoare. Bietul om, avea un fel de cuţit lung ca o frigare; îl tot privea cu un aer atît de plouat, că mi-a fost milă — o fi fost poate vreun tată de familie, muritor de foame.

FILIP
O, Lorenzo! Lorenzo! Tare ţi-e bolnavă inima! Era, fără îndoială, un om cinstit. De ce să pui în seama laşităţii poporului respectul pentru nenorociţi?

LORENZO
Pune-l in seama cui vei dori-o. Mă duc să fac o plimbare pină la Rialto.
(Iese.)

FILIP
(singur)
Trebuie să trimit pe unul din oamenii mei să-l urmărească. Hei! Giovani! Pippo! auziţi! *(Intră un servitor.)* Ia o spadă, dumneata şi încă unul din fîrtaţii dumitale, şi ţineţi-vă la o depărtare potrivită de seniorul Lorenzo, în aşa fel ca să-l puteţi apăra, dacă ar fi atacat.

GIOVANI
Da, Monseniore.
(Intră Pippo)

PIPPO
Monsenior, Lorenzo este mort. Un bărbat sta ascuns după poartă şi cum l-a văzut ieşind, l-a lovit pe la spate.

FILIP
Să alergăm repede! Poate ca e numai rănit.

PIPPO
Vedeţi lumea aceea adunată? Poporul s-a aruncat asupra lui. Dumnezeule milostiv! Îl aruncă în lagună.

FILIP
Ce îngrozitor! Ce îngrozitori Cum aşa? Nici măcar un mormînt?
(Iese.)

SCENA 7
Florenţa. Piaţa Mare; tribune publice pline de lume.
(Oameni din popor vin din toate părţile.)

Trăiască Medicis! E duce! Duce! Duce!

SOLDAŢII
La o parte, prostime!

CARDINALUL CIBO
(pe o estradă, către Cosma de Medicis)
înălţimea-voastră, sînteţi duce al Florenţei. înainte de a primi din mîinile mele coroana, pe care papa şi cezarul m-au însărcinat să vi-o încredinţez, am primit ordin să vă cer jurămînt pentru patru lucruri.

COSMA
Care sînt, cardinale?

CARDINALUL
Să faceţi dreptate, fără nici o deosebire, să nu încercaţi vreodată nimic împotriva autorităţii lui Carol Quintul; răzbunaţi moartea lui Alexandru şi să vă purtaţi cu grijă latã de Iuliu şi Iulia, copiii săi naturali.

COSMA
Cum trebuie să rostesc acest jurămînt?

CARDINALUL
Pe *Evanghelie.*
(îi prezintă Evanghelia.)

COSMA
Jur in faţa lui Dumnezeu şi a voastră, cardinale. Acum daţi-mi mîna.
(Înaintează către popor. Se aude Cosma vorbind depărtare.)

Preanobili şi preaputernici seniori,

Mulţumita ce vreau să aduc preailustrelor şi preagraţioaselor voastre înălţimi pentru neasemuita binefacere ce le-a datorez nu poate fi alta decît făgăduiala, care îmi este atît e plăcută mie, tînăr cum sînt, să am mereu în faţa ochilor, o dată cu teama de Dumnezeu, cinstea şi dreptatea, gîndul de a nu face rău nimănui, nici privitor la avere, nici a cinste. Cît despre guvernarea treburilor, făgăduiesc de a nu mă îndepărta niciodată de la sfatul şi judecata prea-chibzuitelor şi preaînţelegătoarelor înălţimi, cărora mă dăruiesc în totul şi mă încredinţez cu multă evlavie.

1834